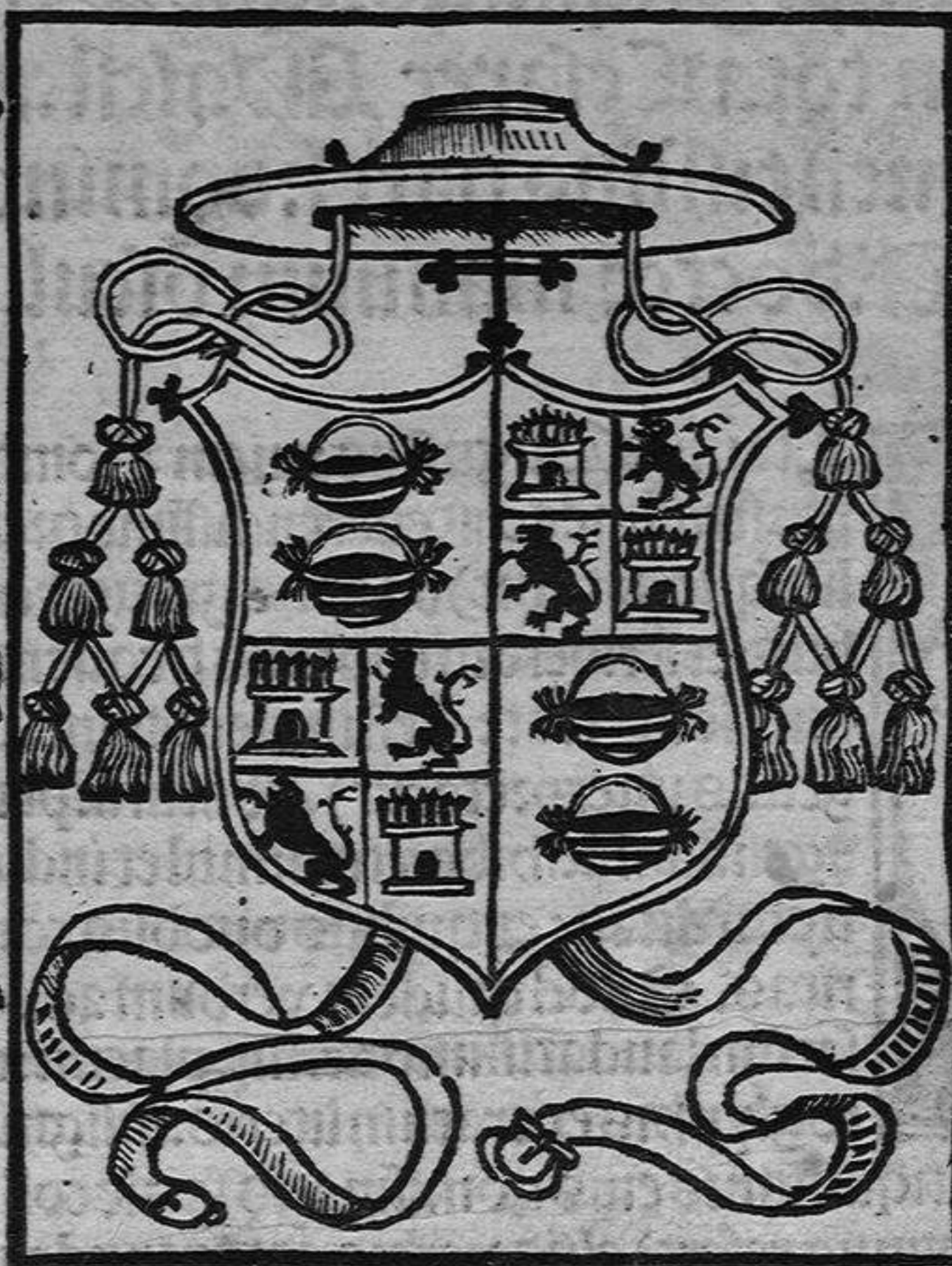

Alphonsus Henrique:

Generalis Inquisitor.

Hispalensis Archieps.

Perutilis et singularis questio: seu tractatus super noua paganorum regni Valentie conversione: Editus per accuratissimum J. A. doctorem dominum Ferdinandum de Loazes Oriolensem ciuitatis et ex predicto valentie regno ciuem: scilicet inquisitionis dicti regni aduocatū fiscalium.

Illustrissimo ac Reuerendissimo presuli dño Alphonso Adanrique: Hispalensi Archiepiscopo dignissimo: Inquisitorique Generali: ac religionis Christiane in tota Cesaree Adalstatis dictione censori maximo et clementissimo patri: domino suo: Ferdinandus Loazes J. A. doctor manuum osculum pro salute.

Cravius Augustus quem Romani diuum appellarunt: illustrissime ac Reuerendissime presul (vt Suetonius Belliusque narrant) duobus grecis verbis et dicere in sermonibus: et scribere in epistolis frequentissime simul et elegantissime solit⁹ erat: Festina lente: aut (quemadmodum Zulus gelius interpretatur) Adatura: per quod monebat: vt ad re-agendam adhiberetur simul et industrie celeritas: et diligentia tarditas: ex quibus duobus contrarijs conflatur maturitas. Quod quidem verbum ad eum Tito Celsasiano Cesarum laudatissimo arrisit: placuit: et probatum est: vt Hieroglyphis exaratum literis: insignium vice ille foret: ac symboluz quoddam: vt ex antiquissimis eius nominatis facile colligitur: id quod scitissime Lato (vt diuus Hieronymus refert) alijs verbis at tantundem pollentibus dicere solebat: videlicet sat cito si sat bene. Expectare te arbitror pater Amplissime: hec tam longe repetita principia quo spectent. Ad ergo habeto propterea a me in meum vsum ascitum esse: quod cum a plerisque cotidianis propemodum conuicijs efflagitarer: vt quid sentirem de Adahumethicolis: qui superioribus annis in hoc nostro Galentino regno vel inuiti ad fidem baptismumque tracti sunt: ab ijs qui sacra pphanis intermiscerent: ac phasque nephasque confundentes vniuersa sursum ac deorsum inuenterunt: cogēdine vt eam quam etiam vi fidem susceperunt obseruent: an sit in eorum nepharie vite licentia conueniendum: ingenue faterer: adque testarer. Statui equidem de duorum imperatorum adagio symboloque admonitus: tacito pede ac pedetentim: et vt i bos placide quod ferunt incedere: presertim cum rei de qua definiendum erat magnitudine vel doctissimus quisque deterreri posset. Et quod in prouerbio est: ante tubam quoque trepidare: quippe cuz in huiusmodi re influeret idem quod exhauriretur. Ita que rebus omnibus sursum deorsumque pensitatis: visum est multo satius presens in tempus omittere: quam a nimi mei sententiā libere testari: si quidem tacendo potius quā loquendo omni ex parte mihi consulere videbar. Etenim Ascreus Hesiodus poetarum prudentissimus (qm admodum refert Bellius qui eius greca verba citat) linguam non vulgandam sed reconddendam esse dicit: perinde vt thesaurum: eiusque esse in promendo gratiam plurimam: si modesta: si parca: si modulata sit. Optime igitur a veteribus oratio non in ore nasci: at in pectore debere existimata est: qui linguam aiunt (ut Bellianis verbis vtar) non esse liberam nec vagam: sed vinculis de pectore imo ac de corde apertis moueri: et quasi gubernari. Quare petulantie verborum coercente vallum esse oppositum dentium. Nobilissim⁹ poeta Homerus: quem ingenij celestis vatem Valerius maximus appellat: luculentissim⁹ medixit: vt loquendi temeritas non cordis tantum custodia adque vigilia cohibeatur:

Sed et quibusdam quasi excubijs in ore positis sepiatur. In summa (quo iam illud ci-
tem quisquis eius auctor fuerit vulgarissimum:) locutos aliquando per multos poeni-
tuit: tacuisse nunquam. Ad vero nunc: vbi sub tua censura clementissime pater res posita
est: non potui non rumpere altum illud et longum silentium nostrum: non verbis tantum:
verum scriptis quoque: quid de hac re ego censeam patefaciens: ne (quia videbam vari-
os nec de infima classe viros varia autumare) aliquis ad errorem ingressus aditusque pa-
teret: nec (quod aiunt) errandi ausa relinqueretur: Simul vt assiduis complurium effla-
gitationibus obsequerer inferuirem: ac proinde concepte de me opinionem expectationem
que satisfacerem. Et quod ego omnium grauissimum existimo: quo catholice fidei poten-
tissima simul et clarissima veritas: pro qua ad sanguinis vsque effusionem vnicuique fide-
li certandum pugnandumque est: luculenter elucesceret ac splenderet. Iam vero: vt tue
amplitudini quantulumcunque hoc nunc scriptum est nuncuparem: per multe caue fuerunt:
Primum: quod maximus ac sane integerrimus religionis nostre censor es: fideique tu-
tissimum propugnaculum. Neque enim de rebus fidei definitio poterat alij haud indece-
ter dicari: quam ei qui durus est: et fidei tutela firmissima. Deinde: quod omnis generis vir-
tus ita cum sanguinis nobilitate generisque claritate in te coniuncta est: vt quemadmo-
dum natalium splendore et antiquitate nullus Hispanorum secundus: quippe qui ma-
ioribus sis editus Regibus: ita morum honestamento adque singulari quadam comi-
tate ac dexteritate omnium existis facile princeps: ac primus. Adde rerum omnium pe-
ritiam et potissimum sacrarum literarum: canonissima tumque cognitionem tantam: qua
ta summo omnium pontifici et sanctissimo et vigilantissimo satis ac super esset. Benique
quenam sunt vel nature dotes vel ornamenta fortunę: quid diuinitus a superis dari mor-
talibus potest: quod in te non fuerit et erimum et cumulatissimum? Accedit ad hec ar-
cana vis quedam diuinitus insita: qua fit vt non secus ac magnes quidam: regum: gen-
tium: nostratum: externorum: breuiter omnium mortalium in tui rapias amorem: qua
quidem re quid potest homini mortali vel clarissimo contingere felicius? Est enim hispa-
niam omittam: testis est Germania: testis Britania: quantum Cesari nostro inuictissi-
mo non modo quos nostra vidit etas: sed quos veterum etiam annales referunt: corda-
tissimo: fueris obsequentissimus: addictissimus: et probatissimus: ad eo: vt. In anriquo-
rum regie familie que hispanis vsque principibus fidissima fuit: sis tu exemplar: norma:
et regula fidelitatis: splendorque virtutis erimus. Et vt in summa dicam: es inter doc-
tos nobilissimus: inter nobiles doctissimus: inter presules pientissimus: religiosissimus:
vigilantissimus: inter omnes optimus: illud adijcendum modestissimus: denique non
istius solum sed maximi quoque pontificatus dignissimus: id quod haud dubie spero fu-
turum: quippe cum sis principi qui vel breui sit orbis terrarum monarchia adepturus:
omnium nec iniuria longe charissimus: iucundissimus: gratissimus. Quadrat porro in-
te illud Vergilianum.

In freta dum fluuij current: dum montibus vmbre

Lustrabunt: cun uera polus dum sydera pascet:

Semper honos: nomenque tuum: laudesque manebunt.

Proinde foelices oppido quam omnes christiāos Cesare maiestati subiectos ego: ego
autem? Immo omnes existimant esse: quibus tu in ijs que ad pietatem spectant: pater
clementissime presis: cuius vota magna semper: sancta sunt et maxime pia. Refert e-
nim in omnibus non parui: qualem habeas moderatorem. At deum immortalem tan-
tus vere citra fucum tui tuorumque omnium laudandi campus patet: vt non modo non
mibi: sed ne alij quidem vel eloquentissimo ac exercitatissimo currere per eum proorsus ci-

tra lassitudinem liceat. Accedit preterea ad superiores causas: quod auunculus es illustri-
trissimi magnificentissimi ac magni omnino animi illius herois et plane principis petri
fagiardi murgetanorum proregis: Uelisque marchionis dignissimi domini mei: qui et
me et familiam meam assiduus usque beneficijs cumulatissime prosecutus est: pro sua bene-
ficentissima et plane regia natura: cui ego (vt Baii Terentiani verbis utar) hoc pro ser-
uicio debeo conari manibus pedibusque: noctesque et dies capitis periculum adire: duz
ei inserviam: obsequar: Et gratissimum faciam. Accipe igitur illustrissime et Reueren-
dissime presul hasce disputationes de eare que sub tua maxime inquisitione adque censu-
ra continetur: hoc est de fide: de religione: de pietate: quas me Jesu (quo cum superiori-
bus hoc quoque adnectam incitamenti) vigilijs aliquot: et lucubrationibus intra pau-
cissimos dies et sanctorum patrum sanctionibus vt cumque collegi: vt cognosceres te in-
deligendis ad huiusce sancte inquisitionis: censuręque munera viris conscientie usque
ad facietatem: quod est in adagione: rationem habuisse: quasque etiam ad dignationem
tuam mittimus: tanquam numen suum adoraturas. Suscipe: queso: oro: supplico: hila-
ri fronte: fauore: ac renidenti vultu: animoque benigno: ne sit opus poenitenduz: quod
tametsi omni ex parte ac vndecunque absolutum non fuerit. (Neque enim tantum mihi
assumo: vt omnia de me pollicear:) possit tamen ad maiora his animus accendi: quod do-
optimo maximo fauente breui erit futurum: vt sub tuo preclarissimo nomine nonnulla
prodeant in vulgus: facias tamen primum in his lucubrationibus preiudicium: que sis
non nihil (ni fallor) probaturus. Interim tamen: scriptum hoc quantulumcunque est: q̄
so ne aspernere: quamuis non sit te dignum: quando quidem Caius Julius Cesar Im-
peratorum omnium clarissimus et humanissimus asparagorum Lancem mediolani ab
abannicula oblatam: per humane a Suetonio laudatur accepisse. Vale Excellentissime
et Christianissime presul: Hispani laus eterna: fideique ornamentum ac decus: bonorū
que omnium presidium: et Asylum. Salue. Diueque diutissime.

C Perutilis et singularis
questio seu tractatus: super
noua paganorum regni Valē-
tie cōuersione: editus p accu-
tissimū. J. A. doctorē dñm
Ferdinanduz de Loazes:
Vriolēsis ciuitatis Ex pre-
dicto Valētie regno ciuem:
sancteqz inq̄sitiōis dicti re-
gni aduocatum z promotō-
rem fīscalem.

Ista iformatione per
officiū sancte inq̄si-
tionis regni Valē-
tie recepta: sup noua
paganorum dicti regni
cōuersione: licet res
ardua et pōderosa es-
se videat: Huius tñ
diuino implozato p̄-
sidio: premiffaqz sacrosancte matris ecclesie
ac illustrissime dominationis vfe Elestrūqz
omniuz p̄fes amplissimi correctione: Cum
mee sit intētionis illud sentire dicere et affir-
mare: qđ et sancta mat̄ ecclesia sentit dicit et
affirmat: sub dicta p̄estatione et nō alias: a
pluribus requisit̄: ifrascripta et que in hoc
senserim scribere decreui. Cum enī ita et tali-
ter notoriū sit quod nullaten⁹ celari pōt: di-
cti regni Valētie populares rebelionē con-
tra Cesareā ac catholicā maiestates pro ma-
iori p̄te cōmississe: Necnon ciuitates: castra:
oppida: ac alia quasi totius regni emolumē-
ta violenter sibi occupasse: et tiranice ac de
facto penes se habuisse: Et in dicta rebelio-
ne existētes et pseuerantes: magnoqz cū exer-
citu per totū regnū depredando deābulan-
tes: terroribus ac maxims minis et penis di-
ctos paganos ad baptismi suscipiendum sa-
cramentū induxisse: videbatur prima facie
dicendū: predictos paganos sic per vim et ti-
ranorum predictorū metu baptizatos nullum
baptismū suscepisse: Nec ad seruandā fidez
quā semel de facto et tiranice susceperūt esse

cōpellendos. ¶ Validissimum est in iure
et indubitātū de matrimonio carnali ad spi-
rituale est argumentū. c. sicut. vij. q. j. c. qm̄
frequent. §. porro. §. si. si vero. vt litte. nō. cō-
tes. tradunt doc. in. c. tue s̄ sponsa. et in. c. ij.
de translatio. epis. p̄positus et alij. In. c. su-
per eo de cōditio appositis. ¶ Immo ma-
gis matrimonio spiritali quam carnali: tā
quam digniori est fauendū: cum per eū chri-
sto et sic imortali sponso se quis coniungat.
c. que Christo. c. nuptiaz bonum. xxvij. q. j.
Et a christo plus virgines quam conjugate
diligantur: vt inquit glo. in. c. j. in glo. si. de
summa trini. et fide catho. ¶ Et in notabi-
li casu de p̄fe relinquēte filie centū si religio-
nē ingrederetur et mille si matrimoniū con-
traheret vt scmp et vtroqz casu mille conse-
quaf: tradit z concludit. Bar. in. l. ij. ff. de
hys que pene noie. Ricar. malumbre et alij
antiqui quos refert et seq̄tur. Joānes andr.
in additio ad specu. i. titu. de statu monacho-
rū sup Rubrica col. ij. §. si disputata fuit hec
questio. Albert. de rosa in. l. deo nobis. l. s̄
episco. et cleri. et in. ij. parte statutoz. q. ciij.
Anto. z alij in. c. in p̄sentia vbi latissime feli.
in. xvij. col. de probatio Roma in. l. stipula-
tio hoc modo cōcepta. ff. de verboruz oblig.
Joannes de Imola. in. l. lucius. vbi dicit ita
fuisse indicatū. ff. de here. iusti. Athesi in
notabili. l. ij. incipienti nota quod si testator.
Alex. in cōsilio. xxxv. incipienti sup conten-
tis col. ij. §. si septimo vol. ij. socinus in. d.
l. ij. Jason in auctētica. si qua mulier col. ij.
et. ij. l. de sacrosancte eccle. Thomas ferra-
tius in cautela. ix. Trotus de mōteferrato in
i. repeti. l. nemo potest col. xxvij. ff. de lega. j.
¶ Et in statuto disponēte aliquid contra
cognoscentē mulierem nuptā: vt habeat lo-
cuz in cognoscente monialem: tradunt doc.
in multis locis: maxime socinus in Repe.
c. qualiter et quādo el. ij. col. vij. de accusa-
tio. et faciūt que tradit feli in. c. cū nuntius
col. ij. de testibus. ¶ Sed sic est: quod que
libet violentia etiā non precisa: sed conditio-
nalis: vel iustus met⁹ in matrimonio carna-
li interueniēs: facit matrimoniū carnale: es-
se ipso iure nullū. l. ticia in p̄cipio z ibi doc.
ff. de verborū oblig. l. si mulier. §. si dos me-
tu. ff. quod metus causa. c. cū locum vbi la-
tissime doc. de sponsa. c. significauit. de eo q̄
durit in matrimoniū: quā poluit per adulte-
ret est glo. i. l. j. in fine. ff. de aucto. et consensu

A ij.

Ferd. de loazes. J. A. doctor.

Tractatus

Col. III.

tutor. et. i. c. abbas. d. hys q vi: met^o ve cau.
fiunt. et. in. c. veniens el. j. et in. c. venies el.
ij. et in. d. c. cu locu de sponsa. et in. c. signifi-
casti. xxxij. q. v. et in. c. int cetera: et ibi doc.
xxij. q. iij. et traddit doc. in locis supra alle-
gatis: maxime Bal. in Rubri. de cotrouer-
sia in vestiture. in vsibus feu. ¶ + Ubi inqt:
spiritu sanctu in ore pretoris posuisse: quod
metu gestu est: ratu non habeo. traddit et
Jasson. in. l. pacta nouissima. col. penul. l.
de pact. et in. l. interpositas. col. j. l. de tra-
factio. ¶ + Quod pcedit: etiā si contrabens
matrimoniu perimetu: causam metui dedis-
set: vt notabiliter inquit porti^o. in principio.
col. ij. institutu. de patria potes. et traddit Jas-
so. in. d. l. ticia in principio. in. iij. col. ff. de ver-
boz. obliga. et Paul^o d mote picho. in. l. ij.
l. d. transactio et tect. glo. in. d. c. abbas. s.
allegato. ¶ + Si eni matrimoniu carnale:
vi vel metu contractu: est ipso iure nullu: ita
et matrimoniu spirituale: vi vel metu cotra-
ctu: erit ipso iure nullu. vt notabiliter inquit.
glo. in. c. bone. el. j. in verbo metuebāt: et ibi.
doct. de electio. et traddit Abbas in. c. licet
col. penul. eo. titu. z Alex. in psilio. xxvij. in
cipi. qm per excellentissimu col. ij. s. et pa-
riter vol. iij. ¶ + Immo facilius matrimoni-
um spirituale metu contractum: annullatur:
qua matrimoniu carnale: quod euidenter
hosteditur. ¶ + Na licet metus reuerentia-
lis: in matrimonio carnali adhibet^o: matri-
moniu no impediatur: nec annullatur: nisi mine:
xbera patris: vel alia precedat: vt comuni-
ter concludit scribentes: in infinitis locis: ma-
xime in. c. cum viru de regularibus. et in. c.
causam matrimonij de officio delega. tamē
propter solu reuerentiale metu: in matrimo-
nio spiritali adhibitu: spirituale matrimoniu
retractat: et annullatur. vt eleganter voluit
glo. in. c. presens clericus in verbo patrem.
xx. q. iij. qua pro singulari refert: et sequitur
Alex. in. l. sicum dotē. s. eo autē tpe col. pe-
nul. ff. soluto ma. et Jasso. in. s. quadrupli.
col. ix. in fine instituta d actio. ¶ + Et quod
per baptismu: quis spiritaliter matrimoni-
um contrahere dicatur: sicut z qui religionē
ingreditur: est tex. solēnis: in. c. debitu de ba-
ptismo. ¶ + Et patet: quia p baptismu: quis
spiritaliter renascitur: et membruz Christi
efficis: c. quia passus: circa finē. de consecra.
distinc. ij. c. ad hoc baptismus. cu similibus.
d consecra. distinc. iij. in quo nec gemit^o nec

super noua

Col. III.

plant^o requiritur: sed sola fide oia condonā-
tur: z sic originale: et actuale peccatu remitti-
tur. c. sine penitētia. c. regenerāte dicta. iij.
distinc. ¶ + Et ideo: cum baptismus: funda-
mentu et ianua alioz sit sacramentoz. c. cu
itaq: ad finē dicta distinc. z absq: baptismo:
matrimoniu carnale cotrahi minime possit.
c. caue ibi pma coniugij fides: castitatis gratia
est. xxvij. q. j. merito: quod de matrimonio
carnali iudicat: sicut: vt si vi vel metu sit co-
tractu: sit ipso iure nulluz: debet iudicari de
baptismo: et sic de eo: sine quo matrimoniu
carnale: esse no potest. ¶ + Quod eni de re: 14
vel aliquo actu iudicatur: debet et de illo iu-
dicari: sine quo res vel act^o expediri non po-
test. l. ij. vbi Jasso. et moder nonnulla notabi-
lia inferunt. ff. de iuris. omni. iudi. l. binas e-
des. s. si non aut. ff. de serui. vrbanozuz pre-
dior. l. j. s. Item si vsufructu. ff. si vsufruct^o
pectat. l. penul. ff. de vsu et habita. l. tabular
s. inspectio. ff. quēad. testa. appe. l. seruum si
lij. s. si. l. si fundum. s. qui fundu ibi sed incli-
nandu est. ff. de lega. j. l. qui penu. s. si. in. si-
nalibus xbis. ff. d penu. legata. l. legatis. ff.
de alimē. et ciba. lega. l. veteres et ibi glo. et
Bar. ff. de itinere. actuq: pma. c. preterea.
vbi late per moder: maxime per Philip de
ciuz. col. iij. in vltimo notabili. et in. c. de cau-
sis: cu similibus d officio delega. ¶ + Et quod
in baptismo p dictos paganos recepto: vio-
lencia et iustus met^o eis illatus fuerit: et con-
tra eoz voluntate baptismu receperunt: cla-
rissime per dicta informationez demonstrat.
Na tirani: et rebelles cu magno exercitu: ar-
matu: depredando: et sue rebelioni ac prauē
voluntati cotrarios occidendo: per ciuitates:
villas: et oppida totius regni decubulabant:
preconia: ac alia edicta publice et notorie fa-
ciendo: qbus cauebatur: quod quilibet pa-
ganus intra certaz horaz terminuz: bap-
tismu susciperet: als occideretur: prout als no
nullos ex paganis: baptismu no suscipienti-
bus occiderūt. ¶ + Quo casu: licet quilibet 15
metus ad rescindendu actu no sit sufficiens:
sicut nec dolus sufficit: nisi talis fuerit dol^o:
qui etiaz prudentissimos falleret: vt egregie
inquit innocē. in. c. cu dilectus. quod metus
cau. de quo. exclamat Bal. in Rubri. l. d
rescinden. vendi. tamē in casu nostro: mani-
feste ac notorie patet: Justissimu metuz illis
illatu fuisse: iusteq: timuisse. cu ille iust^o me-
tus reputetur: qui in constantez viz cadere

Paganorum

Col. v.

potest. l. metū: et per totū titulū. ff. quod me-
 r^o cau. c. ad audientia. c. cū dilectus. et p to-
 tū titū. de hijs que vi metusue cau. sūt. c. ve-
 niens. c. cōsultationi cū alijs infinitis iurib^o
 16 de sponsa. ¶ Et quod iste sit metus: qui in
 constantē viz caderet: est plus quā clarū: et
 in iure notoriū: et ideo superflūū esset insi-
 21 stere: cū latissime ponāt scribētes: in locj sup-
 perius allegatis: tā de terrore armoz: quaz
 de minis: et timore mortis: cruciatuq; corpo-
 27 ris: perditionisq; oīum bonozū: et similitum:
 instū metum inducentiuz. ¶ Et in specie: de
 mortis timore: ac corporis cruciatu: tradūt
 abbas. et doc. in. d. c. cū dilect^o. et est tex. in.
 l. interpositas. l. de transactio. et in. l. si vo-
 lūtate. l. de rescinden. vendi. et in. l. conti-
 ner: in sine. ff. quod met^o cau. ¶ Et de terro-
 re armoz: est tex. et ibi Bar. et doc. in. l. iij.
 28 §. qui armati. ff. de vi. et vi armata. ¶ Et de
 minis potentūū: est tex. in. l. si. ff. quod met^o
 cau. et tradūt abbas. et doc. in. c. i. eo. titū.
 et vltra predictos doctores: tradit Bal. in.
 33 c. j. §. iniuria de pace iura. fir. in vsibus. feu.
 et. in. questione sua de scismate: posita sub ti-
 tulo. l. si quis aliquē testa. probi. in. vij. col.
 doc. in. c. j. de officio delega et in. c. sup. hoc.
 de renūtia. et in. c. cōstitutis el. j. de testibus
 et in. c. insinuāte qui clerici vel vouentes. et
 in. l. j. l. vnde vi. et in. l. de pupillo. §. si quis
 38 ipsi. ff. no operis nuntia. tradit etiā glo. in. c.
 fuerūt in. vbo. metu. vij. distinc. et in. c. j. xv.
 q. vj. et in. c. puenior in vbo mozere. xxij. q.
 viij. Bal. in cōsilio. cccxiiij. vol. iij. cardi.
 in cōsilio. ix. incipi. in facto dñe guayete. col.
 ij. genu. in consilio. xv. incipi. Reuerēde pf
 col. iij. vñ super secundo dubio. Petrus de
 43 ancha. in consilio. cccxix. incipi. Elisa supra
 dicta facti narratione. Philip corne^o in cō-
 silio. xli. incipi. videtur in hac consultatione
 48 vol. ij. Alex. in cōsilio. xcviij. incipi quoniā
 per excellentissimū. et in cōsilio. xcix. incipi
 in casu predicto. vol. iij. et in consilio. clvj. in-
 53 cipi. viso processu. col. j. vol. v. barba. in con-
 silio. lx. incipi sapientē scripsit psalmista. col.
 v. vol. j. Philip decius. in consilio. xliij. inci-
 17 pi. et pro facultate mea i. v. col. ¶ Et ideo
 dici solet: edictū quod met^o causa non fuisse
 tā verbū hominis: quā verbū dei. vt inquit
 egregie Bal. in. d. Rubrica. de cōtrouersia
 inuesti. in vsibus feu. et in cōsilio. cxlvij. in-
 cipi. in casu proposito. col. j. vol. j. et in consi-
 lio. cccxli. col. j. vol. v. barba. in cōsilio. liij.

conuersione.

fo III.

Col. vi.

incipi illud afferam. col. v. vol. i.

Quod dicta violentia seu me-
 tus: dictis paganis in nostro ca-
 18 su a tiranis illat^o: faciat: vt que
 per tiranos et rebelles p̄dictos:
 seu eoz metu gesta sunt: nullius
 sint valoris nec efficacie: latissime et notabi-
 liter concludit Bar. in tracta. de tirania. in
 iij. col. et tradit. panoz. in. c. p. z. g. in finali-
 bus v̄bis de officio delega. Pet^o de ancha
 in. c. fundamēta. col. si. vñ venio ad tertium
 de electio. li. vj. Philip decius. in consilio.
 19 crq. incipi. in causa que agitatur. col. iij. vñ
 secūdo respōdetur. ¶ Et ideo notabiliter
 dixit abbas. in. c. licet de vitanda. col. vj. cir-
 ca finē de electio. quod si tiranus iuit ad li-
 24 berā ciuitatē: cum magno exercitu: et prop̄
 exercitus timorē: ciuitas dictū tiranū in do-
 minuz elegerit: oēm iurisdictionem in illum
 transferēdo: nō valebit quod tali tēpore ac-
 tū fuerit facit. tex. et que ibi tradūt doc. in.
 c. j. de hijs que vi. met^o. ve. causa sūt. et trad-
 dit. bal. et doc. in. l. decernimus. l. de sacro
 sanct. eccle. et innocen. in. c. dilect^o. col. j. de
 29 capellis mona. ¶ Alibi. dixit bal. in. l. nec
 si volēs. l. de liberali causa. quod si franco-
 rū rex faciat confiteri aliquā ciuitatē esse su-
 am: et sibi fidelitatē iurare: cum sua non sit:
 talis confessio et iuramentū nihil valebunt.
 et idem dicit in papa: et in imperatore: qua-
 34 tūc: ad instar tirani redigūtur: quod dicit p
 petuo notandū: refert et sequitur. Jasso. in.
 tracta. feudoz. col. xix. vñ. nota etiam. Et d
 istis tiranis copiose scribit barba. in. Ra. de
 testamē. col. xv. cum pluribus sequentibus.
 ¶ Hinc notabiliter dixit ange. in. l. j. §. remo-
 net. ff. dpostulādo. quod spōsa: violēter cog-
 nita a sponso: pōt eo inuito monasterium in-
 gredi sicut antea poterat. ¶ Et hoc ideo qz
 nō perdit virginitatē immo eaz auget vt in-
 39 quit Joannes de anna. in. c. iij. col. ij. de fur-
 tis. allegat tex. et ibi. glo. in. c. j. et in. c. Ita-
 ne. xxxij. q. v. ¶ Alibi. dici solet quod si ti-
 ranus per vi rē cum aliqua muliere habue-
 rit: filij inde nati: quo ad matrē nō erunt spu-
 44 rij vt notabiliter cōcludit. bal. in. l. eam quā
 col. vj. vñ. et scias. l. de fidei cōmi. et in. l. si
 qua illustris. vñ. quid ergo si maf. l. ad
 49 orficianū. ¶ Qui eni homini tirano et po-
 tenti: ppter eius timorem obtemperat: talis
 obtemperatio sibi nocere non debet: l. isdā-
 22 nus. §. eius vero. ff. de regu. iur. ¶ Et ideo
 A iij.

Ferdi. de loazes. J. T. doctor.

Tractatus

Col. VII.

notabiliter dixit bal. in. c. j. §. iniuria. col. ff. Xsiculo. Sed pone. de pace. iura. firmā. in. vsibus. seu. quod si potens mihi mādauerit quod ticiū occidā: als me interficeret: si ego propter eius timorē ticiū interfeci: secuto ho micidio venio excusandus: quia aliter vitaz meā saluare non poterā: vbi alleguat ita te nuisse petrū. et Lynū. in. l. scientiam. §. q̄ cuz aliter. ff. ad. legē. aq̄ui. quos refert et seq̄tur: philip. decius. in. d. §. eius vero. et licet ipse. amplius nō dicat: illā. bal. doctrinā p̄ mul- 23 tuz sing. refert: et sequitur barba. in. c. j. col. iij. vbi alia similia adducit: de officio. de le- ga. et in consilio. lx. incipi. sapienter scripsit psalmista. col. v: vol. j. et Basso. in. §. si min^o col. vij. institū. d̄ actio. ¶ Bene facit: quia in materia ista met^o et violētie: qualitas mi- nantis est cōsideranda: vt cōcludit: abbas. et doc. in. d. c. j. bar. et doc. in. l. j. §. que hone- rande. ff. quaz. rez. actio. nō detur. et in. l. si donationis. et in. l. metū. L. quod met^o. cau. et etiā qualitas personeminate: vt doctores 24 tradūt in locis proxime allegatis. ¶ Et ideo glo. notabilis. in. d. c. cū locum. de spon- sa inquit: quod minor metus in muliere suf- ficit: quā in masculo. ¶ Si enī minantium et sic rebelluz qualitatem inspiciamus: quis dubitationē sue potentie: durante tempore sue rebellionis imponit: certe nemo: cuz et ip- si tiranice ad sue voluntatis libitū: omnia q̄ deliberabant: effectualiter executioni cū ri- gore magno mandabant. ¶ Et si pagano- rū qualitatem inspiciamus: nemo est quinesci- ar: ipsos omnibus alijs timidiores esse: vt per 25 experientia pluries est demonstratū. ¶ Et quia in multis varijsq; locis maxime in su- pradictis: latissime ista met^o et violētie ma- teria tractatur: tā de violentia et metu adhi- bito in cōtractibus: i sententijs: in cōpromis- sis: in testamētis: in votis: in electionibus: et similibus: et cōmuniter cōcluditur: omnia p̄ violentiam etiā conditionalē: vel per metuz facta: in quibusdā casibus esse ipso iure nul- la: et in quibusdam retractanda: quoz dicta referre et transplantare esset superfluz: et qz copiose cumulauit: hyppolitus in. l. j. §. p̄- terea. col. iij. cū duabus sequē. ff. de questio. vbi latissime videri potest: sat; mihi videtur: pro isto p̄mo fundamento supradicta suffi- cere. ¶ Ex q̄bus clarissime patet: dictum ba- ptismū sic per dictos paganos vi vel iustissi- mo metu receptum: nullum esse: vel saltim in

super noua

Col. VIII.

futurum minime obligatorum.

Et predictis obstat si dicatur: quod p̄dicti pagani poterāt au- fugere: quia contrariū d̄mōstra- bitur vt inferius dicem^o: nec est verissimile: quod si tute aufuge- re possent: accessissent ad illos q̄ sibi minati erāt et minabantur. ¶ Et Nam quod Xsimile est: attendendum est. c. quia Xsimile. vbi. p. abba. et. doc. de presumptio. l. nō est Xsimi- le. ff. qd̄ metus. causa. ¶ Et ideo dixit bal. in. l. scripture. col. ij. Xsi quedā sunt. L. de si- de. instru. quod in testibus et pbationibus: id qd̄ verissimile est cōsideratur. tradunt in- nocē. et doc. in. c. auditis. de p̄scrip. et feli. in. c. licet causaz Xsi. nota. decimo. de probatio. ¶ Sic pbatio non verissimilis: nō est admit- tenda: vt in q̄t bal. in. l. si. in fine. L. de eden- do. ¶ Alibi dixit idē bal. in. c. j. §. sacramē- 28 tuz col. ij. de cōsuetu. recti. seu. in. vsi. seu. qd̄ quādo testis sup̄ eo quod nō est Xsimile de- ponit: non pōt iuramentū in supplementuz pbationis deferri. ¶ Hinc est: quod ad p- 29 bandū illud quod Xsimile non est: clario- res pbationes req̄runtur: vt tradit. specu. i. titu. de pbatio. §. si. col. ff. Xsi. quintū. alex. in. cōsilio. c. ij. incipi. in casu predicto col. ff. vol. iij. et in. l. transactionē post. bal. ibi. L. de trāfactio. philip. decius. in consilio. cxcv. incipi. studēdo breuitati. col. iij. Xsi. et ista cō- clusio. ¶ Et ideo dixit petrus. de. ancha. in cōsilio. cclvij. incipi. ex ordine contractuz- um: in vltima col. quod nō Xsimilibus iu- dex fidē dare non debet: qz allegans nō Xsi- similia: non est audiendus. vt. inquit. idem. ancharra. in cōsi. clvij. incipi. viffa facti nar- ratione. col. vij. in fine. ¶ Imo testis non 31 Xsimilia deponēs: suspect^o de falso esse di- citur: vt alex. tradidit: in cōsilio. cccxxvij. incipi. circa primū. in. penul. col. ¶ Quia 32 quod longe a Xsimile est: quedaz falsitatis imago est: vt in q̄t. bal. in. l. j. col. iij. c. de her- bis. fugi. ¶ Ad aior enī Xsimilitudo mino- rē vincit: vt dicit idem bal. in. l. sine posside- tis circa finē. L. d̄ pbatio. et tradidit: philip. decius. in cōsilio. L. incipi. in causa inquisi- tionis. col. vj. Xsi. tertio. allegatur. ¶ Sic 34 et nō Xsimilis cōfessio confitenti aliquando minime nocet: vt in q̄t bal. in. l. si quis in hoc genus. col. j. L. de episco. et cleri. petrus. de ancha. in cōsilio. xxij. incipi. viffa inq̄sitiōe. et tradidit hippolitus de marsi. in. l. j. i p̄nci-

Paganorum

Col. IX.

in. xv. col. ff. de questio et dixi. in repeti. titu. in situ. de iusticia et iure. §. bñs itaq. col. xij. in fine: que communiter habetur impressa.

Secundo pro hac opinione et p dictorum sarracenorum seu paganorum parte accedat. nã cuz ipsi pagani sint in partibus istis sub securitate et principis saluo

conducto: non debent in aliquo contra eorũ voluntatem molestari. lege enim seu foro regni valentie cauetur z prohibetur: ne sarraceni dicti regni contra eorum voluntatem cristiani fiant: et baptismum cobacte recipiant: nec a regno expelli possint. vt in foro. Regis Ferdinandi: sub Rubrica. dels moros que no sien fets cristians per força. ¶ Cum igitur contra legis dispositionem sint baptizati: baptismus est ipso iure nullus: quia quando lex vel statutum actum fieri prohibet: licet ultra annullando non procedat: tamen actus contra legis prohibitionem factus: est ipso iure nullus. vt est tex. sing. licet vulgatus: que. ibi notant. Bar. Bal. Fulgus. Pau. decal. z omnes in. l. non dubium. vbi Jasso. in. iij. col. in fine. L. de legi. c. vides. r. distic. c. que contra ius. d. regu. iur. li. vi. ¶ Et eo ipso quod molestia: vis: vel metus eis inferitur: securitas eisdem non seruatur. Ille enim dicitur securus: qui efficacem et inerpugnabilem habet securitatem. vt inquit. Bal. in. l. j. in finalibus. verbis. L. si aduersus. solutio. et locci. in consilio. r. iij. incipi. circa primum. col. j. vol. j. ¶ Et ideo notabiliter dicit. Abbas. in. c. accedens col. j. de procura. non valere contractum factum per carcera- tos qui a carceribus extrahuntur: et statim facto contractu retrodunt: et dñat practicã aduocatoz et pcuratoz similia facientiu. et illud dictũ p valde notabili refert et sequit. feli. in. c. in nouam. col. j. de tregua. et pace. ¶ Et d hac securite plene tractat. feli. ibi. z Bar. i. l. j. vbi dixi. ff. ad. l. Julia maiesta. Philip. dñus. in. cõsilio. li. incipi. z p tenni facultate. col. ij. z idẽ. feli. in. c. ego enim. col. iij. de iure iurãdo. Joãnes. Frãcis. Balb. in. tracta. prescriptio. in. ij. parte serte partis pncipalis. col. ij. vñ limitat. ista cõclusio.

Tertio p ista parte accedat. naz nõ solum dicti tirani et rebelles hoc facere minime potuerunt: immo nec princeps posset contra securitatem eis concessam veni

conuersione. Fo. V.

Col. X.

re: nec dictis paganis violentiã seu vexatio nẽ aliquã inferre: nec a regno expellere: z sic nec violenter ad baptismũ suscipiendũ compellere posset. ¶ De iure enim naturali et diuino est: quod quecunq. princeps vult sibi iuste fieri: et alijs maxime paganis et sic seruis suis tributarijs facere debet. nã christus in euangelio inquit: vt habetur. Math. c. viij. omnia quecunq. vultis vt faciant vobis homines: et vos eadem facite illis. z est. tex. in. c. humanũ. genus. j. distinc. ¶ Et ideo apostolus: tractando de dominis qualiter cũ seruis suis obedientibus se habere debeant: ad. Ephesios. vltimo. c. inquit. et vos domini eadẽ facite illis remittentes minas: scientes: quia et illorum et noster dominus est in celis: et personarum acceptio non est apud deum. ¶ Et ideo apostolus ad colossen ses. c. vltimo in principio dicit: dñi quod iustũ est et equũ seruis prestare: scientes qm et vos dominũ habetis in celo. ¶ Nec pnceps alijs facere debet quod sibi ab alijs fieri nollet. c. dilecti. cũ similibus. de maiorita. et obedi. c. licet plerumq. xlv. distinc. Sed certum est: principẽ nolle ad infidelium sectã seruandã compelli: ergo nec ipse ad seruandã fidẽ nostrã cristianã infideles compellere debet. ¶ Reguẽ enim officiu est nemini maluz inferre. immo vi oppressis auxiliũ prebere: et ipsos de calumniantium manibus liberare. vt inquit. tex. in. c. regnum officium. xxiij. q. v. ¶ Preterea: principes sicut se ipsos ita et paganos ex toto corde suo diligere debent: inquantuz sunt sue nature participes. vt notabiliter dicit. tex. in. c. charitas. el. ij. versu. nonnulli. de peniten. distinc. ij. dum inquit: non tantum proximi nostri credendi sunt quos nobis gradus sanguinis iungit: sed p ximi nostri credendi sunt omnes homines nature nostre sicut dixi participes. Quia pp ter inquit ille tex: charissime: tota dilectione fattage: vt bonum quod tibi vis velis et proximo: Sed ipsos paganos vexare: vim inferre: et ad fidem compellere: est contra charitatis precepta: cum dilectio proximi malum compulsionis vel aliud non operetur. vt habetur ad Romanos. capitu. xij. ¶ Hinc est: quod paganis de iure naturali et ex charitate in necessitatibus subuenire et elemosinam facere tenemur. c. quiescamus. xlvj. distinc. c. non satis. lxxxvj. distinc. ¶ Et ratio esse potest: qz inter oues xpi

Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. XI.

creatione: gubernatione: et redemptione ex parte cristi computantur. vnde illud: pasce oues meas. non distinguendo inter has et alias.

¶ Et quod talibus quiete degentibus nulla sit fienda molestia: est. ter. appertus in. l. cristianus. l. de paganis. et. in. c. dispar. cum similibus a contrario sensu. xxij. q. viij. et late per predicta et alia consuluit. Oldradus. in. consilio. cclxij. incipi ista videtur probabilior sententia sub titulo de iudeis et sarras. quem refert et sequitur corsetus eius verba transplantando: in tractatu. de potestate et excellentia regia. in octoagesima quarta questione. et Abbericus. in. Ra. l. de iudeis. Si princeps ut diximus non potest dictos paganos ad fidem nostram seruandam et sic ad baptismum suscipiendum compellere: et tamen est verus dominus et omnimodam habet potestatem: multo minus tyranni et rebelles hoc facere potuerunt. facit. ter. appertus et singularis. in. c. qui sincera. xlv. distinc.

¶ Quarto post ista sarracenoꝝ parte accedat: nam licet per baptismum dicti sarraceni meliores facti sint: quia de malo in bonum statum suum mutarunt: tamen quia ipsis inuitis baptismum susceperunt: in validum dictum baptismum fuisse existimandum est: nec ad eius et fidei cristiane obseruantiam sunt compellendi. ¶ Expressum enim in iure reperimus: que in aliquoꝝ fauorem ipsis prohibentibus et contra eorum voluntatem facta sunt: minime rata ipsi habere coguntur. l. si ex duobus. l. qui aliena. §. libertas. ff. de. dego. gestis. l. si. vbi glo. pulchram descendit questionem quam ibi. doc. communiter secuntur. l. eo. titu. l. si remunerandi. §. si passus et. l. si pro te presente cum similibus. ff. mandati.

¶ Quinto in dictoꝝ paganorum fauorem facit: nam cum dicti pagani sua sint per tyranoꝝ et rebelium violentiam libertate priuati et spoliati: dato quod actus et sic baptismus non esset ipso iure nullus: merito ante omnia erant restituendi. c. in litteris: et per totum titulum de restit. spolia. l. si quis ad se fundum: cum similibus. l. ad legem. Juli. de. vi. publi. ¶ Immo et quod fortius est: quia et propria auctoritate ad primenorum sectam et ritus reddere: mesquitasque et alia loca que antea libere possidebant et ad exercitium sue secte deputata erant: occupare potuerunt.

super noua

Col. XII.

ut in simili tradidit. Anto. in. c. cum dilectus xpi. verum in. iij. notabili per illum. ter. de ordine. cogni. vbi inquit: quod si aliquis fuerit possessione bonorum priuatus cum ipse proprietatem haberet: licite poterit possessionem vocantem propria auctoritate occupare. allegat Innocen. in. c. licet causam. §. probatio. quem refert et sequitur. Philip. deci. in consilio. cc. incipi. in. casu. proposito. circa principium. ¶ Que enim de facto fiunt: e contrario de facto reuocari possunt et debent: ut est. ter. notabilis licet vulgatus. in. l. j. §. et hoc edictum. ff. si mulier ventris nomine cum similibus. et tradidit Bal. in. l. si pacto quo pena. col. j. l. de pactis. post. glo. in. l. minor. xxv. annis. ff. de minoribus. Innocen. in. c. quere lam. col. j. de electio. Idem Bal. in. l. ij. l. de seruitu. et aqua. et in. l. si deserta. per ter. ibi. l. si propter publicas pensita.

¶ Sexto: quod dicti pagani sic per vim baptizati non sint ad fidem nostram catholicam seruandam compellendi: immo in sua prima uia mahomethica secta tollerandi: accedat: quia cum ipsi non propria auctoritate sed summi pontificis dispensatione et voluntate ad primenos ritus redierunt: merito tamquam a summo pontifice dispensati tollerandi sunt. ¶ Et quod summi pontificis dispensatio interuenerit patet: nam summus pontifex Adrianus dum in istis Aragonie partibus resideret: et plenam noticiam dicti baptismi sic violenter recepti: et qualiter pagani postea cessante violentia ad primenos ritus redderunt haberet: visus fuit eos tollerando et aliter non prouidendo: super eorum tollerantiam cum eisdem dispensare. ut in simili tradidit. sali. in. l. nullus. l. de iudeis. vbi singulariter inquit: quod stante statuto quod banniti possint impune offendi: non poterit offendi bannitus qui per ciuitatem a superiore tolleratur. quia talis patientia et superioris tollerantia consensum ipsius superioris inducit: volentis ipsum haberi pro non bannito. quod dictum pro valde singulari refert: et sequitur Alex. in. l. si. i. appostillis. ad Bar. ff. ad legem. Juli. de adultere. et in consilio. primo. incipi. circa primum dubium. col. si. vol. ij. et in consilio. cclxix. incipi. p. inuestigatione. col. si. co. vol. Jasso. in. l. omnes populi. col. x. circa finem. versu quarto limita. ff. §. in ste. et iure. feli. i. c. sic. col. j. circa

Paganorum

Col. XIII.

2
3
finē. post Joannē. de annania ibi de iudeis
hippolutus d̄ marsilijs in. singulari. lxxvij.
incipi patientia. ¶ Alibi dicit Guiler. de.
cu. in. l. j. in. princi. ff. de exercitoria. qd̄ si q̄s
pro locū tenente alicuius superioris sciente
et patiente ipso superiore se gessit: videtur su-
perior tacite sibi mandasse vt pro suo locum
tenente se gereret. ¶ Alibi etiā dicit. Bal.
in. l. ij. ff. de noralibus. qd̄ procurator facit
dominū in penā incidere licet speciale man-
datū non habuerit: quando dñs scit et pati-
tur: qz patientia et tollerantia loco mādati
habetur. allegat. aūc. qua in prouincia. L.
vbi de criminibus agi. opponet. quez refert
et sequit̄. Hippolutus. in. l. j. §. si quis dicatur
col. penul. circa fines. ff. de questio. facit. ter.
in. l. j. §. scientiaz. ff. de tributoria. et. in. l. j. §.
magistrū antez accipimus. ff. de exercitoria.
glo. in. c. cū. J. et. a. in. verbo potuerunt cir-
ca mediū. de reudica. et q̄ traddunt. Inno-
cen. et doc. in. c. ex parte de canu de rescriptis
et in. c. in nostra. de procura et in. c. illud. de
presumptio. Bar. Bal. et doc. in. l. siue pos-
sidentis. L. de probano. et in. l. j. c. q̄ admitti.
et in. l. si filius. L. de petito. here. et in. l. qui
in aliena. §. sed z si non adierit. ff. de acqren.
here. Ange. in. l. si duo. eo. titu. doc. in. l. post
mortē. ff. de adoptio et in. c. licet hely. de si-
monia. Card. i. c. requisisti de testamē. Pe-
trus. de ancha in. clementi. j. de privilegys.
ludo. Roma. et doc. in. l. sciendū. ff. d̄ verbo
rū. obliga. Barba. in. repeti. Re. col. ij. L.
q̄ admitti z. hec in paganorū fauorē sufficiat.

Sicut tamē non obsta-
tibus que in veritate
nō obstant: contrariā
sententiā existimo ve-
riorē. imo quod quā-
tūcumq; violenter zco
hacte dicti pagāi sint
baptizati: nihilominus
tamen sacramentum
baptismi susceperunt: et fidem nostrā catho-
licā seruare tenebūtur. et licet ista opinio plu-
ribus displicere videatur: qui animas suam
dictis paganis fauendo in inferiuz ponunt:
veritatē tamen exprimere: sequi: et idem ad-
herere decreui. ¶ Magna eni vt inqt̄ Jsi-
dozus est vis veritatis: que omnia ingenia:
astutias: et caliditates superat: que contra
ficta simulataq; figmenta se ipsam defendit:

conuersione. Fo. VI.

Col. XIII.

2
3
4
5
q̄ deniq; post deum colenda est. ¶ Et ideo
qui veritatē manifestare tenentur: illā occul-
tando falsum cōmittere dicuntur sicut et ille
qui mendatiū dicit. c. j. d̄ falsis. xi. q. ij. c. q̄f
quis. Bar. in. l. eaque. ff. de. contrahē. emp-
tio. Bal. in. l. presbiteri. per illū. ter. i. quar-
to notabili. de episco. et. cleri. Philip. decius
in. c. si duobus. col. ij. de appella. ¶ Alibi
dicit. ter. in. c. qui excandalizauerit d̄ regu.
iur. quod plus permittetur scandalū nasci:
quā veritas occultef. ¶ Non eni est veritas
mutanda prop̄ doctoꝝ subtilitates. l. in re-
bus. L. de iure. dotiū. immo adiunāda z cū
ingenij subtilitate defendēda. ¶ Quia me-
lius est pro veritate pati supplicū quaz pro
adulatione beneficiū. xi. q. ij. c. nemo perito-
rū. ¶ Sanctū eni est pre honozare verita-
tē. vt inquit Philip. decius. in. consilio. cli. i.
principio. Lū ipsa veritas omnia vincat. fa-
ciūt q̄ dicit. Abberi. in. l. j. L. si minor ab he-
re. se absti. et de xitate. aliqua tradidit Pau-
decas. in. consilio. cccij. vol. ij. Petrus. d̄ an-
cha. in. consilio. cccvij. incipi. in. causa i p̄n-
cipio Lucas. de pena in. l. quoties. L. d̄ nau-
fra. libro. xi. Barba. in. consilio. xlvij. incipi.
predare. vol. ij. Alex. in. consilio. liij. incipi
in presenti consultatione. col. j. vol. iij. Joā.
de neuizanis in tracta silua nuptialis. folio.
xxij. col. ij. cum duabus sequentibus. et dixi
in princi. col. ij. institu. de insti. et iur.

Quod pro hac mea opinione est p̄su-
ponendū: quādā vi prescissaz si-
ue absolutā quādā vero condi-
tionalē in iure reperiri. ¶ His
eni prescissa siue absoluta ē illa:
quādo vi inferentis intētio est talis qd̄ nihil
in arbitriū seu voluntatē vi passi relinq̄re in-
tendit: imo prescisse et absolute suā volūtātē
adimplere desiderat: et vi passi intentio est
totalit̄ contradicere et cōtradicit. exēpluz in
eo q̄ ligatis pedibus et manib⁹ ipso semp cō-
tradicante ad baptismū duceret: quo casu:
cū voluntas deliberata vi inferentis sit illū
baptizare vellit nolit: et volūtas vi passi sit
absolute nō baptizari: merito talis vis p̄scis-
sa z absoluta reputat̄: z talit̄ violentē baptiza-
t⁹ nec sacramētū nec sacramēti rē rescipe in-
dubitātū est. ¶ His x̄o cōditionalis ē illa:
quādo intentio et voluntas v̄z inferētis nō
est prescissa et absoluta: quia in voluntatem
seu arbitrium vim passi aliquid ponit: et in-
tentio vi passi nō est totaliter et absolute cō-

Ferdi. de loazes. J. Cl. doctoꝝ.

Tractatus

Col. xv.

tradidit. Exemplum i eo cui ab aliquo vis infertur vt baptizetur: et nisi baptizetur sibi mortem vel aliud damnum seu detrimentum in persona seu bonis minatur: vt in casu nostro factum fuisse dicitur: quo casu cum deliberata voluntas vim inferentis non sit illum baptizare velit nolit: immo in arbitrio vim passi ponit vt deliberet seu eligat mortem vel baptismum: et vim passi voluntas non sit absolute non baptizari: quia potius baptismum quam mortem elegit: merito talis violentia dicitur conditionalis: vt in pluribus locis tradunt *Phanor. 2 doc. maxime. in. c. ad audientiam et in. c. sacris. de. hys. q. vi. metusue. cau. si. et est. tex. solemnus in. c. maiores. §. item queritur de baptismo. Quo casu taliter violenter baptizatus characteres suscepit cristianitatis: quia licet baptizari noluerit: eligendo tamen potius baptismum quam mortem: dicitur conditionaliter voluisse.*

3 **¶** Et quod pagani istius regni sic per rebellionem violentiam baptizati sacramentum baptismi et sic characterem cristianitatis receperunt: et ad fidei cristiane obseruantiam sint compellendi. est. *tex. sing. et appertus. in. c. de iudicis. rlv. distinc. inquit enim ille. tex. qd licet ad credendum nemini sit vis inferenda: quia cui deus vult miseretur et que vult indurat: cum liberum homini sit datum arbitrium: qui cum propria arbitrii voluntate serpenti obediens perijt: sic e contra: propria mentis conuersione credendo saluari debeat: tamen si aliqui ad cristianitatem coacti fuerit: prout factum fuit temporibus religiosissimi principis zizebuti: quia constat illos sacramentis diuinis associatos: et baptismi gratiam suscepisse: et crismate unctos esse: et corporis domini participes extitisse: oportet vt fidem quam etiam vi vel necessitate susceperunt: tenere cogantur. Cum ergo per dictam constet informationem dictos paganos licet violenter baptizatos: crismate unctos: et sacramentis diuinis associatos: corporis domini participes fuisse: certumque et notum sit: quod per multum tempus post baptismum predictum ecclesias frequentarunt: ibidemque diebus dominicis et festiuis ac alijs temporibus diuina audierunt officia: oblationesque sicut et ceteri fideles prestarunt et alia similia fecerunt: merito indubitanter dicendum est predictos paganos baptismi sacramentum suscepisse: et ad fidei cristiane obseruantiam esse compellendos.*

super noua

Col. xvi.

Secundo pro ista parte in fidei fauorem accedat alius. *tex. singularis. in. d. c. maiores. §. itez queritur de baptismo. vbi si illi qui supplicijs et terroribus ad baptismum violenter attrahuntur: baptismi sacramentum suscipiunt et fidem quam violenter susceperunt seruare compelluntur vt ibi dicitur: quanto magis predicti pagani qui non supplicijs sed quibusdam preconijs et alijs minimis terroribus ad fidem fuerunt compulsi: eam seruare compellentur.*

Tertio in nostre fidei cristiane fauorem accedat solemnus. *tex. in. c. contra cristianos. d. hereticis. li. vi. vbi clarissime est descissus: quod si aliqui mortis metu et sic coactissime baptizati fuerint: non solum baptismi sacramentum suscipiunt et fidei seruare compellentur: immo si post dictum baptismum sic violenter receptum ad primum ritum reddierint: contra eos tanquam contra hereticos erit procedendum. Et quod d. fautoribus: receptatoribus: et hereticorum defensoribus iudicatur: sic d. fautoribus: receptatoribus: et talium defensoribus decidit iudicandum. Sicut enim violentia seu mortis metus characteris impressionem non impedit vt ibi: sic et in casu nostro: rebellionem violentiam seu metus dictis paganis illatum sacramentum baptismi minime potuit impedire.*

Quarto pro hac opinione in fauorem fidei et baptismi tale accedat fundamentum. nam licet vulgata sit regula scilicet non esse fienda mala vt eueniant bona: de qua late. *riij. q. v. per totam quest. et per Phanor. 2 doc. in. c. nouit. col. viij. versi. tertio. oppono. d. iudicij. tamen quando ex alicuius delicto seu damno facto et reprobo bono sortitur effectus: ita factus damnosus sicut bonum effectum et sic vtrumque pariter consideramus: vt effectusque bonus laudetur et approbetur: faciens vero quia malo zelo fecit castigetur. vt egregie voluit Petrus. de. ancha. in. c. j. folio. rrr. versi. ponit Seneca. de. constitutio. ¶ Ubi notabiliter inquit: quod si ingressus banchum seu domum mercatoris animo furandi sit furatus scrineum seu capsam: qui credens in ea fore pecunias aperuit: in qua capsula literas prodicionis ciuitatis inuenit: hoc*

Paganorum

Col. xvii.

per ipsum furē patefacto: nullatenus penāz
furti euitabit. cū animū furandi siue subtra-
hendi habuerit: vnde fortuna que felix ciui-
tati fuit et laudabilis: nō debet ad eius excu-
sationē attendi. quod dictū pro sing. refert z
sequitur Barba. in. c. dilectus. col. iij. versū
ex ista glo. de rescrip. et felix. in. c. j. col. si. xxi.
et istū. tex. de presumptio. Cū ergo ex rebeli-
um ac tiranoꝝ violentia et sic ex facto dam-
noso et reprobato bonus sit secur⁹ effectus:
qz pagani batisimū susceperunt: dictum bap-
tismū sic receptū laudabimus et approbabi-
mus: rebelles vero castigandos nō dubita-
bimus. ¶ Alibi dixit tex. notabilis. in. l. si
seruus seruū. §. et si puerū. ff. ad legez aequi.
quod si quis puerū castrauerit: licet euz me-
liore fecerit: quia perpetuo castus: nihilomi-
nus erit puniendus. ¶ Hinc dixit tex. non
minus sing. in. l. desertore. §. in bello. ff. de re
militari. quod si capitaneus armorum cui
a principe mandatū seu preceptus fuerat vt
cū hostibus non preliaretur: spreto principis
mandato sit preliatus: quāuis res bene suc-
cesserit: puta quia rūpit hostes: debet tamen
penā mortis vel capitis pati. quem tex. pro
valde notabili cōmendat Cremēsis. in sing.
cl. incipi. mādatū. facit tex. in. l. quāuis. que
est sexta in ordine. et que ibi latissime in eius
cōmentu dixi. ff. de furtis. ¶ Immo et ali-
quando si ex alicuius delicto seu facto repro-
bato: reipublice prouenit utilitas: non solus
effectus laudatur: sed et delinquens premia-
tur. vt inquit. tex. notabilis. in. l. ij. §. postea
cū appius claudius. ff. de origine. iur. vbi il-
le qui librū legū subtraxit: et populo roma-
no tradidit: factus fuit tribun⁹. de cuius. tex.
intellectu plene dixi. in. d. l. quāuis proxime
allegata. ¶ Et quod bonus effectus ex ma-
lo facto proueniens sit validus et laudan-
dus: faciens vero puniendus: est. tex. multū
solēnis. in. c. relegentes et ibi. glo. sing. in. x
bo. bona. xxij. q. v. inquit eni ille. tex. Sed
quia scimus occulto dei iudicio animam ves-
tram et si per aliquoꝝ iniquitatem et super-
biam a contaminatione scismatis custoditā.
Regimus omnipotenti deo gratias: qui etiaz
de malis hominum actibus bona operari
consuevit: nec enim sine illius prouidentia
factum esse credendum est. zc. Sic igitur in
proposito nam licet metum et violentiam in-
ferre sit delictum: et per consequens punibi-
le: et persone metum seu violentiam inferen-

conuersione. Fo. vii.

Col. xviii.

tes sint tirani homines: pessimi: et rebelles:
tamen cum baptilimus et sic effectus sit bo-
nus et laudabilis tamquaz quid ex dei pro-
uidentia proueniens: validus erit et seruan-
dus: et quilibet ad obseruantiaz fidei et bap-
tismi quem suscepit: compellendus. ¶ Si
enim videmus iudeoꝝ factum attempta eo-
rum intentione et mala voluntate prauum
et iniquum esse: et grauitate redemptoꝝ nos-
trum persequendo peccasse: et attempta patris
voluntate voluntis filioꝝ pro redemptione
nostra pati: et filij volentis mortem pro no-
bis suscipere: eius passionem: mortem: et re-
demptionem nostram laudamus: et tamen
dixit pater si possibile est transeat a me calix
iste: si autem: fiat voluntas tua: cur baptil-
mū predictū et sic tantum bonum prouidē-
cia dei proueniens: assumptū: et receptū nō
laudabimus. Itaz si violentia ex parte infe-
rentū et non effectus consideraretur: et bap-
tismū predictū nō valere ab aliquo affirma-
retur: eo quia violenter ad dictū baptilmū
suscipiendū fuerunt dicti pagani iducti: per
consequens fateri videretur: passionē cristi
nō valuisse: nec efficaciam aliquā habuisse: ex
eo quod per malitiaz et malo animo iudei ei-
dem passionē et mortē iniungerunt: quod ē
hereticū. facit quod dicit glo. in. c. j. in. xbo.
qualitas de. collusione. detegen. ¶ Et qd
credendus sit: hoc diuina prouidentia fuisse
factū. ex pluribus exterioribus signis est de-
monstratū. ¶ Itā ante predictam rebelio-
nē paucis retro annis: in valentinensi ciui-
tate: insolita: repentina: ac inaudita venit a-
quaz inundatio: que magnā ciuitatis partē
deuastauit. ¶ Admirabile igneam cōmetaz
in campanile ecclesie eiusdem ciuitatis an-
tea cecidisse omnibus notū est. ¶ Successit
etiā in eadē ciuitate scandalū magnum: oēs
eni habitatores quendā leonē p ciuitatem d
ambulantē vidisse affirmabant: cū falsus es-
set. ¶ Et finalit populoz rebelio postea suc-
cessit: q populares absqz fundamēto: causa:
et ratione: in dictaz rebellionē conuolarūt: p
sumēdū ē eni dicta flagella ideo fuere: vt ad
meliora cōpelleremur et inclinaremur: nos
ad meli⁹ viuēdū: sarraceni xō ad baptilmū
suscipiēdū. ¶ Iuxta illud: felix necessitas
q nos ad meliora cōpellit. facit. tex. sing. i. c.
ad fidē. xxij. q. v. vbi dicit: qd licet null⁹ ad
fidē sit cogēdus: aliquādo tñ flagellis et tri-
bulationib⁹: ei⁹ pfidia castigat. ¶ Et licet

B.

Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. XIX.

nostrum non sit: immo dei futura prescire. rrvj. q. v. c. f. cogitare tamē z presumere possumus: inundationem aquarum venisse: ignemq; celeste in ecclesia maiori cecidisse: nihil aliud esse et significasse: nisi baptismum predictum: in ecclesia et ab ecclesia esse per paganos suscipiendum: cum baptismus alē sit flammis: alter vero aque. Et quid scandalum predictuz poterat significare: nisi qd per scandalosos: tiranos: rebelles: et peruersos homines: erat baptismus effectuanus.

10 **V**+ **N**ā quod a peruersis bene fit: diuina puidencia factum fuisse credendū est. vt inqt. ter. in. d. c. relegendes. **V**+ **Q**uia quod raro contingit: miraculose contingere dicitur. vt inquit ter. notabilis. in. **A**ūct. d. consilibus. col. ij. prope finē. collatio. iij. et traddūt moder in. l. eaque raro. ff. de regu iuris. **V**+ **E**t ideo egregie post longā disputationem concludit Lucas de pena in. l. si quis forte: que est pma in. ordine. l. de desertoribus: et occulta. col. vij. x. si. sed pone dāmatu. li. xij. quod si dānatus ad mortē: dum laqueo suspenderetur: effracto laqueo cecidit in terrā: credendū est: illud miraculose fuisse factuz: et p consequens concludit: illū esse liberandū. quod dictū pro multū notabili et singulari: refert et seqtur Philip dcius. in. regula fauorabiliores in. si. x. bis. ff. de regu. iur. Si eni predicta miraculose: et ex dei puidencia facta fuisse existimam: a volūtate dei recedere non debem. **V**+ **N**ā multotiens deus populos ad aliquod bonū faciendū excitauit: et postmodū qz populi mala intentione: et malo aio: iudicia dei executioni mandarunt: eos castigauit. vt inquit ter. litteris aureis scribendus: qui quasi ponit casum nostrum: multa similia exempla adducens. in. c. remittuntur. rriij. q. v.

11 **Q**uero in fidei fauorē accedat. nā quādo precedente alicuius mādato vel precepto: aliquis facit actū quē alias absq; mādato esset factur: licet magna sit inter doctores altercatio respectu mādantis: an mādans excusetur: de quo p **B**al. in. l. si litteras. l. mādati. et in. l. j. col. ij. infine. l. de seruis fugi. et p **B**ar. in. l. non solū. §. si mādato. ff. de iniuris p **A**ngel. intracta maleficior. et ibi. **A**ngul. in eius. appostillis i. x. bo. sempromiū mādatorē. col. penul. x. si. rriij. quero. p. **A**oder. in. l. si quis mihi bona. §.

super noua

Col. XX.

sed qd si mandauit. ff. de acquirē. here. et in. c. sicut dignū. cū infinitis alijs locis de homicidio. tamen respectu illius: cui preceptū seu mandatū illud fuerat: quod et ipse alē erat factur: nemini dubiū: nisi quod ad sui excusationē: tale mandatuz vel preceptū allegare nō poterit. vt in dictis locis habet. sed cū predicti pagani absq; rebeliū ac tiranoz pcepto et mandato baptismū erant suscepturi: merito se tiranoz mādato fecisse: quod et ipsi alē erant facturi: nullatenus poterūt allegare. **V**+ **E**t quod alē baptismum essent recepturi: et ad fidē nostrā catholicā conuersuri: habet. **E** sayas. ca. x. dū inqt: si eni fuerit populus Israhel qsi arena maris: reliquie conuertent ex eo. **E**t ad. **R**amāos. capi. ix. ibi si fuerit numerus filioz israhel tanquā arena maris: reliquie salue fient. **V**+ **A**d implendū eni est illud quod scriptū est. **J**oan. decimo. c. et alias o ues habeo: q non sunt ex hoc ouili: et illas oportet me adducere: z vocē meā audient: et fiat vnum ouille et vnus pastor. **V**+ **E**t illud. **L**uc. riiij. c. et cōpelle intrare vt impleatur domus mea. **V**+ **E**t illud qd dixit psal. multa. psalmo. lxxj. et adorabunt eū oēs reges: z oēs gentes seruiēt ei z alia adimplēda sunt: q refere breuitatis causa nō curo.

Sexto in nostre cristiane fidei fauorē: z sic quod non solū predicti pagani per vim et tiranoz metu baptizati: fidē nostrā catholicā tenere et seruare cōpellen- tur: immo quod nec summus pontifex: licentiā et facultatē perseuerandi in sua mahometica secta: talibus cōcedere possit: salua semp sacrosancte matris ecclesie correctione tale accedat fundamentū. **V**+ **Q**uādo pactū: ac- tū: lex: cōstitutio: seu dispositio: materia seu occasionem prestat delinquendi: tale pactum: seu talis actus: lex: cōstitutio: seu dispositio: nullius est valoris nec efficacie. l. cōuenire vbi. ter. notabilis. ff. de pactis. dota. c. j. §. **I**tem sacramenta de pace iura. fir. in vfi bus. seu. **S**ed tollerare paganos predictos per vim et metum baptizatos in sua secta vt uere: est occasionem et materiam delinquendi prestare: cuz nomen domini blasphemetur: et fides nostra catholica vituperetur: merito talis tollerantia: tanquā iniqua et materiā delinquendi prestās: nō est admittenda: nec approbāda: immo ne occasio delinquēdi et sic blasphemandi: et fidem catholicā vitupe-

randi prestetur: debent sic per vim baptizati totaliter ad fidei observantiam compelli. et hac ratione et consideratiōe: inter alia: facta fuit illa. tex. discisio. dicti. c. d. iudeis. rlv. distinc. et. c. maiores de baptis. ¶ Et per predicta: aliquorū theologorum opinio cōfunditur: dicentū: melius esse in statu paganitatis illos dimittere: quā tales in statu christianitatis dimittere hereticari: qz immo minus malū est: quod dicti pagani sic per vim baptizati: inuiti et p. penas legē seruent christianā: quā susceperunt: quaz quod impune contra eā eis agere pmittatur. vt ex dictis iuribus et ex dicto. c. p. tra. cristianos colligit. ¶ Quo casu: minus malū est eligendū. c. duo mala. riiij. distinc. c. non soluz cū similibus. rriij. q. iij. ¶ Licet enī vt aliqui theologo dicunt verū sit: posse sic baptizatos hereticari: tamen qz maior abominatio est: eos tollerare: cum per eoz tollerantiā nomen dñi blasfemetur: et fides nostra vituperetur: merito minime existimo tollerādos: immo potius ad catholice fidei observantiā cōpellendos. Et quia predicta iura hanc rationē potissime vt dixi considerare videntur: et qd̄ papa nullaten⁹ possit: super dicta tollerantia dispensare: salua semper sacrosancte matris ecclesie correctione: pro dicte rationis et huius fundamenti corroboratione: illustrissime ac Reuerendissime presul: nonnulla singularia ac notabilia dicta: in multis varijsq; locis dispersa: a nemine congregata: hic adducere et congregare decreui. ¶ Et vltra iura superius allegata: quod lex: constitutio: seu dispositio materiā seu occasionē delinquendi prestās: non sit seruanda: et qd̄ nulli⁹ sit valoris nec efficacit: facit. tex. in. §. illud vero satis in p. hemio. ff. et. in. l. cuz hū. §. si cum lis. ff. de trā factio. et in. l. si legationis. ff. de iudicijs. et i. l. j. in. pnci. §. si. et nisi hoc esset statutū. ff. nau te. caupo. statu. et in. l. ij. §. diem. ff. quemadmo. testa. appe. et in. l. ij. in fine. l. de iudic. vidui. tollen. et in. l. j. §. ille autē. §. si sed nefurandi. l. de latina. liber. tollen. et in. l. me minerunt. l. vnde. vi. et in. §. qz tamen. §. si. sed ne dū talia cū similibus institu. vi. bono rū. rap. ¶ Et ideo pulcre dicit. Bal. in. d. §. Itrez sacramenta. col. fi. §. si. deinde nota. quod si aliquis promittat se non denuntiatuz maleficiū: et iuret: non valebit tale iuramentū: qz iniquitatis via ad delinquenduz apperiri non debet. allegat. Innocē. in. c. ad

nostrā de iure iurā. refert et sequitur. Jasso. in. l. si vnus. §. illud nulla. ff. de pacty. ¶ Alibi notabiliter dicit. dominicus in. c. j. col. fi. §. si. quid si episcopus de filijs. pres. libro. vi. quod si constitutio habilitat illegitimos ad beneficia: non intelligitur de illegitimis futuris: ne delinquendi materia detur. ¶ Facit tex. in. l. ait pretor in. pnci. ff. d. iure iurā. et in. c. ex parte. de consue. Perquez tex ibi Abbas. in secundo notabili inquit: non valere statutū vel consuetudinē: per quod quis ad delinquenduz induceretur. ¶ Et hac ratione multū egregie consuluit Federi. de senis. in. consilio. cclxxv. incipi. casus talis est: non valere statutum disponens: quod filijs spurijs aliquid puta quarta quinta seu alia pars hereditatis relinqui possit. Idem. tenent. Bar. Bal. Ange. et Imola. vbi aretinus dicit istā esse cōmunē. opi. in. l. testamenti factio. ff. de testa. Bal. in. l. j. vbi etiā dicit cōmunem esse opinionē. l. de iure aureorū anulloz idez Bal. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. et in. l. j. l. de summa. trini. et si de. catho. Petrus. de ancha. in. regu. posses for. de regu. iur. li. vi. Barba. in. consilio. ix. incipi. illud in. mediuz referam. col. iij. post mediuz. vol. iij. Jasso. in. d. l. ait pretor col. ij. circa finē. ff. de iure iurā. Bartholomeus. socci. in. consilio. rlvij. incipi. in presenti consultatione. vbi hanc dicit cōmunem opinionem. col. penul. et in consilio. rcv. incipi. nulli dubiū est. col. ij. vol. iij. Philip. decius. i. c. ij. col. ij. §. si secundo nota in. ij. lectu. de cōstitutio. ¶ Nec consuetudine hoc fieri posset. vt tradit hostien. in summa. qui filij. sint legitimi. §. qualiter. §. si quid si impator. Anto. et alij in. c. per venerabilē. eo. titu. Bal. in. consilio. cccxxvi. in. iij. col. Pau. de cas. i. consilio. cccxxvij. Petrus. rauc. in suis. conclusionibus psuetudinis in. vi. col. Roch⁹. de curte intracta. d. consuetu. c. fi. in. viij. col. licet aliter voluerit sentire. Bal. et male in. consilio. cclxxvij. incipi. ad obedientiam. circa finem. vol. j. de quo dixi. in repeti. tituli. institu. de iusti. et iure in. Ra. in. iij. col. in fine. quod est notandum et memorie tenendū: pro intellectu et validitate legis none in. legibus. de toro. in partibus castelle: incipienti. los fijos bastardos. ¶ Alibi pulcre dicit Roma. in. l. in illa. ff. de verbo oblig. referendo quādā Rote descisionē. nō valere cōsuetudinē disponentē: quod tempus et locus

B ij.

Ferd. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. XXIII.

contractus in instrumento non apponatur: ne delinquendi materia detur: cum per ipsas: facultas docendi de falsitate tollatur. que refert et sequitur. Barba. in consilio tertio. Incipi. illud referam. col. j. i fine. vol. ij. Rochus de curte in. d. c. fi. col. vij. circa fine. de consuetu. Contrarium tamen in hoc. tenuit Bal. in consilio. lv. incipi. Anno. dni. col. j. in medio. vol. ij. et. Oldra. in consilio. cv. incipi videtur dicendum. et Alex. in. l. de pupillo. §. qui nuntiat. in. j. col. ff. novi. operis. nuntia: vbi dicit Jacobum et Linum. ita tenuisse. in. l. optimam in. iij. q. l. de contrahen. et committen. stipu. verior tamen mihi videtur precedens opinio: per supradicta et que inferius dicemus: quam etiam tenet Philip. decius. licet aliquantulum dubitet in. c. ij. col. viij. in. pnci. de probatio. et. clarius in. c. dilecti. el. j. col. iij. de appellatio. ¶ Hinc dici solet: non valere statutum seu consuetudinem: quod liceat interfectorem patris interficere. secun. Joannem. Andre. Panoz. Anto. et omnes in. d. c. fi. de consuetu. alias enim esset delinquentibus viam apperire: quod minime est concedendum. Nam quamvis ratio sit quod homo suum inimicum prosequatur: non tamen prodest ad salutem. vt inquit. glo. notabilis in. c. consuetudo. in. verbo. quod saluti. j. distincte. quamvis in hoc contrarium teneat Bal. in. c. ad nostram de probatio. ¶ Hinc etiam dicitur: non valere statutum disponens: quod post probatum delictum per testes idoneos: liberetur delinquens si vellet negatiuam scilicet se non delinxisse: per iuramentum vel per leuem famam probare. secun. Roma. in singulari. clxxij. incipi. valet ne consuetudo et est tex. notabilis. vbi latte de materia. in. d. c. ad nostram de probatio. ¶ Facilitas enim venie in centium tribuit delinquendi. c. clericorum. in pnci. de vita. et honest. cleri. c. est in iusta in fine. xxij. q. iij. c. loci. xxxv. q. ix. et in. l. j. in. pnci. cum similibus. ff. nau te. campo. stabu. ¶ Et ideo sing. dicit. sal. post. Marti. silla. et Jacobus. butri. in. l. castitati. in. j. col. l. de adulte. quod rescriptum dans remissionem pene inflingende ante delictum commissum non valet: quia ad delinquendum inuitat. sequitur. Jasso. in. d. l. si vnus. §. illud nulla. ff. de pactis. et in. l. rescripta. col. iij. l. de precibus impera. offeren. Philip. decius in. d. c. ad nostram. col. ij. vbi secundo noto. Crotus de monteferra-

10

11

12

13

super noua

Col. XXIII.

to. in. repeti. l. omnes populi. col. xxxj. in pnci. ff. de iusti. et iur. ¶ Alibi etiam dicitur: non valere statutum disponens: quod indistincte pro se et contra se libris mercatorum credatur: quia sic esset dare materiam falsum fabricandi: et sic delictum committendi. secun. Bal. in. l. vnica. col. ij. in fine. l. de confessis. quem refert et sequitur. Abbas. in. c. bone. el. ij. col. fi. de postula. prela. Alex. in. consilio. cxlv. incipi. in causa et litte vertente inter habraham. col. penul. vol. ij. Barba. in. Ra. col. penul. de consue. Rochus de curte in. d. c. fi. col. viij. et. col. xxx. Bartholomeus cepolla. in consilio. xxxix. incipi. Lucius in. vi. dubio. col. ix. versi itez pro hoc. Jasso. in. l. de quibus. col. xvij. ff. de legibus. Alex. in. l. quedam. §. numularios. ff. de ededo. Philip. decius in. d. c. dilecti. el. j. col. iij. de appella. Et licet in hoc contrarium voluerit Bal. in. l. comparationes. col. ij. l. de fide instru. et in. l. omnes populi. col. ix. l. de summa trini. et fide. catho. Bar. et Bal. i. d. l. quedam. §. numularios. Petrus. de ancha. in. c. canonum versi procedo ulterius. de pstitutio. Anto. et. Imola in. c. ij. in. iij. col. de fide instru. Federi. de senis in. consilio. cxix. incipi nulli dubium circa finem. Alberi. post odofre. in. l. ij. in fine. l. de constitu. pecu. Rapha. Luma in. consilio. cxlvi. incipi visis instrumentis. in. fine. Pau. de cas. in. l. admonendi. col. penul. ff. de iure. iura. eorum tamen descriptio procedit: quando tale statutum non indistincte sed cum quadam moderatione loqueretur: vt puta quod mercatorum scripturis credatur concurrente conscientia iudicis. vt declarat Bal. in. d. l. vna. col. iij. de confessis. et Panoz. in. d. c. bone. col. fi. de postula. prela. Barba. in. consilio. xlvj. incipi. illud adducam. col. vij. vol. iij. Alex. et Hoder in. d. l. quedam. §. numularios. Jasso. in. repeti. d. l. admonendi. col. xlvj. vbi videndum est. et ibi. Fracis. de curte in. xciij. col. ff. de iure. iuran. Claudi. de seyffello in. l. j. §. fi. ff. de xborum obligata. Philip. decius i. c. ij. col. vij. i fine de probatio. ¶ Nec etiam valeret pactum quod puate vnus scripture staretur: vt voluit Innocen. in. c. cum. p. tabelio. de fide instru. Bal. in. l. Impator. ff. de statu. homi. Roma in. l. nulla ratio. col. penul. ff. de donatio. feli. in. c. venies. el. j. col. penul. de testi. Alex. et communis oes. in. d. l. j. §. fi. de xborum obli. Crotus de monte ferrato. i. repeti. l. neo potest. col. xxxj. ff. de

14

15

16 lega. i. ¶ Alibi dici solet: nō valere consue-
tudinē quod cōtra probationem testiuꝝ alia
testiū probatio fieri non possit: quia per eaz
via ad veritatē detegendā impeditur. vt est
ter. in. c. series. et ibi doc. cōmuniter. de testi.
17 ¶ Et per ista dicitur: nō valere consuetu-
dinem disponentē: nō esse necesse testes esse
in cōspectu testatoris: ne materia seu occasio
fraudādi et malignandi detur. secū. ange. et
imola. in. l. ij. ff. de testamē. quos refert et se-
quitur philip. decius. in. consilio. xxxvij. in-
cipi. in causa rigurose accusationis. col. ij. cir-
ca finē. ¶ Hinc est: nō valere statutum dis-
ponens: qđ quis pecunialiter pro homicidio
18 punitur: qz prop̄ paruitatem pene esset de-
linquentibus viā apperire. vt tenet. ioan. an-
dre. hostien. anto. panoz. et oēs. in. d. c. fi. de
cōsue. idem: hostien. anto. et abbas. in. c. ij. d.
delic. pueroy. archi. xxij. q. iij. c. duo. et in.
c. fi. vbi dominicus. ne. clerci. vel. mona. li.
vj. bal. in. R. de cōstitutio. dominicus. post.
pan. in. c. ij. de cōsuetu. li. vj. bal. in. l. cūctos
populos in. vj. col. L. de summa trini. ⁊ fide
catho. bar. bal. pau. decaf. et sal. in. aūc. cas-
saet sūta. L. de sacrosanct. eccle. idem. bal.
in. c. ad nostrā de probatio alberi. d. rosa. in.
ij. parte statutorū. q. cxxij. ange. de arectio
in tracta. malefici. in. verbo et ex interuallo
dicto tici. col. iij. x̄si ⁊ aduerte. folio. lxxvij.
tancre. de corneo in sua cōpendiosa. in. xij.
R. q. vltima in fine francis. de arectio in. cō-
silio. lvij. incipi. diligēter. in. vj. col. barba.
in consi. xxxi. incipi. oia quecūqz. col. iij. vol.
iij. philip. decius in. c. de causis. col. penul. i.
p̄nci. de officio. delega. et in. c. ij. in. j. col. in.
j. lectu. vbi dicit istā esse cōmunē. opi. de con-
stitutio. hippolitus. de marsi in. l. j. in p̄nci.
col. iij. in finē. ff. ad legē. corne. de sicca ⁊ ista
est magis cōmu. opinio. aqua in iudicando
et cōsulendo non esset de facili recedendū. li-
cet contrariuz voluerit sentire. abbas. et ibi
doc. in. d. c. de causis et bar. in. l. j. x̄si vltiri-
us quero. ⁊ ibi imola. ff. de publicis iudi. idē
bar. in. l. j. ff. vi. bonoy. rap. specu. in titu. de
fide in. §. j. x̄si sed pone. ioan. de ana. in. c. si-
gnificant. de iudicijs. bal. in. c. j. §. iniuria in
penul. col. de pace iura firmā. in. vsibus. feu.
et in. l. grachus. L. d. adulte. et in. l. data. L.
de donatio. et panoz. in. c. fi. in. vlti. col. de se-
pul. ange. in. l. usqui cū telo. L. ad. l. corne. d.
sicca. sed precedens. opinio. est verior. et cō-
muniōz. de cuius veritate latissime dixi. in.

R. ff. de p̄natis. delic. ¶ Et ex istis saluo
rectius sentientis iudicio non credo verum
quod pulcre cōsuluit petrus. de ancha. in cō-
silio. cclxvij. incipi. iure diuino. vbi elegan-
ter tenuit: valere statutū pro vicio seu crimi-
ne sodomie penā pecuniariā imponens: quē
refert et sequitur. philip. d. cius in cōsilio. xc.
incipi. et pro tenui facultate. col. ij. x̄si secun-
do. quia cū tale vicium nefanduz sit: et iure
diuino ac humano grauius puniatur. l. cuz
vir. L. de adulte. merito potius in eo quā in
homicidio: tale statutū valere non deberet.
¶ Ad aliud enī et grauius delictū est: sodo-
mie: quā cū propua matre peccare vt inquit
ter. in. c. adulterij. xxxij. q. vij. Et quod i-
tali vicio tā nefando: tale statutū non vale-
at. reperio cōsuluisse et tenuisse barba. in. cō-
silio. lxxij. col. x. in p̄ncipio. vol. j. ¶ Alibi
etiā dici solet: quod si fiat statutū quod qui-
libet bannitus soluendo decem extrahatur de
bannō: tale statutū non habebit locus in eo:
qui post statutū conditū fuerit bannitus: sed
in illis in preteritū iā bannitis: quia si ad fu-
tura traheretur: materiā daret delinquēdis:
quod esse nō debet. ita. bar. bal. et alij. in. l.
cum. lex. per illū. ter. ff. de legibus. idē. bar.
in. l. omnes populi. in. vj. q. p̄ncipali x̄si qđ
de tēpore. col. penul. ff. de iusti. et iur. et in. l.
ij. in fine. ff. de cōditio. et demōs. bal. et imo-
la. in. l. cū tale. §. penul. eo. titu. idem. bal. et
sal. in. l. leges et cōstitutiones. col. ij. L. d. le-
gi. et in. l. si quis seruo. col. ij. L. de furtis. ab-
bas. in. c. ij. de cōstitutio. anto. imola. et mo-
der. in. c. fi. eo titu. iasso in. d. l. si vnus. §. il-
lud nulla. ff. de pact. et licet ipse non referat:
idem tenuit alberi. de rosa in. vltima parte.
statutorū. q. lvi. incipi. similis questio. ange.
in consilio. lxxvij. incipi. ex themate in. ij. du-
bio. sal. in. l. ij. per illū. ter. L. de generali. a-
bolitio bal. et imol. in. l. cuz in secundo. ff. de
munsto. rupto. idē bal. in. c. fi. ad finē. de pres-
criptio. auto. in. c. quia circa. de p̄uilegijs.
imol. in clementi. fi. col. xvij. de rescrip. Con-
trariuz tamen tenet nellus. de sancto. gemi.
in suo tracta. bannitoꝝ in. tertia parte secun-
di t̄pis. q. x. circa finē. dū vult dictam desci-
sionē procedere: quando ex toto delictū im-
punitū remaneret: secus vero secundum euz
quando pena minueretur: et ideo in predic-
ta questione dicit: quod cū soluendo decem
nō liberetur in totū sed pena mittigetur: per
hoc nullatenus delinquendi occasio presta-

B ij.

Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. XXVII.

bitur. idē tenet ioānes baptis. de sancto. seu
 ri. in. repeti. l. omnes populi. i. xxiij. charta.
 col. j. ff. de insti. et iur. et ibi crotus. de monte
 ferrato. in. xxxj. col. xxi. septima. conclusio.
 sed eoz opinio est falsa: precedēs vero tenen-
 da: qz quamuis in totum pena consueta nō
 tollatur: sed minuatur: nihilominus occasio
 delinquendi prestari dicitur. vt est tex. sing.
 in. l. si operis. l. de penis. et precedentē di-
 xit cōmunem opinionē philip. decius. in. c.
 22 ij. col. j. in. j. lectu. de cōstitutio. ¶ Hic etiaz
 dici solet: nō valere statutuz permittens cō-
 sanguineis mortē suoz consanguineoz vin-
 dicare. secū. ioanē. andre. in additio. ad spe-
 cu. in. titu. d cōstitutio. idē tenet. panoz. bar-
 ba. et alij. in. d. c. fi. vbi per rochum de curte
 in. xxiij. col. xxi. quarto inferitur. de consuetu-
 dine. anto. imola. et alij. in. c. que in ecclesia
 ruz. vbi fel. in. iij. col. in fine. de constitutio.
 sanctus tho. secūda. secūde. q. lxxij. arti. iij.
 faciunt q̄ superius dixi non valere cōsuetu-
 dinē: vt liceat interfectozē patris interficere.
 23 ¶ Hinc dixit bal. in repeti. l. penul. col. ij.
 circa finē. l. de emācipa. libe. nullatenus d
 linquendi licentiā prescribi posse: licet prete-
 ritoz delictoz regulariter accusatio prescri-
 batur. vt plene traditur in. l. querela. l. de
 24 falsis. ¶ Et tex istis etiā dicitur: quod si ali-
 quis promissionē pro delicto cōmittendo a-
 licui fecerit: talis pmissio est ipso iure nulla
 vt est. tex. vulga. in. l. si plagij. cū similibus.
 ff. de verboz. oblig. impia eniz est promissio
 que scelere adimpletur. vt inquit tex. in. c. in
 malis pmissis. xxiij. q. iij. facit. tex. notabilis
 in. c. si ad peccatū. ea. questione. vbi dicitur:
 25 fidē appellandā non esse: que ad peccanduz
 faciendū admittit. ¶ Alibi etiā dicitur: qd
 ne delinquētibus via apperiat: sed a deli-
 quendo homines se abstineāt: si princeps lo-
 cū in quo furcas ad terrorem maloz erigere
 possit nō habuerit: potest habentē locum cō-
 modū compellere: vt ipsum ei vendat: et ibi
 erigantur. vt inquit ioan. andre. in. additio.
 ad specu. sup. R̄a. de executione sentētie in
 fine. et consuluit. oldra. in. cōsilio. clxxj. incipi
 thema. tale ē. col. ij. xxi. et ex hys patet. quos
 refert et sequit. fel. in. c. nōnulli. col. xxv. p̄
 26 medium de rescriptis. ¶ Et per predicta
 als in. R̄a. ff. d̄ priuatis. delictis. dixi quod
 quemadmodū testator in creditoz preiudi-
 cū: heredi confectionē inuentarij remittere
 non pōt: quin illis adita hereditate non con-

super noua

Col. XXVIII.

fecto inuentario vltra vires hereditarias te-
 neatur. secū. bal. et doc. in. l. si. §. cum igitur.
 col. penul. l. de iure. delibe. et in. l. si. l. ar-
 bitrium. tutelle. et tradūt. pau. de cas. areti:
 alex. et alij. in. l. nemo potest. ff. de. lega. j. ita
 eodē modo in legatorioz preiudicium: nul-
 latenus talis inuentarij remissio fieri permi-
 tetur: cū per eam heredi occasio malignādi:
 27 ipsos legatarios fraudādi prestetur. §. si ve-
 ro non fecerint. in. auc. de here. et falcidici.
 colla. j. ita egregie. voluit bal. in. d. l. si. l. ar-
 bitriū. tute. Sed quia contrariū tenēt. pau.
 areti. alex. et oēs in. d. l. nemo potest proxi-
 me. allega. iasso. post alios in. l. cū necessita-
 te. l. de fidei cōmi. videnda sunt que latissi-
 me in. dicta. R̄a. scripsi. ¶ Alibi etiam ne
 ad delinquendū seu malignandum occasio
 sit prestāda: pulcre dici solet: quod cū tutor:
 curator: vel q̄libet administrator: sue tutel-
 le: cure: seu administrationis rationē redde-
 re teneatur. l. j. §. officio. cū similibus. ff. d̄ tu-
 tellis. et ratio distra. vbi iaco. de are. et doc.
 illū tex. qui loquitur in totoze: ad aliū que-
 cūq; administratorē extendūt. et notat. Ro-
 ma in cōsilio. clxxij. incipi. circa primū quo
 q̄ritur. in. tertio dubio. et in. cōsilio. cccxxij.
 incipi. quo ad primū in. p̄ncipio. Abbas. in.
 cōsilio. xij. incipi. vt clare materia thematis.
 i. sexto dubio vol. j. et facit. tex. in. l. rationis.
 l. de adminis. tuto. et in. l. ij. cū similibus. ff.
 de neguo. ges. Non valere dispositionē testa-
 toris disponētis: nullatenus dictos curato-
 res seu administratores rationes reddere d
 bere: etiā si eis per testatorē sit relictum totū
 illud in quo illos occasione administratio-
 nis condēnari contingerit: et hoc ne fraudā-
 di: vel malignandi: et sic delinquendi mate-
 ria prestetur: et ideo non obstāte dicta ratio-
 nū reddendaz liberatione: nihilominus ra-
 tione doli et reliquoz poterunt cōueniri. vt
 notabiliter. voluit. glo. Bar. et doc. in. l. q̄-
 dam decedens. ff. de adminis. tutoruz. idem.
 Bar. in. l. aurelio. §. Gayus. col. iij. ff. de li-
 be. lega. vbi. vult. legē. si quis rationes. eo. ti-
 tulo: in liberatione administrationis iā facte
 esse intelligendā. Idem tenet. sali. dicens: se
 ita consuluisse in. l. cū necessitate et ibi Jas-
 so. in. ff. col. post alios. l. de fidei cōmi. doc.
 cōmuniter. in. l. actione. vbi Jasso. in finali-
 bus. xbis. l. de trāfactio et ita consuluit. sig-
 norolus. in cōsilio. cix. et in. cōsilio. cx. ange.
 in. cōsilio. clxxij. incipi. circa primum. Ubi

Paganorum

Col. XXIX.

testator relinquit ticiū tutorē filij sui: et eidez
confectionē inuentarij remisit: et in eo i quo
ipsum tutorē condēnari contingerit: ipsum
absoluit: cōsuluit ipse Ange: quod tale lega-
tū ad condemnationē que fieret ratione do-
li et reliquez restituendoz non se extendit:
cuius cōsilio illustres doctores se subscripse-
runt: vt ex suis apparet subscriptionibus: si-
licet. Joānes. de ligna. Petrus. de perusio.
Donatus richi: Frāsciscus de alberguotis:
Antonius de psbiteris de bononia. idē etiā
cōsuluit idē Ange. in. cōsilio. clxxv. incipi
viso dicto estatuto. z tenet practicus. papien-
sis in forma libelli quo agitur ad reddendū
rationē tutelle. charta. lxxxij. i. verbo. ana-
logitas. et secundū istā opinionē: cōsuluit
Petrus de ancha. in cōsilio. cxvij. incipi. ca-
sus talis est in. ij. dubio. fulgo. in. consilio. c.
ij. incipi. nobilis. vir. Joānes de anania in.
consilio. lxxx. incipi. visis et intellectis in. ij.
dubio. barba in. consilio. lxxvij. incipi. clemē-
tissimi dei patris. vbi hanc. dicit cōmunē opi-
nionē. col. ij. vol. ij. Bartholomeus. socci.
in. consilio. lxxij. incipi. difficultatē faciebāt
col. vj. cū sequenti. vol. ij. vbi refert Bal. in
pluribus consilijs ita cōsuluisse. idē consul-
uit. Philip. cornens. in. cōsilio. cclxij. inci-
pi. circa primū consultationis articulū. col.
v. vol. ij. et in consilio. cclx. incipi. prepositis
hys. col. ij. vol. iij. Alex. in cōsilio. lxx. inci-
pi. serenissimus. col. ij. et. ij. vol. iij. Frācis.
de curte in cōsilio. lxxvj. incipi. sapiēter opti-
mus predixit psalmista. col. viij. cū duabus.
sequē. vbi per plura hanc opinionem defen-
dit: quā dicit cōmuniter approbatā. Crotus.
de mōreferrato in. d. l. nemo pōt. col. xxj. in
princi. ff. de lega. j. et secundū istā opi. cōsul-
uit nouissime. Philip. decius. aqua in iudi-
cando et cōsulendo inquit non esse receden-
dus in consilio. clxxvij. incipi. in. causa que
proponitur. col. ij. vbi nec obstat. et in. consi-
lio. cxciij. incipi in casu proposito. col. ij. vbi
secūdo principaliter. licet contrariū et male
tenuerit. glo. in. d. l. Aurelio. §. Bayus in.
glo. magna circa finē. ff. de libe. lega. Ange.
in. cōsilio. clxxxv. incipi. super hoc puncto. z
in. cōsilio. cxliij. incipi. ad primū. dico. Frā-
cis. pepis de florentia. in quodā suo consilio
quod est inter consilia Goccini. in. consilio.
cclxxxij. col. vj. vol. ij. Alex. in. psilio. cxv.
incipi. circa id quo queritur. col. penul. vol.
ij. Philip. cornens. in. consilio. cccxij. incipi

conuersione.

FOX.

Col. XXX.

in hac consultatione. vol. j. Crotus. de mon-
teferrato in. d. l. nemo pot. Sed precedens
opinio est verior et cōmunior: et ideo nulla-
tenus ab ea recedendū. ¶ Alibi dici solet: 28
consuetudinē seu statutū duelum fieri pmit-
tens: tanquā quid iniustū et illicitū occasio-
nē delinquendi et peccandi prestans: nullū
us esse momenti: immo principes q̄ talia tol-
lerant peccare videntur: vt probatur in. c. j.
et si. vbi. doc. d. purga. vulga. et voluit. Ber-
tho. brisen. in. repertorio suo in verbo due-
lū. vbi. dicit se bis consuluisse. semel regi an-
glie: et semel regi nostro Hispanie: quod nō
porerant cōcedere quod duelū foret licitū:
als grauissime peccaret: z voluit Jasso. post
alios. in. l. ex hoc iure gentium. col. iij. et ibi.
claudius in. vj. col. ff. de insti. et iur. et hanc
opinionē late cōprobat. Barba. in. cōsilio.
lxx. incipi. illud in mediū referā. col. xij. cum
quatuor sequētibus vol. j. et idē. tenet Imo-
la in. l. cum filius. §. si. ff. de lega. ij. ¶ Ubi 29
infert: quod ille qui duelū acceptauit: licite
illud recusare pōt. et dicit ita. Ange. consul-
uisse: hoc. idē. tenuit Imola in. l. is qui reus.
col. viij. vbi nunquid tamen. ff. de publicis.
iudi. vbi etiā dicit Ange. consuluisse: et cen-
tū aureos habuisse ab vno q̄ si potuisset pu-
gnā recusare volebat: idē. voluit. Joan. de
annania. in. Ra. de cleri. pugnā in. duel. cir-
ca fines. et Philip. decius in. c. ecclesia. san-
cte marie. col. xij. vbi et ex ista questione de
cōstitutio. ¶ Alibi pulcre dicit Bal. in. c.
irrefragabili. §. ceterū. de officio. ordina. nō 30
valere statutū disponēs: homicidiū nō posse
puniri nisi p̄ decē testes pbetur: tāquā mate-
riā et occasionē delinquendi prestans: refert
et sequitur Jasso. in. l. ait p̄tor in. princi. col.
ij. circa finē. ff. de iure. iurā. ¶ Hinc dici so- 31
let: ne ad delinquendū et peccandūz homi-
nes inuitentur: nō obstante ludendi consue-
tudine: nihilominus ludens illud quod vin-
cit: seu in ludo illud lucratur fuerit: restituere
tenebitur: cū talis ludendi cōsuetudo homi-
nes ad peccandū faciliores reddat. ita nota-
biliter dicit. Abbas. in. c. penul. col. si. versū
quo ad secūdū. d. vita et honer. cleri. ¶ Et 32
ex istis licet alia multa similia adducere po-
teraz: que pro nunc omitto: notabiliter dici-
tur: ne ad delinquendū seu peccandūz mate-
ria vel occasio prestetur: nō posse summum
pontificē cum rege sterilē vrozem habentes:
vt concubinā teneat dispensare. vt singulae
B iij.

Ferdi. de lozes. J. U. doctor.

riter et notabiliter inquit Bal. in. c. latoz. & si. sed quid si regina. de re iudica. quez refert et sequit. Philip. decius in. c. que in ecclesia rü. col. viij. circa finē de constitutio. quia cuz accessus ad concubinā et sic fornicacio seu adulteriū sit de se malū: merito papa potestāte dispēsandī nō habet: vt notat per. glo. in. c. litteras. in. xbo dispensare non pōt. d. restitutions spolia. ¶ Immo aliud et notabilis volunt ipse Bal. in. d. c. latoz vt non solū talis dispensatio cū rege vt concubinā habere possit: pbibeatur: verū etiā quod ipse rex aliā vxorē propter sterilitatē prime accipere possit: minime papa dispensandi facultatem habere videt: quod dictuz in hoc pro valde notabili refert et sequit. Feli in. d. c. que in ecclesiay. col. viij. de constitutio. sed in hoc de vxore. salua eoz pace non dicūt veritatem: qz diuersa ratio et causa est vxorē secundaz accipere: quā concubinā retinere: vt inferius statim dicemus: et latius dixi. in. d. Ra. ff. de priuatis. delictis. ¶ Ex qbus clarissime patet: quod quāquā dicti tirani et rebelles malo animo ac praua voluntate: dictos paganos ad baptismū predictū suscipiendū: metu ac violentia induxerunt: per quod videbatur: non esse ad fidē seruandā quā contra eoz voluntatē susceperunt cōpellendos: tamen quia maius malū esset: eisdez sic baptizatis nomē dñi permittere blasphemare: ideo vt delictis et peccatis obuietur: et nullatenus materia blasphemadi et sic peccadi prestetur: que als prestaretur si aliter diceremus: dicendū est: ipsos ad fidē nostrā catholicā seruandaz esse cōpellendos: et summum pontificem nullatenus licentiam seu facultatem ad primenam sectam mahomethicam reddendū: eisdem concedere posse.

34

35

Et predictis obstat si dicatur: summū pontificē posse ex causa cōtra ius diuinū dispensare. vt tradditur. per glo. in. c. a nobis. in. xbo exemptus. de decimis et traddit inocē. in. c. post trāslationē in fine de renūtia. Petrus. de ancha. in. repeti. c. primi. de cōstitutio. doc. communiter. vbi feli et moder late insistant. in. c. q̄ in ecclesiay. cōtitu. ¶ Papa enī in omnibus preterquaz in articulis fidei dispensare pōt. vt dicūt. Clicen. Joā. Andre. et Abbas post alios. in. c. proposuit de cōcessio. preben. et traddit Petrus. de ancha. in cōsilio. cclxxiij. incipi re-

uocatur in dubiū. vbi consuluit: posse papā dispensare: vt vxorem patru defuncti possit nepos et sic fratris filius: in vxorē accipere: quē refert et sequitur. Barba. in. consilio. j. incipi. magn⁹ scripsit. col. xxij. vol. iij. ¶ Fa- 36
cit quod pulcre dixit. Abbas. in. c. per vene-
rabilē in. v. col. in p̄nci. qui. filij. sint legi. vbi
cōcludit: posse summū pontificē ex causa dis-
pensare: quod patru⁹ neptē suam in vxores
ducere possit. quē refert et sequit. Joannes
crotus. in. repeti. l. omnes populi. col. xij. p̄
mediū. ff. de iusti iure. ¶ Et quod voluit 37
idē Abbas ibi. posse etiā summū pontificem
cū monacho vt matrimonū contrahat dis-
pensare. idē Abbas post Innocē. et alios. i.
c. cū ad monasterium. col. ij. de statu. mona-
cho. late Joā. andre. in regula semel. d. regu.
iur. li. vi. Petrus. de ancha in. d. c. j. col. v.
¶ Si vltius quero. et ibi doc. de constitutio
et in cōsilio. cclxxix. incipi parū. dubitatio-
nis. in. j. col. Joā. de imola in. clemēti. j. col.
ff. si sed querit de cōsangu. et affi. Bal. in.
l. si tibi filius. ff. d. adoptio. maria socci. in. cō-
silio. xxvij. incipi circa primū. quesitū. col.
penul. vol. j. Barba in. Ra. col. xxvi. versū
quadragessimo quero. L. qui. admitti. feli
late in. c. humilis. col. ff. de. maiori. et obedi.
¶ Et ex istis als. in. Ra. ff. de priuatis de- 38
lic. et in. l. respiciendū. in p̄nci. ff. de penis. di-
cebā: posse papā cū rege vxorē sterile habentē
vt aliā vxorē ducat relicta p̄ma sterili dis-
pensare. ¶ Et hoc per p̄dicta: et per solem- 39
ne dictū Bal. in. l. si pater. §. in arrogationi-
bus. ff. de adoptio. vbi inquit: quod si filius
regis religionē ingrediat: pōt papa quod il-
le p̄fessus fauore regni monasteriū creat dis-
pensare: quia vt ipse dicit: melius est genera-
tionū: quaz religionis ingressui studere: et li-
cet contrariū voluerit. Bal. in. d. c. latoz. d.
re iudica. et feli in. d. c. que in ecclesiay i. viij.
col. mea tamē opinio verior videtur: et hanc
opinionē cōtra. Bal. in. d. c. latoz. tenuit so-
lemnis doctor Paulus de monte picho. in.
Ra. col. ij. L. qui admitti p̄ qua licet ille so-
lemnis doctor amplius nō dicat. imo quod
ex magna causa in matrimonio carnali co-
pula cōsummato: possit fieri dispensatio: cō-
suluit pulchre maria. socci i. d. p̄silio. xxvij.
incipi circa p̄mū. quesitum. per totuz. vol. j.
quē refert et sequitur Philip. decius in. d. c.
que in ecclesiay. col. v. ¶ sicu. successiue. Ab-
bas p̄sequitur. de constitutio idē. tenet Crot⁹

Paganorum

Col. XXXIII.

- de monte ferrato in repeti. l. omnes populi. col. xvij. xli. cōfirmatur ex infrascriptis rationibus. ff. de iusti. et iure. et ita si casus contingeret consulerē. ¶ Sic etiā papa in matrimonio per xba de presenti cōtracto dispē sare pōt. vt tenuit glo. si quā ibi hostiē. Joā. andre. et cōmuniter doc. secuntur in. c. ex publico. de. cōuersione. coninga. Bal. in. l. do nobis. col. iij. l. de Episco. et. cleri. Petr^o. de ancha. in. d. c. j. col. vj. xli. circa matrimo niū. de cōstitutio. z in. cōsilio. cccxxix. s. alle gato: z in cōsilio. ccccx. incipi. viso et diligen ter inspecto. in. iij. col. Imola. in. c. si. vbi di cit ita cōmuniter teneri. de trāsactio. late. p. positus in. c. si. desponsa. duozuz. ¶ Alibi etiā dicit: posse papā ex causa sup vsuris dis pensare. c. salubiter de vsuris. late. Alex. in cōsilio. j. et. ij. in. ij. vol. et in cōsilio. ccclix. in
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49
- 50
- 51
- 52
- 53
- 54
- 55
- 56
- 57
- 58
- 59
- 60
- 61
- 62
- 63
- 64
- 65
- 66
- 67
- 68
- 69
- 70
- 71
- 72
- 73
- 74
- 75
- 76
- 77
- 78
- 79
- 80
- 81
- 82
- 83
- 84
- 85
- 86
- 87
- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 93
- 94
- 95
- 96
- 97
- 98
- 99
- 100

conuersione. Fo. XI.

Col. XXXIII.

cōcessio. preben. et de eius potestate. in mul tis varijs que locis tractatur. maxime. in. c. j. vbi p moder. de cōstitutio. ¶ Quia p dic tis responderetur: nullā causam esse: qua sum mus pontifex moueri possit: ad dictā dispen sationē super dictoz tollerantia faciendam: cū causa violentie predicte et timoris cuius cūq; non sit sufficiens: quia contrariū in. d. c. maiores. et in. d. c. cōtra christianos. est sta tutū et determinatū. immo si recte conside ratur: maior causa in dictis paganis inueni tur: ad illos cōpellendos fidē nostrā catho licam seruare: silicet ppter scandalū quod i dei ecclesia insurgere posset: si aliter provide retur: vt infra proxime dicemus: quā quod cū eiusdē super eoz tollerantia dispēsari pos set. ¶ Et quod fortius est: qz etiam magna causa existente: nullatenus per papam talis dispensatio fieri posset. ¶ Et ratio quare in supradictis et similibus casibus dispensare valet: est: qz per eius dispensationē nulatenus materia pecādi et deliquendi datur: im mo potius talis pecandi materia per dispen sationē extinguitur. sed in casu nostro: in fu turū blasphemādi: pecandi: ac deliquendi da retur: quod nullo modo est cōcedendū: nec summus pontifex in talibus dispensandi fa cultatē habere videt. vt latissime ex pluri bus cōprobatū est. ¶ Et de lege peccatum nutriente quod non valeat: tradunt. Pa noz. et doc. in. c. ex parte. in. penul. nōbili de cōsuetu. et in. c. si. col. iij. eo titu. vbi dicit: le gem etiā rationabilē peccatū nutriente nō va lere: cū felicitati eterne repugnet. idēz Pa noz. et omnes. in. c. ad nostrā in. vltimo. nō tabili p illum. tex. de probatio. Joā. andre. in regula. possessor. de regur. iur. li. vj. Phi lip. decius post alios late in. c. ecclesia sancte marie. col. xij. in pnci. xli. vnde ratione pecca ti. de cōstitutio. Anto. de burgos. post. Ab ba. ibi i. c. j. col. iij. xli. vltimo notat Abbas. de emptio. et vendi. ¶ Et ideo dicitur: qd licet pape obediendū sit: etiā si eius precep tū graue et intollerabile videatur: vt in. c. in memoriaz. xix. distinc. et. c. distinc. c. contra morē: tamen vbi ex eius precepto malū im mineret: non esset pape obediendū. vt voluit Innocē. in. c. inquisitioni. circa finē. de sen ten. ex comu. inquiring: non esse pape obedi endū: quando ex tali precepto stat^o ecclesie pturbari presumeretur: vel forte alia ma la esse ventura: qz tunc obediētes peccant:

Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. XXXV.

cū debeant futura mala precauere: et nō inuare quē ibi secuntur. Hostiē. Joā. Andre. Petr^o. de besutio. Anto. Abbas. et omnes. et. Cardi. in cōsilio. c. lviij. incipi videtur. circa finē. et in. cōsilio. cl. incipi. quesitū sepe fuit. in fine. Panoz. in. c. si quādo de rescriptis et in. c. cū teneamur. de preben. Franci. de crute. in. consilio. lxxvj. incipi. sapienter. col. xx. in. princi. versi et ideo dicimus. faciunt q̄ statim inferius in septimo principali fundamento dicemus.

Nec etiā predictis obstat: si dicitur: quod attento hoc sexto fundamento: idē esset in quocunq; etiā per violentiā precissam ipso semp renuēte baptizato: quia et ipse postea nomen dñi blasphemaret: quo casu: attentis supradictis et ipse ne nomen dñi blasphemetur: deberet ad seruandā fidē catholicā quā suscepit compelli: cuius contrarium reperitur: et absq; dubio affirmatur. Sed huic difficulti responderetur: diuersum esse casum illū a nostro: nam in casu illo: scilicet in baptizato per violentiā precissam ipso semper renuente: cū taliter de facto baptizatus nec sacramentū nec rē sacramenti suscepit: et sic paganus remanserit: nō ita curandū est de blasphemis que per ipsum in futurū fieri possent: sicut et de illis: q̄ per baptizatos permittuntur et vi conditionalem: vt in casu nostro fieri possent: qui sacramentū sine dubio vt dictus est: susceperunt. ¶ **+** Grauius enī peccatū in eodē genere peccati est illud: quod a christiano comittitur: et magis deus indignatur: quā quod a pagano perpetratur: vt inquit. tex. in. c. in. co. xxxij. q. iij. quia vt ibi inquit. glo. infidelis non violat templū dei: cū et ipse non sit templū dei: sed templū diabolo edificat et ideo nimirum si magis sit in vno casu prouidendum: quam in alio.

49

Nec etiā obstat si dicatur: quod sicut et ecclesia cū meretricibus dissimulat: et tamen ad eas accedere prohibitū est. c. nemo. c. meretrices. xxxij. q. iij. et earum tollerantia in futurū materiā prestat delinquendi: ita eodem modo possit papa hos sic baptizatos in sua primeua secta tollerare: quia ideo meretrices tollerantur: vt maiora mala: crimina: et peccata euitentur: quo casu: licet tollerantia earum materiā videat prestare delinquendi: tamen quia nō tollerare: maiore de

50

super noua

Col. XXXVI.

linquendi prestaret materiā: nimirum si vt maius malū euitetur: minus malū permitti possit. vt in proposito tradidit per. glo. panoz et doc. in. c. inter opera. de. sponsa. ¶ **¶** Ex quibus cōcludo: nullatenus summū pontificē debere: immo nec posse: salua semp vt dixi sacrosancte matris ecclesie correctione: super dictorum tollerantiā dispensare: sed potius eos deus sic baptizatos ad fidei nostre catholice obseruantiam compellere.

Sextimo in nostre fidei fauore: tale accedat fundamentū. nā si dicti pagani sic baptizati: p̄ dictū baptismū in sua primeua secta mahometica tollerarentur: magnū in ecclesia dei et inter fideles scandalū suscitaretur: quia fides nostra vilis ac cōtemptibilis redderetur: vt inquit iura predicta. scilicet. c. de iudeis. xlv. distinc. et. c. maiores. de. baptis. que potissime hac ratione et cōsideratione fundatur. ¶ **¶** Et ideo ne tā magno scandalo locus detur: nullatenus tollerari debent: immo potius sacramentū suscepisse: et ad fidei cristiane obseruantiam cōpellendos esse: iura predicta affirmant. ¶ **¶** Itaq; vt scandalis obuietur: multotiens a regulis iuris recedimus. ¶ **¶** Et pro hoc septimo fundamento: quod propter scandalū predictū qd̄ in dei ecclesia suscitari pōt: debeant ad fidem nostrā catholicā seruandā dicti pagani cōpelli: immo et quod fortius est: quod nec p̄ summū pontificē vt in sua primeua mahometica secta tollerentur: possit dispensari: multa adducere poterā que comulauit. feli. in. c. nihil. de. prescriptio. sed ne eius dicta transplātare videar: vltra triginta specialia per eum ibi posita: que videri possunt: salua semper sacrosctē matris ecclesie correctione. ¶ **¶** Accedat illud quod dici solet: quod licet cōsuetudo irrationabilis et iniusta nō teneat: pōt tamen si scandalus immineret tollerari: ita. Joā. andre. post. Joā. mona. in. c. ij. de. preben. li. vj. et firmat. Cardi. in cōsilio. lviij. incipi. pro magnifico domino. Rochus. d̄ curte. in. c. si. col. xxxij. v̄ si nono aduertendū est. de. consuetu. de quo. per. Philip. decii. in. c. j. col. v. in. p̄nci. in. ij. lectu. de. constitutio. ¶ **¶** Alibi etiam dicitur: quod licet papa nō possit ab aliquo accusari: quia cū de aliquo crimine illi obiecto disputatur: nullius cogitur stare iudicio: vt inquit. glo. in. c. si quis pecuniā. lxxix. distinc. et facit. tex. in. c. nō.

1

2

Paganorum

Col. xxxvii.

et in. c. facta. et. in. c. cuncta per mundus. it. q. iij. tñ de crimine notorio d quo sit incorregibilis: et inde scandalizet ecclesia: poterit sine dubio accusari. vt inquit. glo. notabilis. in. c. si papa. xl. distinc. de qua. glo. magnus fuit factus fundamentum contra Eugenium quartum in consilio basilienſi: et communiter per omnes tenetur. vt inquit. Abbas. in. c. significasti. d. ellectio. et in disputatione sua. incipi. Episcopus. in fine secundi dubij. vbi dicit: illa. glo. a toto mundo esse approbata: idē. Abbas. in. c. proposuit. col. fi. de. cōcessio. preben. et. in. c. cū venissent. col. iij. d. iudicys. idē. tenet. Bal. in. c. olim. col. fi. circa finē. vñ. idē dicit. de. rescrip. vbi refert Uguſtionē. in. c. si duo forte. lxxix. distinc. et illam glo. pluribus auctoritatibus cōprobat. Roma. in. cōsilio. ccccxxij. incipi. questio discutienda. feli. in. c. ad audientias de rescriptis. Claudius. de seysello. in. tracta. feudoz. in. titu. qui. feudū. dare. possunt. col. v. vñ. sed difficultas. Philip. decius. in. consilio. clj. incipi. maximi ponderis. col. iij. vñ. est et qñtus casus. vbi inquit: illa. glo. esse cōmuniter approbata: licet theologi tenuerint contrarium: vt fuit Augustinus de anchona: Petro de palude: et. Archi. florē. qui illos refert et sequitur. in. tertia parte eius summe. titu. xx. ca. iij. §. iij. incipi. queritur vtrū papa. et in. titulo. xxij. c. ij. §. vj. in fine. et. Lardi. in. d. c. si papa. vbi refert sanctū thomā ita tenuisse. **3** **¶** Quia cuz non agatur de articulis fidei: sed de moribus et integritate vite: magis p̄fessoribus canonū quā theologis est credēdū: prout est in matrimonio: in voto: in decimis: in vsuris: et similibus. vt egregie tradidit Petrus. de ancha. in quadā sua disputata. quē sequitur Joānes. de annania in. c. in ciuitate. in. iij. carta. de vsuris. Alex. in. consilio. cxliij. incipi. circa. primū dubium. col. iij. vñ. et si aliqui. vol. ij. quod secundū aliā impressionē: est consiliū primū illius. volu. Philip. decius. post alios. in. c. ne imitaris. **4** in. j. col. in. fine. de cōstitutio. **¶** Et existis notabiliter dicitur: quod quando inter aliquos est contentio de possessione: pōt iudex ne ad scandala partes veniant: et vt scandalis obuietur: vtriq; ingressus possessionis p̄hibere: vt egregie inquit. Bar. Bal. fioria. et ibi. Alex. in. eius appostillis. in. l. eq̄simū. p. illum. tex. ff. de. vsufruc. facit. tex. i. l. fi. ff. de. officio. p̄cura. cesa. idem. tenet. spe

conuersione. Fo. XII.

Col. xxxviii.

cu. post. Jacobū. Bal. in. titu. de. petitorio. et possessorio. §. j. vñ in. summa prope fines illius. §. et. ibi. Joan. andre. in. eius. additio idē. specu. in. titu. de. libelli. concep. §. nunc. videndū. vñ. xxij. vbi etiā. Joan. andre. notabilē refert questionē. idē. specu. in. titu. de. secresta. posse. et fruc. in. p̄nci. vñ. quid si sit et. §. j. vñ. j. et. vñ. sed nunquid. **¶** Querēs quid si inter duos est de possessione fundi cōtrouersia: et vterq; vult colligere fructus: dicitur: quod poterit iudex ex officio vsu possessionis secrestare: et etiā partibus interdicerē: argumento dictoz iurium. et. l. in. re comuni. als. in. comuni. §. cuz de vsufructu. ff. cōmuni. diui. idē. tenet. Inocen. in. c. in presentia. in. j. col. de. probatio. et ibi. Joan. de imola et doc. subiciens ita praticari. idē. tenet. Abbas. in. c. ij. col. ij. vñ. venio ad secundū membrū. de. secresta. poss. et fruc. et in. c. examinata. col. iij. in. glo. j. de. iudicys. et in. c. ij. col. iij. circa finē. d. dolo. et contumacia. vbi dicit neminē ab hac opinioē discrepare: eādē opinionē tenet. Bal. in. l. nullus. l. d. summa. trini. et fide. catho. et in. l. ordinarij. col. iij. in. fine. vñ. sed hic quero. l. de rei vēdica. et in. l. vnica. l. de prohibi. secresta. pecu. et in. l. vis eius. in. p̄ncipio. l. de pbatio. et in. l. finali. col. ij. vñ. secūdo premitte. vbi Philip. decius. in. ij. et tertia. col. l. de edicto diui. Adria. tollen. et in. l. q̄squis. l. quoruz appella. non recepr. et in. l. diffamari. ad finē. l. d. inge. et manumi. **¶** Ubi inquit: quod assignatio termini ad probandū fit sine libello: quādo neutra pars vult libellum offerre: sed armis de facto litigare. Idem. Bal. in. l. j. §. super peculio. l. de assertio. tollen. et in. l. fi. col. j. vñ. Itē nota. l. de ordine. cogni. et in. l. necquicquā. §. vbi decretū. col. viij. vñ. quinto. ff. de. officio. pro consulis. et lega. et in. l. si disceptetur. ff. vbi. pupillus. eddu. debeat. et in. l. quidaz stumauerunt. vbi. Jasso. in. iij. col. in. p̄nci. ff. si certū. p̄ta. idē. Bal. Roma. Ange. Alex. et ones in. l. ij. §. ex hys. igitur. ff. de. verboz. obliga. Joā. andre. et Joānes. mona. in. regula. loclupetari. de. regu. iur. li. vj. Archi. in. c. quecumq; res. r. q. j. Joā. de ligna. et. Lardina. in. clemēti. j. de secresta. poss. et fruc. Ange. in. cōsilio. cvij. incipi. si duo in iudicio. in. sine. practicus. papien. in. forma. secresti seu sacramenti. col. j. vñ. octavo fallit. Alex. in. cōsilio. vij. incipi. in consultatione premissa.

Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. XXXIX.

col. iij. i pñci. vol. v. Imola i. pñlio. lxxvij.
 incipi. in casu premisso. Fracis. de curte. in.
 cōsilio. lx. incipi. sup eo articulo. p totuz. qđ
 qualiter procedat: dixi latissime in. Ra. ff. d
 priuatis. delictis. ¶ Hinc etiā dici solet: qđ
 7 si plures in aliquo castro iurisdictionem ha
 buerit: et in vsu iurisdictionis discordent: vt
 scandalis obuietur: sunt per iudicē cōpellen
 di vsu per tēpora diuidere: secū. Innocē.
 singulariter. in. c. prudentiā. de. officio. dele
 ga. quod dictuz pro nōbili refert et sequitur.
 Ange. in. l. ij. §. ex hys igitur. et ibi. Alex. in.
 ij. col. in pñci. ff. de. vborū. oblig. et est. glo.
 sing. in. c. licet in. glo. fi. in fine. xvj. q. iij. quā
 pro. sing. allegauit. Abbas. in. c. fi. col. j. de
 re iudica. feli. in. c. que i ecclesiaz. col. penul.
 in. medio. de. cōstitutio. facit. tex. in. l. lutio.
 8 cū similibus. ff. de aq. quoti. et estua. ¶ Al
 libi dicitur: quod si sint due ellectiones d di
 uersis personis per summū pontificē facte:
 pōt consiliū vt scandalis obuietur vtramq;
 cassare: vt voluit. glo. sing. in. c. sacroz. in.
 glo. fi. in medio. lxxij. distinc. dū allegat. c. si
 duo. lxxix. distinc. quā pro multū sing. extol
 lit. Abbas. in sermone suo. incipi. quoniam.
 habito corā federico impatore: ad iustifica
 tionē gestoz in consilio basiliensi contra eu
 9 genū quartū. ¶ Et ad predicta benefact:
 nā licet pactū inter principes factū de rebus
 huic inde depredatis: finita guerra in preiu
 diciū subditoz non valeat: vt notabiliter in
 quit. Hostien. vbi. Anto. et alij. in. c. j. col. ij.
 de iure. iurā. Innocē. post. alios. in. c. in nos
 tra. co. titu. Bal. in. l. quicunq;. col. penul.
 in fine. L. de seruis. fugi. dominic. in. c. au
 ctoritate. §. fi. vñ propria. de priuilegijs. li.
 vj. feli. in. c. que in ecclesiaz. in. xx. col. de cō
 stitutio. et in. c. dilecti. de maiori. et. obedi. et
 in. c. j. vbi. Philip. decius. in. ij. col. in fine.
 10 de. probatio. ¶ Cū absurdus sit: quod do
 minus per suā renuntiationē seu cōpositio
 nē auferat ius subditi: vt inquit Innocē. in.
 11 c. dilectis. de. appella. ¶ Addeo quod illa
 ruz rez emptozes seu detentozes non erunt
 tuti in conscientia. vt tradidit. Hostien. in. sū
 ma. de penitē. et remissio. §. quibus et quali
 ter. ad finē. vñ. sed pone guerra. late petr.
 de ancha. in. regula. peccatū. vñ. sed mo
 12 ueo vnā qstionez. de regu. iur. li. vj. ¶ Ta
 men quādo par aliter haberi nō pōt: tūc vt
 scandalis obuietur: et tranquillitati studea
 tur: etiā in foro conscientie in subditoz preiū

super noua

Col. XXXX.

diciū valebit. vt volunt. doc. in. locis proxi
 me allegat. ¶ Et ideo. sing. iquūt. Bal. 13
 et Ange. in. l. bene azenone. L. de quadrie.
 prescrip. quod ciuitas pro habenda pace: et
 vt scandalis locus nō detur: pōt res priuato
 rū donare. quod pro valde sing. refert et se
 quitur. feli. in. d. c. que in. ecclesiaz. col. xx. d
 cōstitutio. Alex. in. consilio. Lj. incipi. vñs
 instrumentis exēptionis. col. v. circa finem.
 vol. j. et in. cōsilio. ccclxxj. incipi. nec arguēdi
 summus. col. iij. post mediū. vol. ij. Jasson.
 post alios in. l. gallus. §. et quid si tantū. in.
 j. lectu. col. xvj. ff. de libe. et posth. et in. ij.
 lectu. in. xij. col. idē Jasso. in. l. venia. col. fi.
 L. de iniur. vocā. et in. l. conuentionē. col. fi.
 in fine. post Bal. Ange. Pau. decas. et mo
 14 der. ibi. ff. de pactis. ¶ Nec miranduz est:
 quia et iudex vt scandalis obuietur: pōt d re
 vnus detrabere: et alteri dare seu tribuere.
 vt inquit. Barba. in. cōsilio. xli. incipi. illud
 afferā in mediū. col. xiiij. vol. j. ¶ Alibi di
 15 citur: quod quando res publica per aliquos
 inquietari timetur: debent discordantes per
 iudicē ad concordiam faciendā compelli. vt
 pulcre dixit: Bar. vbi. Pau. decas. et alij. i.
 l. furti. §. qui iussu. ff. de hys. qui. nōt. infa.
 Alex. et oēs in. l. j. §. et post operis. col. ij. ff.
 de noui opis nūtia. feli. et omnes in. Ra. de
 tregua z pace. reprobata opinione. Bal. in.
 l. ex stipulatione. L. de sentē. et iterlo. omni.
 iudi. idē tenet. Bal. sibi cōtrarius. in. c. cum
 ecclesia vulturana. d. elec. Pau. decas. Alex.
 Jasson. et oēs. in. l. quidā stimauerunt. ff. fi.
 certum petatur. quod qualiter procedat nō
 est hic scribendū. ¶ Et ideo dixit Bal. in.
 16 l. nullus. p. tex. ibi. vñ. Itē est argumentuz.
 L. de. summa trinita. et fide. catho. quod si
 potestates videntes rixā vel quod homo in
 terficatur vel vulneratur illaz nō impediūt:
 possunt a principe puniri. idē. tenet. Bal. i.
 17 l. j. §. quies. ff. de. officio. p̄fec. vrbis. ¶ Qđ
 intelligo verū: dū modo rixā commode diri
 mere potuissent: vel rixa sit talis quod illaz
 possint impedire. Ita intelligit et declarat. fe
 li. in. c. j. col. iij. in. pñci. de. officio. delega.
 ¶ Exeo quod inquit. Hostien. in. c. solet. 18
 de. senten. excomu. li. vj. quod quando pre
 latus videt excomunicationē prodesse non
 posse: eo quia ipsi in quos fertur eā minime
 timeant: debet a tali excomunicatione et re
 medio cessare: et nullatenus eā inferre: et ibi
 contra quendā oppiscopum exclamat: eo qz

non nulli excommunicati mortui fuerunt. Idē tenet. Archi. quē refert et sequitur. Abbas. areti. feli. et omnes. in. c. nouit. vbi. Philip. decius. in. x. col. de. iudicys. ¶ Alibi dicit. Bal. in. l. ij. que incipit. si seruus. ff. de nota libus. quod ille qui non impedit scandalum seu maleficium quando ad euz expectat prohibere videtur ipsum perpetrare. quem refert et sequitur. Philip. decius. in. regu. culpa caret. col. j. in. princi. ff. de regu. iur. benefacit. tex. in. c. qui. potest. xxij. q. ij. et quod consuluit. Pau. decas. in. consilio. ccccxxij. incipi. quia scio. col. ij. vol. j. z quod tradidit. Jasson. in. §. si minus. col. vij. institu. de actio. ¶ Alibi singulariter dicit. Bar. quez ibi secuntur. Ange. Imol. Alex. et doc. in. l. quod iussit per. glo. ibi. ff. d. re. iudica. quod si duo ad inuicem interse guerram seu bandositates habuerint: potest iudex vt scandalis obuietur sub certa pena precipere et vetare ne alter ante portam vel domum alterius transeat: euz sit iusta causa vetandi propter rixas: delicta: scandala: et pericula euitanda. allegat. tex. in. l. j. §. si. ff. de. officio. p. fec. vrbis. est melior. tex. licet ipsi non allegent: in. l. moris. in. princi. ibi nec nō ita quo q. ff. de. penis. idem tenet. Joan. andre. p. Guido. de susa. in additio. ad specu. in. titu. de piguo. §. sequitur. versu sed quid si timeo. ¶ Inquiens: quod quando est inter aliquos inimicitia: potest iudex et debet futuris scandalis prouidere: et sub certis penis ne per certos limites et fines incedant precipere: idem tenet. Alex. in. l. qui bona. §. si quis iusta. ff. de. damno. infec. Jasso. in. l. si. p. tex. ibi. ff. de officio. cura. cessa. ¶ Per quem notabiliter dicit ibi. Alberi. post. Jacob. de. arc. quod si sint duo inimici: potest iudex prohibere ne alter ad alterius contractum seu viam vadat: quod est notandum ad declarationem et limitationem eorum que tradidit. Bar. in. l. cum aquiliana. ff. de. tra factio. et. canoniste. in. c. quinquaginta. de. iure. iuran. ¶ Ubi dicunt: arbitrium non posse nisi de hys que in compromisso commissa sunt arbitrari: quia illud est verum nisi scandalum imminere esperetur. Idem tenet. Alberi. in. l. si. ff. d. interdic. et. relega. ¶ Per quem. tex. inquit: potestatem posse subdito suo sub pena precipere ne d. domo discedat. idem tenet. Alex. in. d. l. quod iussit. ff. de. re iudica. licet in hoc contrarius teneat ibi. Jas

so. in. v. col. secutus opinionem. Bal. in. c. quinquaginta. col. j. de iure. iuran. vbi egregie inquit: etiam vt scandalis obuietur non posse iudicem alicui quod suam ciuitatem creat mandare: nec similiter ne domum creat precipere: cum tale preceptum speciem seruitutis inducat: sed opinionem. Bal. et. Jasso. alias non tenuit: et illam in. Ra. ff. de priuatis delictis. per plura reprobant. ¶ Et licet multa alia similia adducere poteram: hec sufficiat: et que ponit late. Feli. in. d. c. nihil. de prescriptio. et quod propter vitandum scandalum generaliter a comunibus regulis recedatur. est. tex. in. c. presbiteros. et. in. c. peruenit. xcv. distinc. et. in. c. aliquantos. l. distinc. et. in. c. de hys vero. l. distinc. et. xij. q. ij. c. j. §. j. et per plura probat. Roma. in. l. si vero. §. de viro. in. vij. fallen. ff. soluto. matri. facit etiam. tex. in. c. cum teneamur. de. p. ben. et in. c. tua. de. cleri. egrotate. et. in. c. qz circa. de. consangu. et. affi. ¶ Sicut eni predicta propter scandalum euitandum permittuntur: nimirum si propter scandalum tam magnum quod ex eorum tollerantia si i sua secta mahometica tollerarentur in dei ecclesia suscitari esperaretur: ad fidem nostram catholicam seruandam possint et debeant compelli. Et si vt diximus de delicto per summum pontificem commisso ex quo scandalizatur ecclesia potest summus pontifex accusari: multo magis dicendum erit: non posse summum pontificem super dicta paganorum tollerantia scandalum in ecclesia dei nutriende dispensare.

 Et auo in nostre fidei fauorez accedat illa vulgatissima regula qua cauetur: quod licet multa fieri prohibeantur facta tamen tenent. vt notatur. in. c. ad. apostolicam. de. regularibus. z. in. l. si fundū. ff. de. fundo. dota. et. in. l. patre furioso. vbi. Jasso. latissime. per tres. col. multa. notabilia dicta in proposito adducit. ff. de hys. qui sunt sui. vel. alie iur. z. multa in proposito etiam commulauit. feli. in. c. sin aut. in. d. siculo. ne gligētia probatur. de rescriptis. Hippolitus. de marsilis. in. l. j. §. cognitur. col. j. cū sequētibz et. in. l. si qs ne qstio. in. xx. col. ff. d. qstio. et. late diri. in. consilio. meo. pmo. incipenti memini me als. z. facit. tex. in. l. j. §. biduū. ff. quādo. appellādū. sit. z. in. l. j. cū. similibz ff. de. ferijs. quoz dictoz dicta hic referre suffluū videret: ex quo euidēt patet: qd licet

Ferdi. de loayes. J. U. doctor.

nullus ad fidem violenter sit cogendus: tamen si cogeretur baptismi sacramentū suscipisse diceretur: et fidē nostrā catholicam seruare absq; dubio compelleretur.

Nono in nostre christiāe fidei fauorem etia; accedant iura in rime. tex. in. c. vides vt opinor. xxij. q. vi. per totam. ques. ex quibus iuribus clarissime colligitur et probatur: quem ad bonum ab ecclesia esse cogendum. **¶** Et Augustinus pro vt in. d. capitulo. vides. habetur hec herba inquit. Item mea primitus sentētia erat ne minem ad christi vnitatem esse cogendū: verum verbo esse agendū: disputatione repugnandum: ratione vincēdum: ne fictos catholicos haberem quos apertos hereticos noueram. Sed hec opinio mea non contradicentium verbis tantum sed demonstrantiuz superabatur exemplis. Nam primo opponebatur mihi ciuitas mea que cuz tota esset in partes donati: ad vnitatem catholicaz legū imperialium timore conuersa est: quaz nunc videmus ita animositatis vestre perniciem detestari: vt in ea nunquam fuisse credatur. ex quo euidenter ostenditur: paganos predictos ad christi vnitatem et sic ad baptismum suscipiendum cogi potuisse: et ad fidem nostraz catholicam seruandā cōpellendos esse.

Nec predictis obstat si dicatur: quod sicut cathecumini q̄ sunt illi qui christiani effici volunt et infra tempus sunt probationis: qui si durante tempore. xl. diez eiusde; dato per. tex. in. c. ne quod absit de. cōsecratio. distinc. iij. decesserint non saluant. c. firmissime. c. cathecuminum. c. non dubito. ca. distinc. et tenet. glo. in. c. peruenit. in. verbo. pabulo. xxx. q. j. et tradit Philip. d. eius in. c. j. col. iij. in. ij. lectura. de. constitutio. Ita eodem pagani predicti quibus non spectato dicto tempore baptismi sacramentum fuit iniunctum ad fidem compelli non debent. quia respondetur: ideo enim baptismum suscipere volentibus predictus terminus assignatur: vt appareat an rectā habuerint intentionem: quo casu: si bonaz non habuerint intentionem et caritate; minime saluabuntur. de quo per scribentes ibidē. et in. c. debituz. de baptis. **¶** Si tamen ante dictos. xl. dies formaliter baptizarentur: nō est dubiū quod baptismi sacramentū suscepisse

viderentur: prout et dicti pagani susceperit.

Como accedat: nam cum hoc a romana ecclesia sit statutum: dicitur: et determinatuz: ab ecclesia sic Romane dēterminatiōe non recedere sed eā sequi et amplecti debemus: et totis viribus defensare. c. nolite errare. c. quis nesciat. xi. distinc. c. nolite. xi. q. iij. c. nosse. de consecra. distinc. iij. c. basilicas. de consecratio. distinc. j. et traditur per. glo. in. c. vir cum propria. xxij. q. iij. p. glo. et. doc. in. c. consultationi. de. frigidis. et. maleficiatis. et. in. j. in. verbo. docuit. cum similibus. de. sūma. trinita. et. fide. catho. li. vi.

Cidecimo in nostre christiane fidei fauorem tale accedat fundamentū: cū tirani et rebelles predicti mortē vel aliud detrimentū in dictorum paganorū bonis seu personis minarentur: tūc dicti pagani vt mortē predictam seu detrimentum euaderēt ad ecclesiam recurrerunt: et cuz ecclesia pactum: conuentionem: et contractuz fecerunt: sicut: vt ipsi pagani baptismum susceperēt: et ad nostram catholicam fidem conuerterēt: ecclesia vero a morte et detrimento eorūdem liberaret: quo casu: cum tam ex ecclesie quam paganorum parte contractus sit celebratus et perfectus: quia ipsi baptismuz suscepunt et ecclesia eos liberauit: merito pagani predicti nullatenus variare nec a contractu recedere potuerunt. l. d. contractu. l. de rescin. vendi. l. sicut ab initio. cū ibi traditis. l. de. actio. et. obliga. **¶** Sic et princeps ex contractu cum subdito facto obligatur: taliter quod postea etiā de potestatis plenitudine contrauenire non pōt. vt eleganter voluit. Bal. loquendo in summo pontifice. in. c. j. §. ad hoc. col. iij. in. fine. versi. et est argumentū. de pace. iura fit. in. vsibus. seu. Pau. decal. in. l. digna vox. l. de legibus. Alex. in. consilio. c. incipi. visis instrumentis. col. ij. vol. j. Philip. decius. in. c. j. col. j. de. probatio. et in. c. j. in. ij. lectura. col. iij. de. constitutio. et in. consilio. clv. col. vij. in. principio. Crotus. de monte ferrato. in. repeti. l. omnes populi. col. xxj. in. fine. ff. de. iusticia. et. iur. **¶** Adeo quod etia; deus si contraxisset ex promissione obligaretur. vt inquit idem. Bal. in. l. j. in. principio. et ibi. Jasso. ff. de pactis. referens magistrum sententiaz ita dicentē. et Aristo. qui ad Alexandrū dicitur.

Paganorum

Col. XLV.

4
 6
 7
 8
 11
 12

cebat: Alexander obserua fidē dataz et fē-
 dera confirmata al's malus finis sequetur:
 sicut et ipse ponit in libro qui vocatur secre-
 ta secretorū. sequitur Franciscus de curte. in. cō-
 silio. l. incipi. in noīe sancte in. xij. col. Phi-
 lip. decius. in. d. c. j. et in. cōsilio. l. incipi. ma-
 ximi ponderis. col. vij. in principio. vbi re-
 fert. Anto. in. c. j. col. ij. xxi. ex quibus patet.
 de. constitutio. ¶ Bonentē casum qui fuit
 tēpore gregory duodecimi: qui cum de eius
 electione tractaretur: in conclau ante papa-
 tum et etiā post pro sedando scismate quod
 per multū tēpus durauerat promissit: iura-
 uit: et voluit papatui renūtiare: et etiā cardi-
 nales non creare: qui postea promissa noluit
 adimplere: concludit ibi Antonius: quod
 tali casu papa efficaciter obligaretur: de quo
 latissime scripsi. in. d. repetitione mea tituli.
 in situ. d. iusticia. et. iur. §. hys itaqz. col. xxj.
 cum tribus sequentibus. Si enim papa et p̄n-
 ceptus contractum seruare tenentur et nulla-
 tenus variare possunt: quanto magis paga-
 ni predicti pactum seu contractum cuz eccle-
 sia dei celebratum seruare et adimplere tene-
 bunt: maxime in ecclesie d̄trimentū. ¶ Fa-
 cit vulgariſſima regula: quod semel placuit
 amplius displicere non potest. c. qd̄ semel de
 regu. iur. l. vj. c. mutare. c. delictum. eo. titu.
 et. l. nemo potest cuz similibus. ff. eo. ¶ Pre-
 maxime quia cū tantum et t̄az magnū bene-
 ficiū ab ecclesia pagani predicti habuerunt:
 non debet eis dē permitti contra ecclesiam re-
 clamare: cum in officijs charitatis primo lo-
 co illis teneamur obnoxij: a quibus benefi-
 cium nos cognoscimus recepisse. vt inquit tex.
 notabilis et ibi tradunt. Aboder. in. c. cuz
 in officijs. de. testamen. benefaciunt que de
 remuneratoria donatiōe tradunt. doc. in. l.
 frater a fratre. ff. de. conditio. indebi. et. in. l.
 si tibi. §. si pactus. ff. de. pactis. et. in. aūc. vnde
 si parens. l. de. inoficio. testa. et in. l. si dona-
 tione cū similibus. l. de. collatio.

12
 13

Quodecimo principaliter acce-
 dat: nam licet verum esset paga-
 nos per vim et tiranorum metu
 baptizatos baptismi sacramen-
 tum non suscepisse: nec ad eius et
 fidei nostre catholice obseruantiam de iure
 attempta violentia esse compellendos: tamen
 quia post dictam violentiam si aliqua inter-
 uenerit et postquam baptismum predictum
 dicti pagani susceperunt: per magni tempo-

conuersione. Fo. XIII.

Col. XLVI.

2
 3
 4
 5

ris spaciū in dicto baptisino et fide catholica
 ecclesias frequentando: oblationes prestan-
 do: diuina officia audiendo: sacramēta susci-
 piendo: et alia que ceteri cristiani faciunt et
 fieri sunt obligati faciēdo perseuerarunt: vt
 ex dicta apparet in formatione et omnib⁹ no-
 toriū est: merito ipsos a p̄dicto metu seu vio-
 lentia si aliquis vel aliqua interuenerit re-
 cessisse et baptismum per eos receptum fidē
 qz catholicam approbasse certum est. Et li-
 cet a principio stante dicto metu et violentia
 voluntatem et propositum accipiendi bap-
 tismi sacramentū dicti pagani nō habuissent:
 attempta tamen approbatione et ratificatione
 predicta sacramentū baptismi suscepisse nō
 est dubitandū. argu. tex. in. c. tunc valere in-
 cipit. d̄ consecratione. distinc. iij. ¶ Sicut
 enim dicimus quod metus ab initio in matri-
 monio interueniens ex superuenienti libero
 consensu purgatur. c. veniens el. i. c. ad id qd̄
 cum similibus. de. sponsa. Ita eodem modo
 metum seu violentiam ab initio in baptisino
 interuenientē per superuenientē liberū con-
 sensu purgari dicendū est. ¶ Benefacit.
 tex. notabilis. et q̄ ibi per. Bar. Bal. Alex. et
 scribētes tradunt. in. l. ij. l. de hys q. vj. me-
 rō ve causa. gesta sunt. vbi ex spontanea solu-
 tiōe post metū in p̄tractu adhibitu facta me-
 tus q̄ in p̄mittendo seu cōtrahendo interue-
 nit tollit et purgat. ¶ Et hoc presertim pro-
 cedere videtur aliquo interuallo tēpore ac-
 cedente: prop̄ quod metus purgari presumi-
 tur. vt ibi. Bal. in q̄t in. ij. col. xxi. sed q̄ro
 quē ibi. Alex. et doc. sequuntur. et tradit idē.
 Bal. in consilio. ccl. incipi donatio. vol. j.
 et. in. suo tractatu scismatis. posito post titu-
 lū. l. si quis aliquē. testa. probi. tradit etiā.
 per. glo. in. c. j. in. verbo. p̄iudicius. xv. q. vj.
 per. dominicū. in. consilio. xxvij. incipi. quia
 diffuse. in. p̄ncipio. p. Alex. in. cōsilio. cxxvij.
 incipi. viso instrumento. col. i. in. fine. per.
 Bartholomeū. focci. in. consilio. iij. incipi.
 super questione que vertitur. col. vj. in. fine.
 vol. iij. facit. tex. in. c. ad audientiam. et. ibi.
 glo. et doc. in. verbo. ad resignationem. de.
 hys. que. vi. metus ve. cau. fiunt.

5

Ecobstat si dicatur quod sem-
 per eadem causa metus fuisse vi-
 detur: cum rebelles et tirani per
 maius Tempus in Rebellionem
 quaz pagani predicti in suo bap-
 tismo perseuerarunt. quo casu eadez metus

l. ij.
 Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. XLVII.

causa durante et subsistente nunquam eti-
am cum temporis intervallo metus purgari
dicitur. ut notant Bal. Alex. et doc. in. d. l.
ij. versi. sed quero. ¶ Et ideo dicit. Bar.
in. l. si obturpem. col. ij. in. fine versi. et ideo
in questione de facto. ff. de. conditio. obturpez.
causam. quod si maritus uxorem que cuidam
instrumento consentire nolebat verberavit:
licet mulier postea ex intervallo consentiat:
nihilominus metu mariti consensisse vide-
tur: quia donec durat matrimonium metus
causa durare dicit. ¶ Alibi dicit. Abbas.
in. c. accedens. in. ij. notabili. de. procura.
quod ille qui alicui libertatem restituere te-
netur: non liberatur illum simpliciter in eius
territorio relaxando: quia non dicitur esse in
libertate qui de facili potest retineri. ut no-
tat. Bar. in. l. qui in carcerem. ff. quod. me-
tus. cau. de quo aliquid diximus in secundo
fundamento superius in fauorem dictorum
paganorum adducto. ¶ Hinc dicit. Ange.
quem ibi sequuntur. doc. in. l. qui in aliena. §.
cellus. ff. de. acquiren. here. quod si contrac-
tus venditionis per metum sit celebratus: si
postea durante causa metus traditio rei ven-
dite facta fuerit: semper per metum facta vi-
deretur. ¶ Et dicit. Cynus. in. d. l. ij. quod
debitor qui fuit carceratus et coactus pre-
stare cautionem de soluendo communitati il-
lud quod creditori suo prestare debebat: li-
cet postea sit liberatus et ex intervallo solu-
tionem fecerit: tamen propter metum excusa-
tur. quia nisi soluisset: iterum capi a commu-
nitate et seuerius tractari potuisset. de quo
latissime per Jasso. et. Adoder. in. d. §. cel-
sus. et. in. d. l. si obturpem. ff. de. conditio. ob-
turpem. cau. et tradit. Salde. in. consilio. j.
in. titulo. quod. metus. cau. Abbas. in. c. ac-
cedens. per illum. tex. de. conuersio. coniu-
ga. Petrus. de. ancha. in. consilio. cccx. Car-
di. in. consilio. cxxxvij. incipi. redemptoris
qui rex est regum. Franc. de. arectio. in. co-
silio. xij. incipi. viso et diligenter considera-
to. in. rj. col. Alex. in. consilio. j. incipi. viso
processu. col. iij. vol. iij. et in. consilio. xcviij.
incipi. quoniam per excellentissimus. col. ij.
in. fine. eo. vol. et in. consilio. xlvij. vol. iij.
Barba. in. consilio. lviij. vol. j. et in. consilio.
vltimo. vol. ij. Philip. corneus. in. consilio.
xij. incipi. videtur in hac consultatione. col.
ij. vol. ij. Hippolit. late. in. l. questionis. col.
iij. cum pluribus sequen. ff. de. questio. Ibi

super noua

Col. XLVIII.

lip. decius. in. l. in omnibus causis. col. ff.
de. regu. iur.

Quia predictis respondetur: non
esse verum quod rebelles et tira-
ni per maius tempus in sua re-
bellionem quas pagani in suo bap-
tismo et christianitate perseuera-
runt: licet enim aliqui ex popularibus Fati-
ue et ville Algezire tunc in dicta rebellionem es-
sent: nullus tamen ex paganis ibi habitabat.
Et quod fortius est quod iam omne regnum
ad regis obedientiam erat reductum. Pre-
maxime: quia si pagani voluissent: aufuge-
re potuissent. prout multi fecerunt quorum
nonnulli ad huius regni pacifica oppida: non
nulli ad affricae partes: alij vero ad loca tuta
se contulerunt. quo casu: non fugiendo cum
fugere potuissent: imo cum popularibus co-
habitando casu quo habitassent metum pre-
dictum purgasse visi sunt. ¶ Et ideo. sing.
dicit. prepositus. in. d. c. ad id quod. col. j. §.
si. et sic habetis unum elegantissimum per
illum. tex. de. sponsa. quod licet metus a tira-
no vel alio superiore incussus eatenus du-
rare videatur quatenus tiranitas vel supe-
rioritas illa durat ut dictum est: tamen si
passus metum de manibus tirani vel superio-
ris aufugere potuisset et noluit: tunc sponta-
nea cohabitatio metum purgat. quod di-
cit tenuisse ibi. hostien. et comu. doc. ¶ Et
ratio esse potest: quia que metu periculi con-
ceduntur: finito et cessante metu periculi ex-
tinguntur. ut Bal. inquit in. l. j. per illum.
tex. l. de nautico. fenore. ¶ Sic et finita
causa fauoris finitur et fauor: et cessante cau-
sa odij odium cessare dicitur. ut tradit idem.
Bal. in. l. si. l. qui. non. possunt. ad liber-
perue. et in. l. voluntas. la. j. in. j. col. l. de si-
dei commi. et in. l. si. l. de. iniurijs. Roma.
in. consilio. ccccij. incipi. in casu preposite.
et in. consilio. cccxvij. incipi. in proposito ca-
su. Jasso. et Adoder. in. l. eius qui. in. iij. col.
ff. si certum petat.

Quinto tertio accedat: nam cum
per baptismum dicti pagani do-
dedicati sint: amplius ad profa-
nos usus et sic ad priores ritus
mahomethicos reddere non de-
bent. Argu. tex. in. c. nulli liceat. rj. q. ij. c.
comperimus. riiij. q. vj. c. que semel. rix. q.
iij. c. mancipia. de rez permutatione. et. c. ad
hec cum similibus. de religio. domi.

Paganorum

Col. XLIX.

¶ Cuius quarto in nre christiane fi-
dei fauore accedat nadiuti paga-
ni nō meticolose et cohacte led
volūtariē baptismū predictum
susceperūt: cū et ipsi hoc ex di p
uidentia venire multa et similia vba volū-
tatē eoz liberā declarantia pferētes fateren-
tur. quo casu: nemini dubiū ē baptismū pre-
dictū validū fuisse: et paganos p̄dictos ad fi-
dē catholicā suandā cōpellēdos esse. ¶ Et
cet eni dici possit: qd̄ quāuis hoc dicti paga-
ni v̄bis manifestabāt: aliud in corde habere
potuerūt: hoc soli deo q̄ intrinseca nouit reli-
quendū est: cū a solo deo hominis animus cog-
noscat. vt inquit. tex. in. c. erubescat. in. sine.
xxxij. distinc. c. cōsulisti. cū similibus. ij. q.
iij. tradit per glo. in. l. ij. ff. de. interro. actio.
¶ Et oia nuda et apperta sint oculis ei⁹.
ij. q. i. c. deus oipotens. et. ij. q. iij. c. prespi-
ter. el. p̄mo. ¶ Et oia scire dicitur. c. funda-
mēta. §. p̄inde. d. electio. li. vj. facit. glo. in.
l. ij. §. i. i. v̄bo cōstitut. ff. d. origine. iur. ¶ Ad
deco qd̄ nec d̄mones hominū cogitationes ni-
si per exteriora scire possunt. vt inquit. Pa-
noz. vbi. Philip. decius. et. moder. in. c. no-
uit in. p̄mo notabili d. iudicijs. et tradit. glo.
in. c. sciendū. xxvj. q. iij. ¶ Nec etiā Pau-
lau quantūcūq; spiritus dei plenus diuina-
re potuit. c. beatus. xxij. q. ij. facit. glo. in. c.
et si questiones. in. v̄bo. intentione. de. simo-
nia. ¶ Et propterea dicitur quod per tes-
tes animus minime probari pōt. vt. per. In-
nocen. in. c. super hoc. col. j. d. renuntia. quē
refert et sequitur. Bal. in. l. si q̄s filio. §. eius-
qui. ff. de. iunsto. rupto. et. in. tracta. scisma-
tis. col. v. v̄si. Itē corā quo iudicē. et est glo.
nōbilis in. §. alie. in. glo. magna. in. medio. z
ibilate. moder. in. situ. de. actio. tradit. An-
ge. in. consilio. clx. incipi. pro decisione. col.
fi. et. in. p̄silio. cccxxv. incipi. ex quo. et. in. cō-
silio. clxxij. incipi. non est dubiū. col. j. in. fi-
ne. Hippolitus. in. l. j. §. diuus. col. iij. in. fi-
ne. v̄si. et iste animus. ff. ad. legem. corne. d.
ficca. ¶ Amen cū per dicta verba exterius
prolata dictozū paganoz voluntas cōpre-
hendatur: ideo voluntatē suscipiendi baptis-
mū habuisse potius quā aliud attendere de-
bemus: per exteriora enī cognoscimus et cō-
prehendimus secreta animi intiora. ¶ Et
ideo dicitur: quod cū solo animo hereditas
addeatur. l. si. auia. cū similibus. l. de iure
delibe. ex actibus exterioribus animus adde-

conuersione. Fo. XV.

Col. L.

undi colligitur. l. p̄herede. vbi p̄ glo. z doc.
ff. de. acquire. here. §. si. cū similibus institu-
de. here. qualita. et differen. de quo. p̄ Bar.
in. l. gerit. col. ij. ff. d. acqui. here. ¶ Et ani-
mus non redeundi per exteriora cognoscit.
§. pauonū. cū simi. vbi. Ange. z. doc. institu-
d̄ rez diuisione. tradit. Bar. in. l. aut facta.
§. tēpus. ff. de. penis. Alex. et. doc. in. l. filio
quē pater. ff. de. liber. et. posthu. ¶ Sic et
an tanquā socius quis alicui rē vendendaz
dederit: ex actibus exterioribus presumit. vt
notat. glo. in. l. si margaritam. ff. pro socio.
¶ Similiter an quis latitet p̄ coniecturas
colligit. l. fulcra. §. qd̄ sit aut latitare. ff. ex q̄
bus. cau. in. posse. ca. ¶ Hinc dicimus qd̄
an quis donare seu animum donandi habere
videatur per coniecturas declaratur: an ali-
qua affectio subsit. vt notat. glo. in. l. iij. ff.
ad Cleleya. ¶ Et vt philosophus inqt. ac-
cidentia exteriora. magnā partē ad eruendā
conferūt veritatē. ¶ Sic etiā ex actibus et
v̄bis exterioribus quē furiosum et dementē
reputam⁹. vt late tradunt. moder. in. l. furio-
sum. maxime. Jasso. in. ij. col. v̄si. verū quia
furoz vbi multas refert auctoritates. l. qui
testa. facere. poss. Alex. et. doc. in. l. ap̄ iuli-
anū. §. si. in p̄ncipio. ff. de. lega. j. facit. tex. et
ibi. glo. in. l. si qui. §. diuus. ff. de. tuto. et cura-
to. datis. ab hys. et in. l. quidā in suo. ff. d. cō-
ditio. institu. ¶ Per verba enī exteriora
loquentis animus cōprehenditur. vulgata.
l. labeo. §. ceterū. ff. de. supelec. lega. l. nepoz
proculo. ff. de. verboz. signi. et facit. tex. in. l.
nominis et rei. §. verbum ex legibus. ff. co.
¶ Licet aliquando facta fortiora sint ad
declarandum mentē et animū quaz verba.
vt tradit. Jasso. in. l. de quibus. col. viij. v̄si-
culo. quarto nota. ff. de. legi. et soccin⁹. in. cō-
silio. cxcij. incipi. capio difficultatem. col. iij.
vol. ij. ¶ Alibi dicit. glo. notabilis. quam
ibi multū cōmendat. Bar. in. l. ap̄ celsuz.
in. p̄ncipio. in. v̄bo. causa. ff. d. doli. mali. ex-
ceptio. qd̄ p̄ alicuius p̄fationes: admonitio-
nes: et suationes: animus ei⁹ cognoscatur. et
illā. glo. dicit notabilē. Jasso. in. l. clā possi-
dere. §. qui adnūdinat. col. iij. ff. d. acquire.
posse. ¶ Et ideo dicit. Bal. in. c. mādatū
in p̄ncipio. v̄si. Item alia. de rescriptz. quod
imperator lingue est cor. ¶ Alibi dicit: qd̄
lingua est preco cordis. vt inqt idem. Bal.
in. d. tracta scisma. in. vj. col. versu perspicu-
citer ergo. videam⁹. ¶ Nullū enī est mai⁹
L. iij.

Ferdi. de loazes. J. G. doctor.

Tractatus

Col. LI.

mentis testimonium quâ qualitas expressa & boꝝ. vt inquit. idē. Bal. in. l. generaliter. in pncipio. col. i. &. Itē nota. L. de. non. numera. pecu. et in. c. j. ad finē. de. contentione in me et dominū de portione feudi fratris mei defuncti. in vsibus. feu. dñs preceptor meus Franciscus. curtius. in. cōsilio. v. incipi. facti contingentia. col. vj. circa fines. et dixi in. d. repeti. mea. titu. in situ. de iusti et iure. in pncipio. col. ix. in. fine. et tradit. Harba. in. cōsilio. lxxxvj. incipi. magnus dixit. col. ij. vol. iij. et in. cōsilio. lxxxij. incipi. clementissimu: in finalibus & bis. eo. vol. ¶ Alibi dixit. idē. Bal. in. l. qui fidei comissaria. L. de. fidei cōmi. quod intellectus regulat et regit ordines verborū. ¶ Et ideo illud quod prouerbiorū. capi. xxvij. dicitur: quomodo in aqua resplendet vultus inspicientium: sic corda hominū manifesta sunt prudentibus: intelligitur p aliqua exteriora vt inquit et d declarat. Ange. in. cōsilio. lxxxij. incipi. vi sis inspectis omnibus. col. iij. circa principium. et. in. cōsilio. cclxxij. incipi. primus punctus. in. ij. col. et. in. cōsilio. cccxij. incipi. vi so dicto testamento. circa finem. et. in. l. inter stipulantē. §. j. col. ij. ff. de. & boꝝ. obliga. et in. l. ab executore. in. pncipio. ff. de. appella. tio. dū se remittit ad dictū. l. in stipulantē. ¶ Homo eni videt ea que patent: dñs autem intuetur cor. vt habetur. i. regū. L. xvi. ¶ Et hinc descendit: quod presidentes et astuti iudices in conspectu suo de crimine difamatos venire faciunt: vt qua constantia: qua trepidatione: quo vultu loquatur intelligant. Hec eni signa qd in corde latet dclarent. l. de minore. §. plurimū quoq;. et ibi late scripsi. ff. de. questio. ¶ Quia igitur ex paganorū verbis apperte declaratur: volūtate et nō cobacte ipsos baptismū suscepisse: merito baptismū validum esse: sacramentūq; suscepisse: et ad nostrā catholicā fidē seruandā in posterū teneri: non est abigendū. ¶ Nō eni est presumendū quod dicti pagani exterius mentiebantur: sed potius credendū et presumendū est: quod per voces conceptus mentis vt diximus exprimebāt. qz aliter presumendo: esset mendatiū et sic peccatū presumere: quod nullatenus ab ecclesia est psumendū. vt sanctus. Tho. inquit. in. tertia parte summe. ques. xlvij. arti. vij. ¶ Et de clerico qui mulierē amplectitur: vt causa benedicendi illud fecisse presumatur et non

super noua

Col. LII.

als. tradit glo. in. c. absit. in. & bo. sinistrum. xi. q. iij. de cuius veritate plene scripsi. in. cōsilio. meo sexto. Ad illustrē ac magnificū dominū marchionē de velis transmissio. incipi. scriptū est. & si secundo non obstat quod dicebā. ¶ Et quod isti pagani qui verbis se velle baptizari demonstrabant: licet quid in corde habuerint ignozetur: sint ad fidei catholice obseruantia cōpellendi. tenet sanctus. Tho. in. iij. parte summe. q. xlvj. arti. iij. in responsione ad primū. ¶ Et de fide baptizato quod sacramentū suscipiat. est. ter. apertus. in. c. sicut ficti. j. q. j. et. c. solent et in. c. ostenditur. et in. c. sicut in sacramentis. cū similibus de. consecra. distinc. iij. inquit eni ter. in. d. c. sicut. Nō interest cū de sacramenti integritate tractatur et sanctitate: qd credat aut quali fide imbutus sit ille qui recepit sacramentū: interest quidē plurimū ad salutis viā: sed nihil interest ad sacramenti qstionē. Itē manifestū est fieri posse: vt fide nō integra quoq; remaneat sacramentū baptismi. Ex quo clarissime patet et concluditur: potius esse considerandum illud quod verbis dicti pagani expresserunt: quā quod in corde habere potuerunt.

¶ Cimo quinto licet questio nra indubitabilis videat: tamen cū hec opinio ab ecclesia Romana approbetur: idubio opinioni ab ecclesia Romāa approbate stādū erit: sicut et in dubio Romane ecclesie tā quā digniori potius quā alijs ecclesijs parē dū esset. vt. Lardina. Alex. inquit. in. c. oia. xij. distinc. ¶ Illud eni quod dignius est: considerandū est. vt late tractat. feli. in. c. j. col. ij. cū sequenti. de prescriptio. adoder. i. c. quanto. de iudicis 7. Jasso. latissime. multa singularia dicta. adducens: que superfluum esset referre. in. l. imperiū. col. ij. & si. hys sic premisis. ff. de iurisdic. oīz. iudi. ¶ Et vltra per eos tradita bene facit quod. sing. voluit. Anto. in. c. ceterū. col. iij. de. iudicis ibi inquit: quod si contendatur cuius sit iurisdicatio: an iudicis secularis vel ecclesiastici: semper in cognoscendo: iudex ecclesiasticus tanquā dignior: iudici seculari erit preferendus. quod dictū pro. sing. refert et seq. tur. Jasso. in. l. ij. in. iij. col. ff. si quis. in. ius. voca. non. ierit. ¶ Alibi egregie dici solet. quod si plures propter aliquod delictū sint capti: vel a iudice seculari inquisiti: quorum

Paganorum

Col. LIII.

vnus tantū est clericus: et ipse ad iudices ec-
 clesiasticum se remitti petat: iuxta. c. si iudex
 laicū. de senten. excomu. li. vj. omnes laici d
 foro et iurisdictione ecclesiastica occasione il-
 lius clerici efficiuntur: et ad ecclesiasticū iu-
 dicē iuncti cum clerico remitti debent. vt mi-
 rabiliter concludit. Anto. de prato veteri. i.
 l. j. in fine. ff. que sententie. sine. appella. res-
 cundantur. quod dictū pro multū solenni. re-
 fert et sequitur. ABaria. socci. in. c. ij. in. iij.
 col. v. sicu. octauo fallit: de mutuis petito. et
 pro stupendo refert et sequitur. feli. in. c. pla-
 cuit in. iij. col. de prescriptio. Hippolitus de
 marsilijs. vbi hoc egregio cōprobat funda-
 mento. in singulari. c. lxxxix. incipi. plura et
 plura. Thomas ferrati. in. cautela. x. inci-
 pi. si contingat plures laicos. z licet ipsi nō
 referant. istā opinionem tenuit. Bartholo-
 meus. socci. in. l. quod seuatus. in. fine. ff. d.
 rebus. dubijs. vbi dicit ita in practica fuisse
 obtentū: quod est magnū verbum: et qd plu-
 ries genitor suus ita cōsuluit. et licet ipse cō-
 silium patris non referat: reperio patrē eius cō-
 suluisse. in. cōsilio. xij. incipi. quoniā in pre-
 sentiarū. col. vj. vol. j. quod est mēti tenēdū:
 et nunquā obliuioni tradendū. et ita als in
 ciuitate mea oriole fuit i ptingētia facti indi-
 catū. qd ansit vex: suo loco est relinquendū.

De cimo sexto accedat. nā cū ista
 opinio sit benignior: merito ali-
 is opinionibus est preferenda. l.
 semper in dubijs. cū ibi traditis.
 ff. de. regulis. iur. facit. tex. in. l.
 proxime. v. sicu. quid ergo. ibi sed i re dubia.
 ff. de. hys. que. in testamēto. delen. et. in. l. be-
 nignius. ff. de. legibus. de quo. late. per. feli.
 in. c. auditis. col. antepenul. de prescriptio. z
 per Hippolitū. in singulari. clj. incipi. sem-
 per in dubijs.

De cimo septimo facit et accedat
 illa vulgatissima regula: scilicet
 taliter iudicandus esse vt actus
 potius valeat quā pereat d qua
 in. l. j. et ibi. notant. doc. ff. d. eo.
 quod. certo. loco. et in. l. iij. ff. de militari. tes-
 tō. et in. l. quotiēs in actionibus. et. in. l. vbi
 est verborū ambiguitas et ibi socci. et doc. ff.
 de rebus. dubijs. et in. c. Abbate. cuz simili-
 bus. de. re. iudica. v. Et ideo iuris presūp-
 tio potius ad confirmandū quā ad impug-
 nandū id quod agitur adaptatur. vt iquit.
 Bal. quē. ibi. secuntur. Floria. et doc. in. l.

conuersione. Fo. XVI.

Col. LIII.

si quis a filio. in pnci. ff. de lega. j. v. Sic
 stipulatio que proprie intelligi non pōt: ad
 casum impropriū trahitur: vt potius valeat
 quā pereat. secundū. Bar. in. l. stipulatio is-
 ta. §. hū qui. ff. de verborū. obliga. facit. tex. i.
 l. diuus Adrianus. in. pnci. ff. de vsu. et hā-
 bita. v. Alibi consuluit. Pau. decal. in. cō-
 silio. cclxxxij. incipi. in facto presenti. quod
 licet in dubio pnceps non videatur vt ple-
 nitudine potestatis: vt traditur. per. Joan.
 andre. in. c. innotuit. d. electio. per. Innocē.
 et. doc. in. c. dubiū. de decimis. per. Bal. in.
 l. bonorū. l. qui. admitti. per. doc. in. l. quā-
 quā et in. l. in testamēto. cū similibus. l. de
 testamen. militis. v. Tamē quando actus
 esset inutilis: et als non valeret: nisi pnceps
 plenitudine potestatis vteretur: tunc in du-
 bio plenitudine potestatis vt pnceps intel-
 ligitur. idē tenet ipse. Pau. in. l. ex imperfec-
 to. l. de testamē. quē refert et seqtur. Alex.
 in. l. ij. in. ij. col. v. sicu. iuxta predicta. l. de
 testamē. mili. Hippolitus. in. l. j. §. si seruus.
 col. ij. v. sicu. Itē pro predictis. ff. d. questio.
 et in. singulari. lxxxij. incipi. pnceps in du-
 bio. Philip. decius. in. cōsilio. ccl. incipi. et
 protenui facul. col. ij. v. sicu. quarto. et idem vi-
 detur tenere. Petrus. de. ancha. in. cōsilio.
 ccxcij. incipi. vltra alia allegata. et. Bar. i.
 l. preses. l. si seruus aut libertus ad decu-
 rio natū aspirauerit. li. x. v. Sic vt actus
 valeat ab ordine scripture receditur: p quo
 als presumeretur. vt in nōbili casu traddūt
 Bal. Ange. et Imol. in. l. cum in testamen-
 to. §. hec verba. ff. de here. instituen.

De cimo octauo accedat: quia cū
 per baptismū dicti pagani a de-
 monij fuitute sint liberati: et ad
 libertatē reducti: merito in du-
 bio p libertate iudicandus erit.
 l. quotiens dubia. cū concordantijs ibi tra-
 ditis. ff. de regu. iur. v. Qui libertati poti-
 us quam rei publice fauendus est. l. illud sci-
 endum. la. ij. ff. de appellatio. v. Quia li-
 bertatis causa non solum dicitur pia. l. j. cir-
 ca finem. l. de communi seruo. manu. et no-
 tat. Bar. in. l. proxime. ff. de hys. q in testa.
 delentur: et in. l. si vnus. ff. d. testamē. Bal.
 in. l. penul. l. de fidei comi. liberta. vex etiā
 plus quā pia. l. Papinianus. §. quarta aut.
 et ibi fulgo. Pau. decal. et doc. ff. de inofi-
 cio. testō. et tradditur. per. Jasso: in. l. sicuile
 getur. §. hoc autem. ff. de lega. j.

l. iij.

Ferdi. de lozes. J. T. doctor.

Tractatus

Col. LV.

1

Decimo nono et ultimo in nostre opinionis fauore accedat na cum per eaz anime consulatur: merito tenenda est. ¶ In dubio enim plus anime quam cunctis rebus fauendum est. c. precipimus. xij. q. i. c. si habes xxij. q. ij. c. cum infirmitas et ibi. doc. de peniten et remissio. l. sancimus. cuz. similibus.

2

L. de sacrosanct. ecclesijs. ¶ Adeo quod anima etiam filijs excepta legitima est antepnenda. vt. concludunt. Bar. et doc. in. l. j. et in. a. u. c. si qua mulier. vbi. Jasso. in. j. col. L. de sacrosanct. eccle. doctores in. l. j. §. ad municipium. ff. ad. legem. falci. et in. l. si fundus sub conditione. §. stichus. vbi. Jasso. in. ij. col. ff. de lega. j. Bar. in. consilio. xxxij. incipi. massius martini. Alex. et Riminal. in. l. pactus quod dotali. L. de pactis. idem. Alex. in. consilio. xij. incipi. super eo. vol. ij. Anto. in. consilio. xxv. incipi. ad primum. Petr. d. ancha. in. consilio. xlvj. incipi. prima facie. Areti. in. consilio. xij. incipi. in causa Nicolai. Barba. in. l. cum accutissimi. L. de fidei comi. doc. in. c. in presentia. vbi. Philip. decius. in. xxxij. col. §. sicu. et circa ista prima questione. de. p. batio. Soggi. in. l. j. et in. repeti. l. cum auus. in. xx. col. ff. de rebus. dubijs. Feli. in. c. ecclesia scete marie. col. xxxvij. de. constitutio. Pau. d. mote picho. in. repeti. l. ticia cum testamento. §. ticia cum nuberet. col. xlvij. §. sicu. decimo quarto quo. cum sequentibus. ff. de lega. ij.

Quibus omnibus supradictis et alijs que ingeniosus adducere poterit concludendum existimo: huius regni paganos quantumcunque violenter et per tyranoz metum baptizatos baptismi sacramentum suscepisse: et ad nostram catholicam fide seruandam compellendos esse: et contra eorum fautores: defensores: et receptatores: sicut contra fautores: defensores: et hereticoz receptatores pcedi posse.

1

Restat nunc ad fundamenta propterea pte aducta respondere. et primo non obstat quod primo loco dicebatur: sicut quod sicut matrimonium carnale in quo violentia etiam non premissa sed conditionalis vel iustus metus interuenit est ipso iure nullum: vt late dictum fuit: ita eodem modo baptismus cuz ipsum quis spiritualiter matrimonium contrahebre videatur: erit ipso iure nullus. qz responderi potest: magna esse inter matrimonium et baptismum differentiam. ¶ Nam in matrimo-

super noua

Col. LVI.

nio omnimoda requiritur libertas. d. c. cum locum de sponsa. quo casu: cum matrimonium sit de hijs que liberum requirunt consensum: merito metus iustus matrimonium ipse iure annullat. vt. tradit. per. glo. in. d. c. Abbas. d. hijs. que. vj. metusue. cau. sunt cum concordantys superius allegatis. ¶ Sic etiam procuratoris constitutio in matrimonialibus debet esse libera. c. accedens. de. pcura. ¶ Et promissio dotis per metum facta est ipso iure nulla. l. si mulier. §. si dos metu. ff. quod metus. cau. facit. tex. i. c. siue d. conjugy. xxij. q. ij. ¶ Et ideo licet coacta voluntas sit voluntas. c. merito. cum similibus. xv. q. j. no tamen voluntas libera est. ¶ Et ratio esse potest. quia vis matrimonij in solo libero consensu consistit: quo casu: cum metus interueniens liberum consensum impediatur: necessario dicendum est: deficiente libero consensu sine quo matrimonium esse non potest: matrimonium esse ipso iure nullum. ¶ Baptismus autem seu baptismi sacramentum ad hoc vt ab aliquo suscipiatur seu alicui imprimatur: non liber consensus sed suscipientis exterior voluntas sufficit: vt patet in ficto baptismum suscipiente: qui licet liberum non habuerit consensum nec deliberatam voluntatem: quia tamen aliquam voluntatem habuit licet fictam: sacramentum baptismi recepit: vt superius probatum est: Et ideo cum voluntas coacta voluntas sit: merito dicimus: baptismum coacte seu merulose receptum non esse ipso iure nullum nec postea annullandum: quia cum semel sacramentum receptum sit: non potest fieri quod receptum et impressum videatur. ¶ Aliter soluit et declarat. Abbas. in. d. c. cum locum. in. ff. col. §. sicu. sed est pulchrum. de. sponsa.

2

3

4

5

6

Decobstat quod dicebatur minore metum requiri in matrimonio spirituali et sic in baptismo ad ipsius annullandum quam in matrimonio carnali. per. glo. sing. in. c. p. sens clericus. in. xbo patres. xx. q. ij. vbi tenuit: per solum metum reuerentialem in matrimonio spirituali adhibitum matrimonium spirituale retractari et annullari: quod non sic est in matrimonio carnali: nisi verbera patris vel alia precedant vt in pluribus locis scribentes concludunt: maxime. in. c. cum virum. de regulis et in. c. causam matrimonij. de officio. d. lega. ¶ Quia licet illa. glo. ab Alexandro sequatur et approbetur: in. l. si cum dote. §. eo aut tempore. col. penul. ff. soluto. matri. et. a

7

Paganorum

Col. LVII.

Jassone. in. §. q̄drupli. in. ix. col. in. fine. inf-
titu. de actio. opinio tamē illius. glo. et p̄dic-
torū non est vera. et contrarium tenuit Ab-
bas. in. d. c. cum viz. et ludo. Roma. in. d. §.
eo autē tempore quos. refert et seq̄tur. Phi-
lip. decius. dictaz. glo. impugnando in. d. c.
causam matrimonij. col. iij. de officio. d̄lega.
p̄ tex. in. c. j. et in. c. cū dilectus. q̄d met⁹. cau.

Quod reuera quod baptismus p̄dictus nō
sit ipso iure nullus patet. metus reue-
rentialis et metus tyrani equipparantur. vt.
volunt Bar. in. l. si obturpez. ff. de conditio.
obturpē. causam. et in. l. ij. l. quod metus.
causa. Ange. in. l. metū. ff. eo. duz̄ concludit
quod. c. primū. quod metus. cau. loquens in
tirano habeat locū in marito. et in specie tra-
dit singulariter p̄positus. in. d. c. cū locuz.
col. iij. §. si. tertio. d̄ sponsa. Sed sic est quod
metus reuerentialis matrimonij ipso iure
non annullat: nisi verbera vel alia p̄cedant
vt dictū est. ergo parimodo tyranoz̄ metus
absq̄ v̄beribus et alijs matrimonij annulla-
re non debet. Si eni matrimonium per tira-
noz̄ metū contractū non annullatur: et tamē
in eo omnimodo libera requiritur voluntas
et consensus: multo minus baptismus tira-
noz̄ metu receptus annullandus erit. ma-
xime cum per multum tempus post dictum
baptismum dicti pagani in dicto baptismo p̄-
seuerarunt vt dictum est.

Quod etiā obstat illud quod dice-
bā: scilicet quod que per tyranos
et rebelles p̄dictos seu eoz̄ me-
tu gesta sunt nullius sunt valo-
ris nec efficacie. vt tradit. Pa-
noz. in. c. p. et. g. in. finalibus verbis. de. offi-
cio. delega. Petrus d̄ ancha. in. c. fundamē-
ta. col. si. §. sic. venio ad tertū. cuz̄ alijs per
me superius adductis de. electio. li. vj. quia
si recte doctoz̄ v̄ba considerentur maxime
Bar. in. dicto tracta de tyrania in. ij. col. ma-
gnam in hac materia faciunt distinctionem.
¶ Alius eni est actus per ipsos tyranos fac-
tus qui aliquādo est ipso iure nullus aliq̄n-
do vero retractatur. ¶ Alius vero est ac-
tus non per ipsos tyranos sed per alios tira-
noz̄ metu celebratus: et tunc ille nō est ipso
iure nullus: et licet in aliquibus casibus nul-
lus videatur: in nostro vero casu sicut et in a-
lijs similibus secus erit. ¶ Et secundo ref-
pondetur quod licet actus metu tyranoz̄ fac-
tus sit ipso iure nullus vel saltim retractan-

conuersione. Fo. XVII.

Col. LVIII.

us: illud est verū nisi in fauorem metū pas-
si sit celebratus: vt in responsione ad secun-
dū principale fundamentū inferius dicem⁹.
Sed cū baptismus metu tyranoz̄ recep-
tus in fauorem et vtilitatem sit paganorum
quia de seruis facti sunt liberi: merito vali-
dus existimandus erit.

Secundo principaliter non obs-
tat secundū p̄cipale fundamē-
tū pro contraria p̄te adductuz̄:
in quo dicebā: quod cuz̄ lege seu
foro huius regni caueatur: non
debere paganos per vi ad baptismū suscipi-
endū compelli: merito quia contra legis seu
fori dispositionē dicti pagani sint baptizati:
baptismus erit ipso iure nullus. vulgata le-
ge. non dubiū cuz̄ similibus. l. de legibus.
¶ Quia huic fundamēto respondetur: re-
gulā p̄dictā procedere nisi in casu quo ac-
tus aliqua lege speciali sustineretur: qz̄ tunc
non erit actus ipso iure nullus. vt concludit
et declarat. Abbas. post Joannē. andre. ibi.
in. c. ad apostolicā. col. iij. §. sic. Sed p̄tra
hoc. de regularibu. facit. tex. in. l. j. §. biduū.
ff. quando. appellanduz̄ sit. et que tradunt.
Bar. et Aoder. in. d. l. non dubiū. Sed sic
est quod per multa iura superius allegata
baptismus sic recept⁹ sustinetur: merito nul-
lus ipso iure non erit reputandus.

Nec obstat quod etiaz̄ diximus:
quod cū securitas pagani p̄-
dictis concessa non seruabatur:
qui tamquā carcerati et liberta-
te sua priuati dictū baptismum
susceperunt: baptismus valere non deberet.
¶ Quia verū est contractū a carcerato et
sua libertate priuato factuz̄ non valere: nisi
contractus vtilis et fauorabilis esset ipsi car-
cerato: et in vtilitatē vi inferentis seu carce-
rantis non redundaret. vt notatur. in. l. me-
tū. §. sed licet. ff. quod metus. causa. et tradit.
in specie. Bal. in. R. a. §. sic. Itē requiritur
quod ille qui contrahit. l. de rescinden. v̄s-
di. ¶ Bene facit vulgantissima illa regula
qua cauetur: quod licet a lege vel statuto cer-
ta solēnitās in aliquo actu requiratur: nihil-
ominus actus absq̄ solēnitāte factus vale-
bit: quando in fauorē illius cuius causa lex
vel statutū factū fuit actus redundaret. iux-
ta quod nōnulla cumulat. Jasso. in. l. nō co-
minus. l. d̄. procura. Sic igitur in casu nos-
tro dicendū est: quod licet attento metu seu

Ferdi. de loazes. J. Tl. doctor.

Tractatus

Col. LIX.

tiranoꝝ violentia: baptismus sic violentē receptus reprobandus esset: tamē quia hoc in nullā tiranoꝝ vtilitatē sed in paganoꝝ fauorē redundat: cuiꝝ de seruitute demonij ad libertateꝝ sint reducti: merito baptismus validus iudicandus erit.

Tertio principaliter non obstat tertium principale fundamentum pro contraria parte ad ductum: in quo dicebatur: quod non solum tiranni predictos paganos minime ad baptismum suscipiendum compellere potuerunt: immo nec princeps eos compellere potuisset: sicut nec posset eos a regno princeps absque causa expellere: nec iniuriam aliquam eis inferre. Quia respondeo primo. Non enim tractamus an princeps a regno eos expellere possit: vel aliquam iniuriam eis inferre: quo casu superius allegata forte locum habere possent: sed tractamus an dicti pagani per vi ad baptismum suscipiendum compulsi sine tiranoꝝ metu inducti fide quam semel susceperunt seruare compellentur. quo casu: nemini dubium nisi quod compelli possunt et debent: cum per tales compulsionem nulla fiat eius iniuria. Preterea et secundo licet predicta vera essent: non tamen procedunt ubi ex paganoꝝ tollerantia christianis et sic fidelibus aliquod damnum seu scandalum ut diximus venire potuisset: quia tunc bene possent per principem a regno expelli: et ad seruandam fidem quam semel susceperunt compelli. Et in simili inquit Guilielmus de cum. in. l. nullus. l. de. summa. trinitate. et fide. catho. ubi dicit. quod patientes morbum contagiosum puta pestiferum vel simile licite ab urbibus expelluntur. et idem dicit esse in heretico vel leproso. Per quem textus singulariter infertur ibi Paulus de cas. post. Bal. et alios: quod si aliqua inhonesta mulier ad habitandum in vicinia venerit: possunt vicini ne alias honestas inficiat illam de vicinia expellere. idem tenet Jasso. Claudius. et alij in. l. iniusticia. ff. de iniusticia. et. iur. Bartholomeus. cepolla. in. tracta. serui. urbanoꝝ. predicti. c. v. v. sic. sed in specie. Philip. decius. in. l. semper in contractibus. ff. de regu. iur. Et ideo dicit. glo. nobilis in. l. non aliter. ff. de. usu. et. habita. quod si plures scholares simul in vna domo habitent: non potest vnus ex socijs vnā meretricem in domo alijs socijs iniustis introducere. quod est limitandum vt intelligit et limitat. Bolognum. in. repeti. auct. ba

super noua

Col. LX.

bita. col. penul. l. ne filius. pro patre. quod est notandum pro scholaribus. Alibi dicitur. tex. in. auct. de lenonibus. §. si. collatio. ij. quod lenones et similes inficientes alios debent a ciuitate expelli: et non solum de ciuitate sed etiam de suburbij. vt late tradit. Barba. in. c. Rodulphus. col. xvj. in principio. §. rescripti. Quia enim dictoꝝ paganoꝝ tollerantia christianos et sic catholicos inficiet seu inficere possit: quia catholici videtes predictos paganos post baptismum ad p̄meos ritus mahomethicos redire et absque punitione in eisdem permanere: facilliter possent de baptismi viribus dubitare. Ne igitur ad aliquod malum perpetrandum catholici dictoꝝ paganoꝝ occasione inducantur: et ne apaganis inficientur: sine dubio dicendum est: predictos paganos sic baptizatos ad nostram catholicam fidem seruandam esse compellendos: nec non a regno et christianitate si principibus fuerit expellendos. Preterea et tertio non credo verum maxime in casu nostro illud quod dictum fuit: scilicet principem non posse paganos predictos et in fideles a regno suo expellere: immo veritatem puto in contrarium. Ideo enim infideles inter christianos tollerantur: vt propter eorum consortium eos lucrari deo christiani possint. c. ad mensas. circa principium. xi. q. iij. c. infideles. xxij. q. iij. facit. tex. in. c. q. sincera. ibi. ad sinum matris ecclesie deo possumus auxiliante conuertere. xlv. distic. Sed cum notorium sit: causam: rationem: et dictoꝝ iniuriam intentum in istis sic baptizatis cessare: quia expresse baptismum susceptum nunc contradicunt: et de eorum conuersione non speratur: merito a regno per principem possunt expelli: et ad nostram catholicam fidem seruandam compelli. facit. tex. notabilis. in. c. quanto. de. dimortijs. Hanc partem tenuit. Archi. in. d. c. q. sincera. dicens quod si princeps eos vendere potest multo fortius expellere. argu. l. si seruus exportandus veneat. l. j. et. ij. idem. Archi. in. c. fraternitatem. liij. distic. Ubi inquit principem posse eisdem bona auferre: cum ea non habeant nisi in peculium. allegat. tex. in. c. iudei. el. ij. de. iudeis. ubi dicitur: quod si conuertantur non sunt eis bona auferenda: a contrario ergo sensu si non conuertuntur secus erit. facit. tex. in. c. sicut iudei. eod. titu. ibi sine iudicio terrene potestatis. ubi a contrario sensu probatur quod cum terrene potestati iudicio bene expelli possent. et secundum hanc opinionem consuluit. oldra. sibi contrarium. i. consilio. lxxxvij. queritur an princeps possit.

sub titulo. de. iudeis. z. sarracenis. de quo a liquid per. Innocen. z. doc. in. c. quod super hys. de. voto. et voti redēptione. p. Paganor. et doc. in. c. que in ecclesiāz. col. iij. v̄sicu. et hec procedunt. de. constitutio. per. prepositū in. c. j. p̄. distinc. Et licet aliqualis sit int̄ doctozes dubitatio: omnes tamen v̄nanimiter concludunt: qđ quando ex paganor̄ tollerātia christianis periculū immineret vt in casu nostro: sine dubio per principē a regno expelli possent. ¶ Tanquā periculuz qđ imminere posset iusta causa sit eos expellendi. vt cōmuniter concludunt doctozes in locis superius allegatis. quo casu: aliq̄ causa existente nullā doctozes ponunt dubitationez: et hanc sententiā latissime cōprobat et sequitur. Petrus. de. ancha. in. regula. peccatum. in. iij. q. principali. de. regu. iur. li. vj. Joannes. de. anna. in. c. et si Iudeos. de. iudeis. Franciscus. de. arectio. in. c. licet v̄niversis. in. j. notabili. de. testibus. Anto. corsetus. in. dicto tractatu de potestate et excellentia regia. in. lxxiij. questioe. posita corrupte sub titulo de materia trebelianice.

Quarto principaliter non obstat quartū principale fundamentū pro contraria pte adductum in quo dicebāz: quod licet pagani predicti per baptismū meliores facti sint: tamen quia ipsis inuitis baptismū receperunt: nullatenus ipsum baptismū ratum habere coguntur. per legē. si ex duobus.

1 cū similibus. ff. de negocijs gestis. ¶ Quia respondetur: regulā predictā non procedere in hys in quibus publica vtilitas vt in casu nostro verteretur. l. at si quis. §. idē labeo. ff. de religio. et sumptibus. funez. et quia multa in publice vtilitatis fauorē introducta cumulant. feli. in. c. nonnulli. v̄siculo. ad euitandos. col. xxij. cū sequenti. de rescriptis. superfluū esset tacito auctore sua verba trāfplantare. maxime cū ipse. feli. ibidē de p̄dictis gloriatur: et timeat ne ab aliquo alibi trāfplantentur. Aliqua etiā posuit. Jasso. in. l. si filius familias. col. ij. ff. si certū petat. idē. Jasso. et. Alex. in. l. si ex toto. in. princi. col. penul. et finali. ff. d. lega. j. ¶ Et vltra per predictos tradita bene faciunt in proposito que tradunt. Bal. Pan. decas. et scribētes. in. l. fi. l. de. negocijs gestis. vbi notabiliter concludunt: quod si aliquis p̄ maleficio captus in periculo perdendi personaz esset: nisi

certā pecunie quantitatē solueret: soluens p̄ illo etiā contra eius prohibitionē nihilominus ab eo recuperare poterit: et hoc propter publicā vtilitatē que in augendo p̄sonas imperij vertitur. de quo late per. Alex. et. doc. in. l. quāuis. ff. soluto. matri. ¶ Alibi dici solet: quod licet consuetudo cōtra ius gentium non valeat: valebit tamē vbi publica vtilitas imminere poterit: quia et eo casu statutū valeret. vt concludunt. Paganor. et. doc. i. c. que in ecclesiāz. vbi latissime per. feli. et. Philip. decū. in. ix. col. cū sequentibus. de. constitutio. et. in. c. si. d. consuetu. et traditur per. glo. Bar. et alios. in. l. si. l. si cōtra ius vel vtilitatē publicam. ¶ Facit quod pulcre tradit. gemi. post Imolā ibi. in. c. j. in. fine. d. cōstitutio. li. vj. Quē enī dicti pagani in periculo perdendi animā essent: et per baptismū a demonij seruitute et captiuitate sint liberati: talisq; liberatio in publicā redundet vtilitatem: merito baptismum predictamq; liberationem ratam habere cogentur.

Quinto principaliter non obstat quintū principale fundamentū pro contraria paganor̄ parte adductū: in quo etiā dicebāz: qđ cū dicti pagani per tiranorum z rebellū violentiā sua essent libertate priuati et spoliati: merito ante omnia erant restituendi. Quia responderi potest: Regulā predictā scilicet spoliatū ante oia esse restituendū in pluribus casibus nō procedere: quos latissime retulit et cumulauit. Alex. in. l. naturaliter. §. nihil. cōmune. ff. de acquirē. posse. Socci. in. tractatu fallentiaz. in. regula. cclxxix. specu. in. titulo. d. peti. et posse. §. si. lanfran. de oriano. in. repeti. R̄c. col. v. v̄si. aduertite cū pluribus sequētibz. de. causa. posse. et propieta. Corsetus. in. dicto tractatu. de potestate et excellentia regia. in. lxxij. questione. posita sub R̄a. scilicet fallētie ad regulā spoliatus ante oia. zc. ¶ Et in specie regula predicta locū non habet: vbi ex tali restitutione scandalū imminere posset vt in casu nostro imminere speratur: quo casu spoliatus non erit ante oia restituendus vt inquit. glo. notabilis. in. c. in primis. in. glo. j. secunda. q. j. et in. c. ad petitionē. in. verbo. restituendus. de. accusatio. et tradit. feli. in. c. nihil. col. ij. versicu. sexto. de. prescriptio. ¶ Et ideo consuluit federicus de senis. in. consilio. cclxxiij. incipi. consiliū latum per

Ferdi. de loazes. ¶ Et doctor.

venerabilē. quod cum monasteriū quoddā
ageret possessorio recuperande ad quasi pos-
sionē iuris quā habebat i monacho: quia
dicebat ase dictū monachū esse possessum: ⁊
monachus ac alius Abbas dicebant ipsum
non esse monachū illius monasterij: merito
quia si ante oia restitutio monasterio conce-
deretur magnū scandaluz resultare posset:
quia monachus deberet mutare habitum ⁊
recipere habitū monasterij agentis possesso-
rio recuperande: et deinde iterū mutare ⁊ re-
cipere habituz monasterij agentis petitorio:
concludit dnegandā esse monasterio agenti
possessorio recuperande ante oia restitutio-
nē. bene facit q̄ supius de scandalis late dixi-
m⁹. Sed sic est: quod si dicti pagani sic bap-
tizati ad primeuos rit⁹ et mahomethicas ce-
rimonias restituerentur: alij fideles vt supra
dixi scādalizarent et ad d̄ debaptismi virib⁹
dubitandū inducerentur: qđ nullomodo est
concedendū iuxta illud qui scādalizauerit
vñū de pusillis istis qui in me credunt: vt ha-
betur Athet. c. xvij. et in. c. nisi cū prudēz.
⁊ sic. pro grani quoq; scandalo. de. renun-
tia. ⁊ Preterea et secundo: cū talis restitu-
tio spoliatis tantū cōcedatur: merito istis pa-
ganis sic baptizatis qui nō spoliati et graua-
tissimo premiati: remunerati: honorati: ⁊ co-
modum assecuti fuerunt concedi non debet.
3 ⁊ Tertio: tale restitutionis privilegiū solū
per vi ablatiā vel expulsiā spoliato nō ve-
ro spoliato per vi cōpulsivā conceditur. se-
cū. Bal. Imol. Alex. et. doc. in. d. §. nihil cō-
mune. allegant. c. sup hoc. cū ibi notatis. de.
renuntia. et tenet. Bar. in. l. si obturpē. col.
j. ff. de. conditio. ob turpez. cau. et. in. l. ij. l.
quod met⁹ causa. Bal. in. l. iij. eo. titu. Sed
cū dicti pagani non sint per vi ablatiā nec
expulsiā sed per vi cōpulsivā inducti: quia
4 tiranoz metu ad baptismū recipiendum fue-
rūt cōpulsī: cessare debet privilegiū. ⁊ Pre-
marime et quarto: qđ dicti pagani postquā
baptismū receperunt p magni tēporis spaci-
um in dicto baptismo et fide catholica perse-
verarunt: ecclesias frequentando: oblatiōes
prestando: divina officia audiēdo: sacramē-
ta suscipiendo: et alia q̄ ceteri chusti fideles
faciunt faciendo: vt oibus notoriū est: pque
a violentia seu spoliatione si aliqua interue-
nerit recesserūt: et baptismū per eos receptū
fidēq; nraz catholicā aprobarunt: quo casu
etnā si spoliati forent nullatenus essent resti-

tuendi. vt late superius dictuz fuit: facit. ter.
in. c. veniens. el. j. et in. c. ad id quod. cū simi-
libus. de. spōsa. et. in. l. ij. et ibi. doc. l. d̄ hys
q̄ vi metus ve causa gesta sunt. ⁊ Quinto
dici solet: quod vbi ex restitutione peccatum
immineret cessare debet restitutio: vt notabi-
liter voluit. Abbas. i. c. litteras. col. j. ⁊ sic.
ex hoc vltimo collige. de. restitū. spolia. Sed
cū ad primeuos ritus post bap̄ismū predic-
tū redire: sit peccatū apostasie et heresis cri-
men cōmittere: vt. in. d. c. cōtra chustianos.
de. hereticis. li. vj. merito nō erunt restitu-
di. ⁊ Ultimo: licet multa in pposito et cas-
6 sui nostro adaptari possent q̄ breuitatis cau-
sa omitto: facit: nā predicta regula locū ha-
bet: quādo spoliati aduersus spoliante peti-
tio dirigeretur: secus vero vbi tertio pro suo
interesse cōpareret: quo casu ppter tertium
cōparentē exceptionēq; dñij opponentē res-
titutio spoliato denegatur: cū contra tertij
ratio non militet q̄ contra spoliante milita-
re posset. l. bona fides. cū similibus. ff. depo-
siti. et cōmuniter concludunt. doc. in. d. §. ni-
hil cōmune. et. in. c. in litteris. de. restitutio.
spolia. Ange. et. doc. in. l. si quis ad se fundū.
l. ad. l. iuliam. de. vi. Sed licet dicti pagani
sint p rebelles spoliati seu sua libertate pua-
ti: tamen qz in casu nostro non de rebeliū in-
re sed de interesse sancte matris ecclesie ⁊ sic
tertij tractatur: non crederez illos aduersus
ecclesiā restituendos. ⁊ Et ideo multū no-
7 tabiliter dixit. Bal. in. l. j. col. j. ⁊ sic. ⁊ facit
ad questionē. l. cōmunia. delegatis. qđ stā-
te statute qđ instrumenta guarentigiata ha-
beant executionē paratā vel aliud privilegi-
um: illud pcedit quando actione personali
vel hypothecaria contra ipsum principales
debitore actū fuerit secus vero si contra ter-
tū possessore ageretur. qđ dictuz pro valde
singulari refert et seqtur. Petrus. d. ancha.
in. c. j. ⁊ sic. circa istā extentionē. de cōstitu-
tio. Alex. i. l. j. §. si heres. col. j. ff. ad trebelia
et. in. cōsilio. lxxvij. incipi. viso themate. vbi
ad notabilē infert questionem. col. si. vol. iij.
Jasso. in. l. ij. col. si. l. de. edicto. diui. adria.
tollen. et. in. l. iurisgentiū. §. pretor ait. col. ij.
ff. de. pactis. Francis. de arectio. in. cōsilio.
lxxvj. incipi. diligenter. col. si. in fine. Phi-
lip. decius. in. c. supereo. col. iij. ⁊ sic. et ex is-
to notabili. de officio. delega. ⁊ in. c. cū tenea-
mur. col. ij. in fine. de. appellatio. et. in. cōsilio.
lxxvij. incipi. et protenui facultate mea.

Paganorum

Col. LXV.

in. v. col. in. principio. Idē voluit ipse. Bal. in. l. ij. *L. si aduersus creditore.* Ange. in. l. si vnus. §. ante oia. ff. de pactis. z Imola. in. l. fi. col. viij. ff. a qbus. appella nō licet. **¶** **¶** Alibi notabiliter dixerunt senēses. et post eos. Jasso. in. l. cū filius. col. ij. ff. de. verborum. obliqa. quod stante dicto statuto: instrumen-
 8 tū in quo filius est obligatus non habebit e-
 recutionē paratā contra patrē s̄ peculio: ex
 quo pater est quidā tertius non nominatus
 in instrumento facto per filiu super peculio
 profectio: et ita dicunt fuisse in contingētia
 9 facti iudicatū. **¶** **¶** Hic notabiliter dici solet:
 quod sicut dictū statutū non habet executio
 nē paratā contra tertiu: ita eodem modo ter-
 tio non nominato in instrumento etiā si sibi
 intersit prodesse non potest. vt notabiliter vo-
 luit. Bal. in. l. si prote. *L. de. dotis pmissio*
 10 *ne.* **¶** **¶** Sic etiā clausula appellatione remo-
 ta suū effectū respectu partiu non vero res-
 pectu tertij pro suo interesse cōpatentis ope-
 ratur. d. c. super eo. et ibi late. doc. de. officio.
 delega. et notat. Bar. in. l. j. §. interdū. versu
 cu. q̄ro imperator. ff. a quibus. appella. non
 licet. facit quod notat. Ange. in. l. quidā con-
 11 sulebat. in. fine. ff. de. re iudica. **¶** **¶** Et ex istis
 notabiliter dicit. Abbas. quē ibi moder-
 ni secuntur. in. d. c. super eo. quod si statutū
 remouet appellationē in instrumento guarē
 tigiato: non censetur remota appellatio quo
 ad tertiu. quod dictū pro valde notabili re-
 fert et sequitur Berusin^o. in. c. pastoralis. i.
 princi. col. penul. versu. septimo q̄ritur. de
 12 appellatio. Imola. in. clemēti. j. col. iij. v̄si-
 cu. nota bene p̄dicta. de. re iudicata. **¶** **¶** Sic
 executio sententię regulariter contra tertiu
 possessorē fieri non potest: vt notatur. i. l. ad
 iuo pio. §. si super rebus. vbi late per. doc. ff.
 de. re. iudica. et per. Bal. in. l. ob maritoru
 in. principio. *L. ne vxor pro marito. facit. tex.*
 in. l. si. cū similibus. *L. si per vi vel alio mo-*
 13 *do.* **¶** **¶** Et titulus nil nouari appellatiōe pē-
 dente non habet locū respectu tertij. vt in q̄t.
 glo. singu. in. l. creditor. in. principio. in ver-
 bo posse. ff. mandati. **¶** **¶** Et p̄dictorū ratio
 14 est: quia statuta debent semp interpretari vt
 tertio minime p̄iudiciū inferatur: etiā si ex
 tali interpretatione superflua redderentur z
 nihil operarentur. vt est. glo. sing. in. l. si. §. i.
 cōputatione. in. glo. magna ad finē. *L. s̄. u-*
re. s̄ libe. vbi. Bar. Pau. decal. Alex. z alij
secuntur. Imola. et moderni. in. l. iij. §. p̄toz

conuersione. Fo. XIX.

Col. LXVI.

ait. ff. de. dāno infecto. **¶** **¶** Et idē in rescrip-
 15 tis. vt tenet. Bal. et doc. in dicto. c. super eo.
 de. officio delega. idē. Bal. in. consilio. cxc.
 incipi. ins. versiculo. ix. Aldra. in. consilio.
 cclxvij. incipi. questio est. in. principio. z. in.
 cōsilio. cccxxv. incipi. thema questionis. in fi-
 ne. Lardi. in. cōsilio. lxx. incipi. pro discussi-
 one. col. penul. vbi allegat tex. et ibi. glo. in.
 c. ij. de. religio. domi. L alderi. in. cōsilio. xij.
 in. titulo. de. p̄uilegijs. Pano. in. consilio.
 xcij. incipi. questio heredū. col. iij. in tertio
 dubio. vol. ij. Imola. in. cōsilio. cxxj. incipi.
 in causam. col. ij. Alex. in. cōsilio. cclxvij. in
 16 incipi. viso processu. col. j. vol. ij. et in. consilio.
 tertio. incipi. ex his q̄ in themate. col. ij. vol.
 v. Philip. decius. in. cōsilio. xxij. in. iij. col.
 z in. cōsilio. xj. **¶** **¶** Et ideo dici solet quod si
 princeps cū clausula motu proprio rescripse-
 rit: eius intentionis esse non presumitur vt a
 licui grauamen et p̄iudiciū inferatur. secū.
 Bal. in. c. ad aures de rescrip. et est. glo. no-
 tabilis. in. clementi. si Romanus. in verbo
 validā. de. preben. z tradunt. Joan. Andre.
 z doc. in. c. si motu proprio. co. titu. li. vj. Ab-
 bas. et doc. in. c. j. col. viij. de. iudicijs. z. in. c.
 causam. el. ij. de. testibus. Anto. in. c. manda-
 tū. col. penul. post calderi. ibi. de. rescriptis.
 idē. L alderi. in. c. cū dilectus. de. iure patro-
 natus. dominic^o. in. c. si propter. col. antepe-
 nul. de. rescrip. li. vj. Francis. de curte. in. cō-
 silio. xxxv. incipi. statuto. col. penul. in. fine.
 Philip. decius. in. consilio. xxij. in. fi. col.
¶ **¶** Et ex istis singulariter dicit. Lōpostel-
 17 la. in. c. causamq̄. de. rescriptis. que d si papa
 alicui de beneficio prouideri mādauerit non
 obstante collatione alteri facta: intelligitur
 de collatione inualida: ne videatur papa illi
 ius quesitū tollere et sic tertio p̄iudiciū in-
 ferre. qd dictū ibi Imola et cōmuniter. doc.
 secuntur. dominicus. in. c. si postquā. col. fi.
 de. preben. li. vj. Alex. in. cōsilio. cclxvij. inci-
 pi. viso titulo questionis. col. j. vol. ij. z. in. cō-
 silio. xxij. incipi. viso processu. col. fi. vol. v.
 Gocci in. cōsilio. clxij. incipi. visa bulla. col.
 vij. in. princi. vol. ij. Philip. decius. in. d. cō-
 silio. xxxij. incipi. viso puncto. i. penul. col.
 et. in. cōsilio. xj. col. iij. et in. cōsilio. cxcj. inci-
 pi. in causa. per totū. vbi copiose illud dictū
 examinat. et. in. d. c. super eo. d̄is p̄ceptor
 meus Francisquinus curtius. in. cōsilio. pri-
 mo. incipi. facti contingētia. col. xvj. lancel-
 lotus galianla. in. repeti. l. centurio. vbi dixi

¶
Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

in eius appostillis. col. xxiiij. ff. de. vulga. et pupi. substi. et dixi late. in. d. repeti mea. tituli. institui. de iusticia. et iure. in. princi. col. vj. cū sequenti facit. tex. in. c. audita versicu. qz tamen de restitu. spolia. ¶ Bene facit qd inquit Archi. in. c. licet. viij. q. j. qd si papa mandat episcopo vt alicui predenda conferat: intelligitur cuz consensu canonicorum. ¶ Et ideo notabiliter dicit. Imol. p. Card. ibi. in. c. tue. circa finē xfi: an autē habēs priuilegiū. de. clericis non residen. quod habens priuilegiū quod fructus beneficiorū dū est in studio percipere possit: obet intelligi cū licentia p̄lati. Sequit. Joānes de annania. in. fi. col. penul. xfi. quid autez. de. magistris. ¶ Ali etiā dicitur: quod licet papa actū ex certa scientia cōfirmaret: non videtur actū in preiudiciū tertij confirmasse. c. quāuis de. rescrip. li. vj. et volunt. Bal. in. preludis feudoz. col. xiiij. xfi. itē dicit Andreas de yser. quē sequit. areti. in. cōsilio. xv. incipi. Reuerēdissime pater. in. v. col. Hāoz. et doc. z ibi late p. Philip. deciu. in. c. fi. col. ij. de. cōfirmatione. vtili. vel. inutili. et i pulcro casu tradit Barba. in. clementi. z si p̄ncipalis. col. xiiij. de. rescriptz. ¶ Sic et pactū inter principes de rebus hinc inde depredatis factū: finita guerra in subditorū preiudiciū et sic tertij non valebit. vt notabiliter inquit. hostien. Antonius. et alij. in. c. j. col. ij. de iure. iurā. vt latius dici et qualiter procedat declarauit supra in septimo p̄ncipali fundamento in fauorez fidei adducto folio. xij. col. xxxix. versicu. et ad predicta bene facit. ¶ Hinc dici solet qd quando rescripta p̄ncipis tertij lederent: per importunitatē obtentā fuisse presumerentur. l. rescripta vbi. Pau. decal. et. doc. l. de pecibus. impera. offerē. l. j. cū simi. l. de petitis bonoz sublati. li. x. et tradit. Ange. i. cōsilio. xxxvij. col. ij. Alex. in. p̄si. xxxvij. incipi. in causa mota. vol. j. Riminal. in. l. causas. et ibi. doc. in p̄ncipio. l. de transactio. ¶ In oī enī casu et dispositione ius illesum tertio reseruatur. l. j. §. merito. et. §. si quis a principe. ff. neqd in loco publico. c. ex tuaz tenore. de auctoritate et vsu palij. c. licet in corrigendis. de. officio ordinarij. facit. tex. in. c. cū super cū similibus. de. re iudicata quinimo cōtra mentes principis est ius alterius tollere. vt inqt. tex. notabilis in. l. nec auus. l. de emancipationibus liberoz. z tradit. Barba. in. cōsilio.

xxij. incipi. scripsit propheta. col. r. vol. j. ¶ Et ideo pulchre dicit. Antonius. in. c. j. de. cōstitutio. quod illa xba facias secunduz voluntatē tuā non important voluntatē nō regulatā a iure respectu tertij. allegat lapuz. allegatione. cxxv. quē refert et sequit. Barba. alia similia adducēs. in. cōsilio. xliij. incipi. p̄clare scribitur. col. xvj. vol. j. Que sunt bene notanda pro intellectu. l. iij. incipi. mā damos q̄ contra las obligaciones. et. l. quin te. incipi. por escusar malicias de los deudores titulo. viij. li. iij. in ordinamentis regalibus vulgariē dictis las ordenaças reales de castilla. Ex quibus clarissime patet: predictos paganos licet violentē et tiranoruz metu baptizatos aduersus ecclesiā et sic aduersus tertij pro suo interesse cōparentē nullatenus esse restituendos. ¶ Et ideo cū ipsi propria auctoritate ad primeuos ritus mahomethicasq; cerimonias redierunt in magnuz fidei nre catholice vilipendiū: heretici iudicandi sunt et tāquā heretici priuendi. vt in. d. c. cōtra christianos. de. hereticis. li. vj. est descissum. ¶ Immo qd peius est: quod ad predictū heresis et appostasie crimen perpetrādū: suasq; mahomethicas cerimonias faciendū: nouas mesquitas seu sinagogas audacter z absq; aliqua correctione (qd dolendum est) prout fert edificarunt: quod nullomodo eis facere licuit. c. iudei. cū similibus. de. iudeis. ¶ Sunt tamen q̄ dicunt: qd nō nouas mesquitas et synagogas dicti pagani edificarūt: immo veteres et antiquas repararunt: qd illis a iure permissum est: vt ibi dicitur: et tradit latissime. Jasso. in. l. ius autez ciuile. col. ij. cū sequenti. ff. de. iusticia. et. iure. et. in. l. j. §. si quis edificū. ff. d. noui operis nuntiatione. feli. in. c. cū accessissent. col. penul. i. glo. ff. de. constitutio. Quia cum iam dicte veteres mesquite si aliquando fuerunt quod negatur penitus essent destructe et pro derelictis habite: nullatenus poterant redificari: vt communiter. doc. in dictis locis concludunt: quidquid dicant moderni allegantes dictum. Ange. in. aucten. de non alienādis aut permutandis. versicu. tex. itaq; collatio. ij. Et quia latissime. Jasso. et. feli. multa notabilia dicta in proposito adducunt: eorum dicta in proposito referre non curo: maxime cum predicti pagani immo veteres christiani nec veteres nec nouas mesquitas habere possint.

24

25

Paganorum

Col. LXIX.

Sexto principaliter non obstat
sextum principale fundamentū
in fauorem dictorum paganorū
adductum: in quo dicebā quod
cum dicti pagani nō propria au-
toritate sed summi pontificis dispensatione
ad primenos ritus redierunt: merito tanquā
dispensati per summi pontificis patientiaz:
1 tollerandi sunt. ¶ Quia respōdetur. licet
enim verum sit nonnunquam summi pon-
tificis patientiam seu tollerantiam vim dis-
pensationis habere: illud non procedit vbi
scandalum seu peccatum ex tali dispensatio-
ne in dei ecclesia insurgere potuisset: qz tunc
non est credendum summum pontificem dis-
pensare voluisse. vt late tradunt. Anto. pre-
positus. z omnes. in. c. quia circa de consan-
gui. z affinitate. z. feli. post alios. in. c. j. d. tre-
2 gua z pace. ¶ Immo z quod fortius est qz
etiam si hoc casu dispensare voluisset mini-
me potuisset: vt latissime diximus in sexto z
septimo principali fundamento in fidei fa-
uorem superius adducto: cum ex tali dispen-
satione peccatum induceretur: z ad delinqu-
dum z peccandum homines inuitarentur.
Et vltra ibi dicta quod in talibus scanda-
lum z peccatum nutrientibus nullam papa
dispensandi habeat facultatem: tenet expref-
se. Hostien. Anto. z omnes. vbi. Paganor. in.
fi. col. in. c. magne. de voto. Lardi. in. consi-
lio. c. lviij. incipi. Redemptoris. col. fi. circa
finez. z. in. consilio. cl. incipi. itaqz redempto-
ris. col. fi. versicu. sexto quero. ¶ Sicut z
3 papa vbicunqz ecclesie status de coloraretur
dispensare non posset: vt inquit. tex. notabi-
lis. in. c. z si illa. j. q. vij. z tenet. glo. in. c. req-
ruris. §. nisi rigoz. in. verbo. vt plerisqz. ea-
dem questione. z tradit. specu. in. titulo. de.
dispensa. §. nunc breuiter. versicu. xij. ludo.
Roma. in. consilio. cccxlv. incipi. circa pri-
mum consultationis articulum. col. iij. versi-
co. quinimo. Legidius de bella mera. in. con-
silio. xvj. incipi. factum est tale. col. penul. v-
sicu. quarto probatur. z. in. consilio. xxvij.
incipi. in facto. col. penul. versicu. tertiu mo-
tiuū. Et ideo inquit. tex. in. c. sunt quidaz.
v sicu. vbi vero. xxv. q. j. Vbi vero apperte
dominus vel eius apostoli z eos sequentes
sancti patres sententialiter aliquid difinie-
runt: ibi non nouam legem Romanus pon-
tifer dare: sed potius quod predicatur alias
quod indicatum est vsqz ad animam z san-

conuersione. Fo. XX.

Col. LXX.

guinem confirmare debet. Si enim quod do-
cuerunt apostoli. z pphete destruere (quod
absit) niteretur: non sententiā dare sed ma-
gis errare conuinceretur: z tradidit etiam la-
te. Barba. in. consilio. xvj. incipi. viso pun-
cto. col. ij. z. iij. vol. iij. Quia cum dominus
corporis z sic papa vel princeps iubet ea que
deo z sanctis scripturis contraria sunt: tunc
deo z sic domino spiritus z non domino cor-
poris z sic pape seu principi parendum est.
c. non est. c. si dominus. c. Julianus. cū plu-
ribus sequentibus. xi. q. iij. ¶ Premaxime
4 quia in casu quo talis dispensatio fieri pos-
set: non esset in dubio presumendum Sum-
mum pontificem in ecclesie z sic tertij preiu-
dicium dispensare voluisse: vt latissime di-
xi in supraproxima quinta principali respō-
sione ad quintum principale fundamentū
in paganorum fauorem adductum. versicu.
ultimo licet multa. ¶ Nec in dubio a dic-
torum iurium silicet. c. de iudeis. z. c. maio-
res. z. c. contra Christianos dispositione pa-
pa recedere videretur. Cum indubio talis
principis presumatur esse voluntas qualis
de iure esse debet. vt. Bal. inquit. in. l. om-
nes populi. col. xix. ff. de. iusticia. z iure. z. in.
l. ex. facto. in. quarto notabili. ff. de. vulga. z
pupila. z. in. preludijs. seu. in. xij. col. z. in. c.
j. col. ij. apud quem controuersia feudi difi-
niatur. z. in. c. licet in corrigendis. de. officio.
ordi. quem soleo referre. in. repeti. §. diui. l. si
lius fami. in. xxvij. charta. col. j. ff. de. lega. j.
Philip. decius. in. consilio. xj. col. iij. z. in.
consilio. xxvij. col. penul. z. in. psilio. xlvij.
col. fi. ¶ Sic z verba in rescriptis apposi-
ta debent secundum ius commune intelli-
6 z equitati conformari licet hoc verba nō pa-
tiantur. c. causamqz. z. ibi. doc. cum similibz.
de. rescriptis. z est. glo. sing. in. c. paratus. in.
verbo. si verba. xxij. q. j. z tradit. Oldra. in.
consilio. cclxvij. incipi. questio est. ad finem.
Hostien. in summa de rescriptis. Bal. in. l.
oēs peregrini. L. cōmunia de successio. z. in.
l. vxoz. L. qui accusare non possunt. Fulgo.
in. cōsilio. lxij. incipi. stante statuto. in. ij. col.
Lalderi. in. cōsilio. ij. in. titulo. de rescriptis.
Fasso. in. l. iusticia. ff. de. iusti. z iur. Barba.
in. d. consilio. xliij. col. xvj. circa finem. vol. j.
sicut dicimus in priuilegio. l. si quando. L.
de. inoficio. testa. Et in statuto. l. serui vestri.
L. de. noralibus. c. ex parte. el final. de. ver-
borum. signific. Et in consuetudine. c. cum

D ij.

Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. LXXI.

dilectus. d. consuetu. Et in iuramento. c. ad nostram. el tertio. de. iure iurando. Et in indulgentia. c. dilecto filio. d. verborum. signi. Et quia. feli. post alios in. c. postulasti de. res criptis. z in. dicto. c. j. de tregua z pace ponit an z quando summus pontifex possit z i quibus casibus tacite videatur dispēlare: ad ea dicta recurrendum est.

Aia etiam ratione predictis paganus dispensatio nō prodesset: quia cuz z ipsi data opera dolo se ac affectate ad pumeuos rit⁹ z mahomethicas cerimonias p⁹ predictum baptismum redierunt: vt postea dictam tacitam dispensationez allegare possent: merito in sui fauorem silicet cuz ipsis tacite fuisse dispensatum allegare nō possunt. **7** **+** Vulgarissima enim regula est: neminez ex suo delicto comodum reportare debere. l. j. in. principio. ff. d. dolo. l. iij. §. si mecu. ff. ad exhibendū. l. sedet si per pretore. §. ait ptoz. ff. ex quibus causis maiores. l. itaq; fallo. l. eū qui. §. is aut. l. qui re. §. si quis alteri. ff. de furt. l. non fraudant. §. nemo. cū similibus. **8** **+** Et ideo dici solet: quod licet regulariter cuilibet debitori vt bonis cedere possit sit beneficiū indultuz: vt per totum titulum. ff. de cessione bonoz. z. l. qui bonis cedere. poss. z cessio sic facta plures effectus operetur: tamen beneficium predictuz cessionis non competit nec prodest ei qui in creditorum suoz fraudem bona taliter dissipauit quod apparere non possint: z hoc ne ex suo delicto inquitare dolo z improbitate comodū consequat. tex. est vnicus et. sing. iuncta prima expositione. glo. quaz ibi secunf. Bar. z Ange. in. l. si. §. si. ff. de hys que in fraudē creditor. idem tenet. Bal. in. l. j. in. ij. col. in qn ta questione. l. si in fraudem. patro. z. in. l. j. col. ij. l. qui. bo. cedere. poss. z. i. §. si. z. ibi. doc. maxime. Jasso. in. ij. col. in. sine. institi. d. actio. Ange. in. consilio. cccxxix. incipi. beneficium. in. sine. Pau. decal. in. l. etiam. §. licet. ff. soluto matri. **9** **+** Bene facit. tex. in. d. §. licet. z ibi doctores. vbi maritus q̄ propter eius delictum pauper factus fuit ex eo qd̄ dolose res dotales dissipauit: beneficium sibi a lege indultum ne conueniatur nisi in quā t̄ im facere possit perdit. ad idēz est. tex. in. l. si quis dolo. in. princi. ff. de. re. iudica. **+** Facit tex. sing. in. l. penul. ff. de iure dotiū. per quem. tex. inquit. Bal. z scribentes. in. c.

super noua

Col. LXXII.

que in ecclesiarum. de. constitutio. quod beneficium ne quis vltra quā facere possit conueniatur: non competit ei qui dolose z fraudulentē causam dedit sue paupertati. **+** Et per illum. tex. dixit. Bal. in. c. sedes. de rescriptis. quod paupertas que alicui captiose obuenit sibi prodesse non potest. **+** Alibi notabiliter consuluit. Petrus de ancha. in. consilio. cccvii. incipi. probata tanti viri sententia. quod stante statuto quod mortua vxore in matrimonio vir dotem seu certam partem dotis lucretur: si maritus malitiose z data opera vxorem in aliquam ciuitatem misit: vel si xberibus z minus causam vxori ad fugiendum dedit: quaz postquam aufugit z in eius absentia de adulterio accusauit: z q̄a non comparuit z propter eius contumaciaz fuit bannita: quamuis postea stante statuto hoc permittente eaz occidat: non poterit dictam dotem seu dotis partem lucrari: cum ipse hoc procurauerit seu tali rei causam dederit. z illud dictum tanquam peregrinuz z singulare refert z sequitur Augustinus arimnensis. in appostillis ad. Ange. in. tracta. maleficiozum. in verbo. che may adulterato la mia dona. in. vi. col. versicu. tu autez in hac materia adde. z Joannes lupus de palacios Rimos. in. repeti. Rubrice. de. donatio. inter virum z vxorez. folio. x. versu. habet alium z quartum effectum. Hippolitus d̄ marsilijs. in. l. j. §. cum quis latrones. col. ij. vbi non nulla similia ponit licet non ita copiose. ff. de. questio. **+** Facit. tex. in. l. ij. §. si. ibi nam si ipse hoc affectauerit vel causam presterit z que ibi tradunt. doc. ff. si quis cautio. vbi venienti ad iudicium non succuritur quamuis a magistratu fuerit otentus si hoc ipse affectauerit seu procurauerit. facit etiaz. tex. in. l. z qui data opera. ff. ex quibus. cau. maiores. vbi affectanti z procuranti minime succurrendum est. **+** Et ex istis singulariter. Bar. in. l. si vero. in. principio. ff. qui. satif. cogantur. Reprobat cautelam qua quidam bononiensis doctor vsus fuit: qui cum scholarē potestati representare promittere: z scholaris fugam arriperet: ipsum scholarē de alio delicto accusauit z eum ex contumacia baniri fecit: credens se hac via a fide iussione propter bannum z sic propt̄ mortem ciuilem liberatum. vt. in. l. si decesserit. eo. titulo. concludit tandem ibi. Bar. cautellam predictam nullius fuisse valoris: nā

16
17

12

13

Paganorum

Col. LXXIII.

licet per mortem civilem rei fide iussor q̄ eius
representare promissit sit liberatus: hoc ta-
men non procedit quando fide iussor illud
affectauerit z procurauerit: z illud dictum.
Bar. secūtur ibi. doc. maxime. Alex. z. Jas-
so. qui nonnulla similia adducit. Idem te-
nent. Alberi. Ange. Sali. z. doc. in. d. l. si de-
cesserit. z. Pau. decal. in. l. sedet si quis. in.
principio. ff. si quis. cautio. facit. ter. in. l. si
eum. §. homo si si. eo. titulo. z totus titulus
L. z. ff. de. dolo. z totus titulus maxime. l. a-
pud celsum. in. principio. de doli mali z me-
tis exceptione. z. ter. in. c. quoniam frequen-
ter. §. porro. ibi sed quia malitiose se ipsuz oc-
cultat seu quia impedit ne possit ad eum ci-
tatio peruenire. vt lite nō contesta. ¶ Per
quem. ter. notat. Innocen. in. c. ad petitiō-
nem. versicu. si autem. de. accusatio. quod
qui malitiose procurat ne ad eum citatio per-
ueniat: non est amplius etiam ad definitiua
sententiam citandus. ¶ Alibi multum no-
tabiliter tenet. Bar. in. l. siue autem. §. si dno
bus. ff. de. publiciana. quod licet publiciana
non detur contra titulo possidentem vt ibi:
tamen si titulus affectatus z procuratus fu-
isset: nihilominus aduersus titulo possiden-
dem daretur. z propterea inquit ibi. Bar.
errare illos aduocatos qui videntes aduer-
sarios habere publicianam: titulum habere
procurant vt sic illum aduersarium exclu-
dant: quod nihil eis prodest. Idem tenet.
Bal. in. l. cogi. versicu. iuxta hoc quero. L.
de. petitiō. here. z. in. l. quotiens. versicu. iux-
ta istam partem. L. de. rei. vendica. z. in. l. i.
col. si. versicu. sed hic dubitatur. L. si plures
vna sententia. condem. fue. Joannes. An-
dre. i. additio. ad specu. in. titu. de. causa. pos-
se z proprietate. §. nunc videndum. i. fine. Jas-
so. in. §. sed iste quidem. in. v. col. versicu. vl-
timo habetis. z in. §. actionum. col. xxxviiij.
versicu. Item pro alia. instituta. de. actio.
¶ Facit etiam. ter. in. l. vniuersa. secunduz
vnam lecturam. glo. ibi. L. de. legationibus.
li. x. per quem. Bar. z. doc. concludunt: qd̄
officia publica seu dignitates que alias im-
munitatem ab oneribus prestant: si tamen
sint affectata z procurata vt tota die sit: im-
munitatem aliquā non prestabunt. ¶ Ad
predicta bene facit. ter. sing. in. l. si seruus plu-
rium. §. si quis ante. ff. de. lega. i. vbi heres q̄
procurauit z causam prebuit vt ab eo tāquā
ab indigno bona uferantur: non per hoc ab

conuersione. Fo. XXI.

Col. LXXIII.

oneribus hereditariis excusatur. ¶ Per
quem. ter. inferunt ibi. Bal. Ange. Floza.
z communiter alij quod si delinquens pecu-
rauit se coram officiali minoris curie vbi mi-
nor pena pro d̄icto imponitur conueniri: ta-
lis preuentio nihil operatur nec sibi opitula-
tur: quin processus contra eum corā officia-
li maioris curie postea factus valeat z teneat:
vt ei maior pena imponat. Et similiter infe-
runt ibi: qd̄ si delinquens se accusari procu-
rauit ne iudex per inquisitionē procedere pos-
set: talis affectatio z procuratio sibi non pro-
dest nec iudicis inquisitionē tollit. idē tenet.
Bal. i. additio. ad specu. in. titu. de. inq̄sitiō.
in. v̄sicu. incipienti quidā denūtiavit. z Bar-
tholomeus cepolla. in. cautela. v. i. capi. quā-
do quis delinqt. vbi limitat z declarat q̄ p.
Ange. z. sali. tradunt in. l. q̄. de crimine. L.
d̄ accusatio. ¶ Alibi dixit. glo. notabilis. i.
clementi. j. in. v̄bo. scient. in. p̄nci. de. consan-
gui. z affinita. qd̄ ignorantia affectata vel p-
curata p̄desse non debet cū sit pars scientie.
ad idē est. glo. in. c. ad falsarioz. de crimine fal-
si. z. in. e. si. §. vt aut. in. v̄bo. scient. d̄. officio.
delega. li. vi. z. in. c. eos. in. v̄bo. affectata. de
tēpo. ordina. eo. li. ¶ Per quā glo. dicti. c.
si. notabilis infert ibi. geminianus. qd̄ statu-
tū seu dispositio actū scient factū puniens: af-
fectatā seu procuratā ignorantiam includit.
quaz decisionem pro valde notabili refert z
sequit. Jasso. in. d. l. si seruus plurimū. §. si q̄s
ante circa fines. ff. de. lega. j. z. feli. in. c. a no-
bis. in. p̄ncipio. de. exceptio. z hoc est qd̄ vol-
uit. Bal. in. c. j. circa mediū. q̄bus. mo. seu.
amittatur. in. v̄sibus. seu. ¶ Alibi etiā dici-
tur: quod licet per negligentia capituli actus
ad episcopum deuoluat. c. irrefragabili. §. ex-
cessus. de. officio. ordina. tamen si episcopus
hoc procurauerit nullatenus ad eum deuol-
uitur. secun. Innocen. z. doc. in. d. §. excessus
z. in. cum in cunctis. de. electio. z. in. c. ij. de.
concessio. preben. Cardi. in. clementi. j. in. j.
nota. de. celebra. missarum. Et ad predicta
facit. ter. in. l. spadonem. §. si. ff. de. excusa. tu-
torum. z in. §. Item tria onera ibi non affec-
tare. institu. eo. titu. ¶ Hinc dixit. Anto. in.
c. proposuisti. in. vltima. col. de. foro. com-
pe. quod ille qui fuit causa et procurauit a
superiore vocari: talis vocatio eum non ex-
cusat. ¶ Et ideo dixit. Bal. in margarita
sua in v̄bo citatio. versicu. citatus a rege. qd̄
citatus a papa excusat licet nō cōpareat corā
D ij.

Ferdi. de loazes. J. U. doctor.

Tractatus

Col. LXXV.

inferiore corā quo erat citatus: nisi taliter ci-
tatus ab inferiore se a papa citari procurave-
rit: quia tunc nullatenus excusatur. ¶ Et
23 ad predicta benefacit quod volūt domini de
Rota. decisione. iij. incipit titius et meuius.
in antiquis. sub titulo d testamentis. quod si
curator prodigi z alij forte consanguinei qui
fuerunt sollicitatores ad obtinendū interdic-
tū contra illū qui asserebatur prodigus: pos-
tea ipsi sollicitatores fuerunt ab ipso prodigo
heredes instituti: z venientes ab intestato he-
reditatez prodigij volebant dicentes prodigū
non posse facere testamētū. per. l. iscu. ff.
de. testamen. curator vero z sollicitatores vo-
lebant probare quod non erat prodigus z p-
consequens quod potuit testari et quod in-
terdictio administrationis bonorū fuit nul-
la: nullomodo dicti curator et sollicitatores
sunt audiēdi: quia non possunt contra illud
quod sollicitarunt procurarunt et causaz de-
derūt venire. quod dictum pro. singu. refert
et sequit. Francif. cremensis. in. singu. r. c. v. s.
24 icipi. curator prodigi. ¶ Alibi notabiliter
dixit. Bar. in. l. si seruus. §. quod vero. ff. de
furtis. quod si ambasiator fuit causa et pro-
curavit habere ambasiatā z postea fuit in iti-
nere derrobatus: non debent sibi refici dam-
na per eū qui illū missit: licet si hoc ipse non
procurasset sed requisitus missus fuisset se-
cus esset. ¶ Bene facit. tex. in. l. si mulier. in.
princi. ff. quod metus causa. vbi si ille q con-
tra patronū suū fuit ingratus ne forte pericli-
taretur et in seruitutē reduceretur aliquid
patrono dederit vel promissit: non potest
postea metū allegare cum et ipse ad hoc cau-
sam dederit et procurauerit. ¶ Bene etiā
25 facit que tradunt. Bar. Ange. Imol. z doc.
in. l. mulier. §. cuz proponeretur. ff. ad trebe-
lia. de filia malitiose fructus fidei cōmissi. dis-
sipante quod debeat eos in dorez cōputare.
¶ Alibi dixit. Bar. in. d. l. j. §. cum quis la-
trones. ff. de. questio. quod si duo erant liti-
gantes et reus videns quod actor non habe-
bat nisi vnū testem ad suā intentionem pro-
bandā: malitiose tali testi alapam dederit: et
postea cū ille testis contra euz produceretur
quod erat suus inimicus opponit: non pp-
terea testis a testimonio ferendo repelit sed
iudicis arbitrio relinquitur cū ipse reus ta-
lem inimiciā procurasset. Idem tenet Ab-
bas. in. c. repellantur. circa finē. et ibi. feli. de
excusatio. Bal. in. l. sedet si quis. §. illud. et

super noua

Col. LXXVI.

ibi. Alex. ff. si quis cautio. et in. l. ij. §. sed et si
agāt. et ibi lanzelotus decius. ff. de. iudicij. s.
et. in. aūc. si dicatur. vñcu. modo queritur.
L. de testibus vbi loquitur in accusante ma-
litiöse testē contra eum productū. idēz tenet
ipse. Bal. in. l. athelete. §. amplius. per. tex.
ibi. ff. de. excusa. tutor. Romana. in. l. semel
moza. in. penul. col. et in. l. facere posse. in. j.
notabili. ff. soluto. matri. Joan. andre. in. c.
si. de. testibus. z in. additio. ad spē. in. titulo.
de. arbitris. §. finitur. vers. itēz si capitales.
Floria. in. l. iij. in. princi. col. ij. ff. de testibus.
Barba. in. c. j. col. iij. de. iudicij. s. Philip.
decius. in. consilio. clxij. incipi. in causa ma-
trimonial. col. viij. circa principiz. ¶ Et
27 de tali fraude et malitia constare videtur qn-
do testis fuit percussus seu accusatus postquā
in iudicio fuit productus. vt inquit. Bal. in.
d. §. illud. supra allegato. Et idem si in iu-
dicio nō fuit productus sed lis fuit mota vel
iaz preparata. vt tradit Francif. de arectio.
in. l. ad testū. in. principio. col. iij. circa finē.
ff. de. testamen. vbi sequitur dictā opinionē.
Bar. ¶ Et in simili inquit: quod si patro-
28 nus fraudulenter famulum expulsi vt eum
postea in testē producere posset: fraus sua p-
desse sibi non debet. refert. Bal. ita tenere:
in. l. nihil. in. pnci. ff. d. inoficio. testa. ¶ Et
29 ex istis dici solet: quod licet testi qui iuratus
dixit se inimicū illius contra quē producitur
non sit credendus nec de eius dicto seu testi-
monio curandū: tamen si hoc in fraudem et
malitiose dixisset: parti non prodesset: et ni-
hilominus testimoniū eius valeret. Crimen
enim vel peccatū in fraudē euitandi testimo-
nij commissum nullatenus testē a testificando
repellit. vt tradunt. doc. et ibi late. feli. in. c.
inquisitionis. §. tertie dubitationis. in tertio
notabili. de. accusatio. ¶ Hinc dicitur: qd
30 licet quando per iudicem maleficioz contra
aliquē absentem proceditur: si aliquis excu-
sator tēpore citationis absentis compareat
dicendo citatū adeo in longinquis partibus
fore absentē quod citationis noticia ad eum
peruenire non potest: et requirendo vt non
volit iudex contra ipsum procedere: offerendo
se in continenti probaturū citatū in dictis lo-
ginquis partibus esse: si iudex talē probatio-
nez non admissit processus postea factus sit
nullus: et in casu quo excusator non se obtu-
lit in continenti probaturū valeat processus
et tamen debet in integrū restitutio ex cause

Paganorum

Col. LXXVII.

31 in ste absentie si petatur concedi. vt multum notabiliter decidit. Bar. in. extrauagati. ad repumendū in. glo. in. vbo. neglexerit. quez refert et sequitur Maria. Socci. exclaimas et dicens esse menti tenendū et per doctores non tactū sed quotidie in practica venire. in repet. c. veniens. in. lix. col. v. sicu. item quez ro quid si infra terminū citationis. de. accusato. subiungens procedere et locū sibi vindicare etiā si ex forma statuti contumax pro confesso haberetur: Hoc tamen nō procederet vbi talis absentia affectata et procurata fuerit. Ita notabiliter limitat et declarat. Thomas ferratins. in. cautela. xvij. incipi. inder. maleficioz. ¶ Alibi etiā dicitur: quod si aliquis quendā mortifere vulnerauerit: et vt a pena homicidij excusaretur vt ab alio ille mortifere vulneratus exanimaretur procurauerit: licet postea ab alio fuerit exanimatus nihilominus primus vulnerans de homicidio tenebitur: quia malitia sua et cū hoc ipse procurasset sibi prodesse non debet. vt notabiliter iquit. Bal. in. l. ita vulneratus. ff. ad legē aquilia. vbi inquit quod quidez vulnerans aduocatus dedit sibi consilium quod mortifere vulneratū faceret in totū per alius exanimari ex eo quod postea non teneretur nisi de vulnere: et dicit ibi. bal. quod dignus premū aduocati fuisse laqueus. quē refert et in hoc sequitur. feli. in. c. decetero de. homicidio. bartho. Lepolla. in. cautela. v. incipi. quando quis. Hippolitus de marsilijs. in. l. i. in. xi. col. in. p. n. v. sicu. d. c. mo. quinto. ff. ad. l. Lorne. de sicca. de qua questione an et quando primus mortifere vulneras de homicidio teneatur si alius postea vulneratus exanimauerit et primus vulnerans hoc non affectauerit nec procurauerit: qz est notabilis et ardua questio videnda sunt si deo licuerit ea que latissime per plures. col. scripsi. in. l. ff. in. distinctione. bar. ff. ad. l. Lorne. de. sic carijs. bene etiā faciunt in proposito q̄ copiose descripsi in. l. itaqz fullo. ff. de. furtis. et in. l. j. ff. de penis vbi dixi de illo qui data opera et fraudulenti vt penas delicti evitare posset se clericū fecit. ¶ Deo tamen fauente aliquādo scripta mea super nono et decimo. ff. noui. a titulo de priuatis delictis vsqz ad titulus de appellationibus mandabunt impressioni. quoz libroz iura interpretatus sum dū esse per rebelles et tiranos tēpore sue rebellionis persecutus: et delictoz materiā practicabilez

conuersione. Fo. XXII.

Col. LXXVIII.

ac quotidianā in varijs diuersisqz locis dispersam talit̄ quod laboriose vel fortuito inueniebatur quod in ea querebatur cōprehensio manipulo recolegi: et talit̄ ordinare et i suo proprio loco ponere cōnatus fui: quod querebantibus facilis inuentio dabit̄. Et quibus patet quod cum predicti pagani data opera dolose et affectate ad primeuos ritus et mahomethicas cerimonias redierunt: talis affectatio eis prodesse non debet.

Et sic ex predictis et alijs que pro nunc omittere decreui cū tēpus maiora nō patiat̄: Illustrissime ac Reuerendissime presul satis remanet enucleata et defensata hec mea immo verius Reuerēdissime dominationis vestre opinio: super qua q̄stione licet pleriqz canonū ac legū interpretes quoz calciamenta minime soluere dignus essez: in sancta ac generali cōgratione super hoc facta et celebrata rectissime subtilit̄ et miraculose prout audiui locuti sunt. Ego tamen emnū doctoz minime prout semper tenui nūc teneo et cōcludo: huius regni valētie paganos quantūcumqz per vi et tiranoz metu baptizatos baptismi sacramentū suscepisse: et ad nostrā fidē catholicā in futurū seruandā cōpellendos esse: a qua opinione vsqz in hodiernū diē neminē reperio in iure nostro discepasse. Et si aliq̄ in hoc nostro valētie regno cōtrariū tenere nitunt̄: iura ignorare vel in diabolica recitate eos viuere credendus est. ¶ Et hanc nostrā opinionē in specie tenuit hostiensis. in. summa. tituli. de. baptismo. v. sicu. quid sit eius forma. col. iij. ibi. quid d̄ hys qui baptizant̄ inuiti. et tituli. de. iudeis et sarracenis v. sicu. et in quibus grauentur. ibi. quāuis autē non cogantur. Petrus. de ancha. et omnes. in. d. c. contra chustianos. de. hereticis. li. vj. Panoz. et omnes in. d. c. maiores. de. baptismo. Archi. prepositus. et alij in. d. c. de iudeis. rly. distinc. Archiepiscopus Floren. in. iij. parte summe. titulo. xij. §. ix. silvester. in. sua summa summaz. in. verbo. baptismus. in. iij. parte. versicu. seu. §. xij. Angelus de clauasio in sua summa in. vbo. baptismus. vj. versicu. vj. et multi alij hanc sententiam tamquam indubitatam tenuerunt. premaxime Panoz. et doc. in. c. sacris. de hys que vi metusue causa fiunt et. in. c. cū locum. cum similibus. de. sponsa. taliter qd̄ nō reperio doctozem aliquem ab hac opinio

D iij.

Ferdi. de lozes. J. U. doctor.

2 ne discrepasse. **¶** Et ut nihil omittat ides tenerunt theologi. signanter sanctus Thomas. super quarto sententiarum. distinctione quarta. questione. tertia. articulo. secundo. versicu. respondeo dicendum ad primam questionem: vbi inquit. quod idispositio voluntatis characteris impressionem non impedit: dum modo aliqualis sit voluntas suscipiendi sacramentum. Idem sanctus Thomas. distinctione. sexta. in. j. qstione. articulo secundo. circa finem. versiculo ad tertiam questionem dicendum. loquendo de illo qui mortis timore vel supplicis baptismi sacramentum suscepit. **¶** Idem etiam tenet sanctus Bonaventura super quarto. in articulo secundo. questione prima. vbi inquit quod si aliquis vult circa se fieri illud quod ecclesia facit magis quaz perire: recipit sacramentum: nulla habita consideratione an crediderit vel ne: siue gratiam habere voluerit vel non: quia licet in illo non sit voluntas meritoria: est tamen consensus et voluntas. nec talis est simpliciter inuoluntarius: quia cum talis exteri velit sacramentum recipere: vult aliquid in se fieri. et ponit exemplum in ponente thura timore mortis ad idola: vt et ipse qz consentit et peccat sacrificare dicatur. **¶** Hac etiam sententiam tenuit subtilis Scotus. super quarto sententiarum. distinctione quarta. i quarta questione. versicu. hic distiguo. ibi. de tertio membro. vbi inquit. quod sunt quidam dissentientes qui baptizari nolunt sub conditione vel secundum quid: sicut si assequi possent sine baptismo quod per baptismum assequuntur: vt qui baptizantur vt vitam redimant: nolent tamen baptizari si absqz baptismo vitam possent conseruare. et talibus licet quantum ad deum et baptismi veritatez nulla sit dubitatio: quia euz animo penitus discentiant licet exteriori signo reclamant siue non: baptismum minime suscipiunt. Tamen quantum ad ecclesie iudicium que de manifestis iudicat: et tacentez presumunt consentire: aliter dicendum est. et concludit tales ad fidei obseruantiam esse cogendos: nec propf hoc vt ipse dicit redargui potest ecclesia: quod talibus nolentibus nec tamen reclamantibus fieret iniuria. min^o enim malum secundum eum est: quod inuitile gem seruent christianam: quam quod impu ne contra eam eis agere permitatur: quia minus malum est aliqua bona agere et mala fu

gere: quam libere et impune mala perpetrare et bona omittere. **¶** Eandem opinionem eius verba referendo tenuit. Sabriel Biel. in quarto sententiarum. distinctione quarta. questione secunda. quasi ad principium. versiculo. alij sunt dissentientes. **¶** Hoc etiam tenuit Ricardus de media villa super dicto quarto sententiarum. distinctione sexta. articulo tertio. in secunda questione. versicu. respondeo quod duplex est coactio. vbi inquit: qd ille qui terroribus atqz supplicis violenter trahitur: et ne detrimentum incurrat baptismi suscipit sacramentum: talis sicut et is qui sicte ad baptismum accedit: characterem suscipit christianitatis impressum: et ipse taquam conditionaliter volens licet absolute non velit: ad obseruantiam fidei christiane cogendus erit. Immo plus dicit: quod si ille qui cogitur non consentiat interius quod aliquid fiat in eo: nec in generali: nec in speciali: nec in actu: nec in habitu: sed solum de eius locutione constat: semper ecclesia tales presumit interius consensisse: et per exteriori consensum concludit illud ad fidei christiane obseruantiam esse cogendum. **¶** Idem tenuit Johannes de maioris. in quarto sententiarum. distinctione quarta. questione secunda. i tertia et quarta propositione. et alij multi theologi idem tenuerunt super dicto quarto sententiarum. **¶** Et quia non sum theologus satis est predicta vidisse. cetera viri docti et ingeniosi per se videre poterunt. **¶** Ex quibus predicta nostra opinio satis remanet fundata et defensata.

Sed quia absurdus est quod die ti pagani sic baptizati amplius in suis mahomethicis erroribus et ceremonijs tollerentur: quia quatenus diutius tollerantur: et diutius in sua praua secta viuere permituntur: eatenus deus indignatur: et graui^o peccatum committitur: grauiorqz pena inde speratur. c. si. cum concordantys ibi per doctores traditis. de consuetu. c. non satis. c. cum ecclesie corpore. de. simonia. et in. extrauaganti qui sint rebelles post principium. c. j. d. clerico. percussore. c. ad abolendam. de. hereti. l. vnica cum similibus. l. de. exactoribus. li. r. et traditur per. glo. in. c. hoc vestre. xj. distinc. per. ter. in. c. hij qui. xv. q. viij. per. glo. in. c. vnum operarium. §. criminis. in. verbo. criminale. xxv. distinc. et i. c. immitare. vi. q.

Paganorum

Col. LXXXI.

1. j. z. in. l. quicumq. L. de seruis. fugiti. p. Paganorum. z. doc. i. L. acrapula. d. vita. z. honesta. d. eri. per. Bar. z. doc. in. l. nunquam plura. vbi late scripsi. ff. de. priuatis. delic. z. in. l. vulgaris. ff. de. furtis. per. doc. in. l. iij. L. de episcopa audien. per. feli. z. doc. in. c. affide-
2. rici. §. de adulterijs. col. si. de iudicijs. Ideo necessarium est: vt cum celeritate z. tempe-
ramento super hoc prouideatur. ¶ Debet enim iudices in correctione peccantium festi-
nare: ne propter delinquentium peccata de-
3. us omnipotens flagella z. pestes mittat. vt i-
quit tex. notabilis. in. c. si quis igitur violen-
tos. xxiij. q. iij. ¶ Quia summum remedi-
um in peccatoribus est accelerata correctio. vt tradit practicus sapiens in foma in-
4. sitionis. col. j. in. sine. ¶ Nec valeret statu-
tum disponens quod excessus non corrigantur. secunduz. Innocen. in. c. ad nostras. in. sine. de. appellatio. quem refert z. sequitur. Bal. in. l. de quibus. col. xij. versicu. ex pre-
dictis. ff. de. legibus. Joannes. Franciscus. Halbus. in. tractatu prescriptionum. in q̄r-
ta parte quarte partis principalis. versicu. secundo quero. col. ij. in medio. ¶ Immo iudex. qui excessus corrigere dissimularet: mortaliter peccaret. vt traditur per. feli. i. c. j. col. ij. v̄sicu. i. dignitatib. d. tregua z. pace.

¶ Eratur enim publice in hac vele-
tinenti ciuitate. Cesaream ac ca-
tholicam. Maiestatem Caroli
imperatoris z. regis nostri inuic-
tissimi z. christianissimi: determi-
nationem seu tantorum patrum resolutione
super hoc in tam sancta congregatione per
illustrissimam dominationem vestram con-
gregata: magnanime cum magno fidei fer-
uore prout solitus est: approbasse: laudasse:
ratamq. z. firmam habuisse: exequendamq.
6. iussisse. ¶ Regum enim est: ecclesiam ca-
tholicam defendere heresesq. repellere. c. q̄n-
do. c. si ecclesia. versicu. quomodo. xxiij. q.
7. iij. ¶ Et ideo omnipotens deus semper in
omnibus imperatori z. regi nostro propicius
fuit: vt per experientiam quotidie in multis
demonstratus fuisse cognoscimus. Maxime
hij proximis lapsis diebus: quando hoc p̄-
senti anno millesimo quingentesimo vicesi-
mo quinto in illo continuo ac aspero italie
bello prope Sapiensem Lombardie ciuita-

conuersione. Fo. XXIII.

Col. LXXXII.

tem vbi litteris operam dedi: deuictis: truci-
datis: debellatis: mortuisq. gallis in magna
multitudine: per Imperatoris Caroli z. do-
mini regis nostri viceregem: capitaneos: siue
belli z. sui exercitus duces: magna cum victo-
ria z. absq. nostre Hispanie exercitus lesione:
Franciscus ille francorum rex captus fuit: z.
hodierno die lobardie cuz infinitis regni sui
magnatibus atq. nobilibus captus detine-
tur: res enim miranda. Nec absq. misterio z.
dei iudicio hoc factum fuisse credendum est.
Ex eius enim captione magna pax z. tranq̄-
litas inter christianos principes deo ducen-
te speratur. quod z. deus concedere dignetur.
Nam ex bello arduo semper pacem succede-
re videmus. ¶ Quia pax non queritur vt
bellum exerceatur: sed belluz geritur vt pax
acquiratur. vt. inquit tex. in. c. noli existima-
re. xxiij. q. j. ¶ Et cum istis cum laude omni-
potentis dei eiusq. sacratissime matris virgi-
nis marie huic questioni seu tractatu finem
impono. Et q̄a scio vel lapsu lingue vel mul-
tiloquio aliquando etiam viros excelsos de-
fecisse. Hoc opus emendandum z. corrigenduz
omnibus traddo. in quo si quid maledic-
tum reperiat: etati z. ingenij mei paruitati
imputetur: si vero bene: non mihi sed omni-
potenti deo attribuendum est. aduertendum
tamen rogo quod licet per impressorum cul-
pam z. errorem in quibusdam meis repetitio-
nibus communiter impressis scriptum repe-
riatur: me ciuez ciuitatis Martie fuisse: veri-
tas tamen est: non Martie sed Oriolensis ci-
uitatis ex Valentie regno habitatorem fuisse
z. esse: originemq. ex Galicie regno ex mi-
litibus d. loazes habuisse. Vale illustrissime
ac Reuerendissime presul Hispaniarum de-
cus. meumq. presidium.

¶ Finis.

¶ Explicet singularis z. perutilis questio seu
tractatus super noua paganorum huius reg-
ni Valentie conuersione: editus per acutissi-
mum. J. U. doctorem dominum ferdinan-
duz de Loazes Oriolensis ciuitatis habita-
toz: sancteq. inquisitionis dicti regni aduoca-
tu fiscalem: impressus Valentie per Joanne
Jafredū: expensis dicti dñi Ferdinadi d. loa-
zes. die. xxix. mēsis Aplis. Anno. dñi. 1525.

¶ Repertoriū accutissimū.
J. A. doctoris. dñi Ferdinandi deloazes eorumque i suo tractatu seu questione noue conuersionis pagano rum huius Valentie regni continentur.

¶ Actus.

- ¶ Quod de aliquo actu iudicatur: debet de re iudicari sine qua actus expediri nō potest. col. iij. nu. xiiij.
- ¶ Actus contra legis dispositionem factus nullus est. col. ix. nu. j. nisi aliqua speciali lege sustineretur. col. lvij. nu. j.
- ¶ Taliter iudicandum est vt actus potius valeat quam pereat. col. liij. nu. j. cum sequentibus.

¶ Affectatio.

- ¶ Affectanti z procuranti aliquid: sua affectatio sibi prodesse non debet. col. lxxj. vers. si. alia etiam ratione cum pluribus sequentibus. columnis.

¶ Animus.

- ¶ Animus hominis a solo deo cognoscitur. col. xlix. nu. j.
- ¶ Demones nisi per exteriora animos z hominum cogitationes scire non possunt ibidem. nu. iij.
- ¶ Animus hominis per testes minime probari potest. ibidem. nu. vi.
- ¶ Ex actibus exterioribus animus ad eundem hereditatem colligitur. ibi. nu. vij.
- ¶ Animus non redeundi per exteriora cognoscitur. col. l. nu. viij.
- ¶ Animus donandi per coniecturas declaratur ibi. nu. xi.
- ¶ Per verba exteriora loquentis animus comprehenditur. ibi. nu. xiiij.
- ¶ Facta fortiora sunt ad declarandum animum quam verba. ibi. nu. xv.
- ¶ Per alicuius prefationes: admonitiones: z suasiones animus eius cognoscitur ibi. nu. xvi.
- ¶ Nullum est maius animi testimoniū quā qualitas expressa verborum ibi. nu. xix.

¶ Anima.

- ¶ In dubio plus anime quam cunctis rebus fauendum est. col. lv. nu. j.
- ¶ Anima etiam filiis excepta legitima est an reponenda. ibi. nu. ij.

¶ Appellatio.

- ¶ Clausula appellatione remota suus effectum operatur respectu partium: nō vero respectu tertij pro suo interesse comparantis. col. lxx. nu. r.
- ¶ Si statutū remouet appellationē in instrumento garentigiato: non censetur remota appellatio quo ad tertium. ibi. nu. xi.
- ¶ Titulus nil nouari appellatione pendente non habet locum cōtra tertium. ibi. nu. xiiij.

¶ Baptismus.

- ¶ Per baptismum quis spiritualiter matrimonio contrahere dicitur. col. iij. nu. xi.
- ¶ Per baptismum quis spiritualiter renascitur: z membrum christi efficitur: et originale z actuale peccatum remittitur. ibi. nu. xij.
- ¶ Baptismus fundamentum et ianua est aliorum sacramentorum: et absqz baptismo matrimonium carnale contrahi non potest. col. iij. nu. xiiij.
- ¶ Contra baptizatos per metum ad primenos ritus redeuntes tanquam contra hereticos. et sicut contra fautores hereticorum ita contra fautores et talium defensores erit procedendum. col. xvj. nu. j.
- ¶ Animus malum est quod per vim et metum baptizati: inuiti et per penas legem seruent christianam quam susceperunt: quaz quod impune contra eam eis agere permittatur. col. xxj. nu. iij.
- ¶ Papa quod non possit dispensare cū paganus violenter et per metum baptizatis vt ad primenos mahomethicos ritus redire possint in. sexto fidei fundamento. col. xx. per totum illud fundamentum. cū sequenti.
- ¶ Cathecumini si durante tempore. xl. dierum baptizati fuerint sacramentum baptismi suscipiunt. col. xliij. nu. iij.
- ¶ Violenter seu meticolose baptizati si post violentiam et post baptismum in baptismo perseuerarunt: baptismum ratum habuisse visi sunt. col. xlv. nu. j. cum sequenti.
- ¶ Fictus baptizatus baptismi suscipit sacramentum. col. liij. nu. xxvij.
- ¶ Et baptismi sacramentum alicui impma

tur nō liber cōsensus suscipientis requiritur sed exterior volūtas sufficit. col. lvi. nu. vi.

¶ Ad baptismū suscipiendum infideles per principē cogi possunt. col. lix. cū sequēti.

¶ Cum per baptismum infideles meliores facti sint et publica vertatur utilitas: cogē di sunt vt baptismum etiam violenter receptum ratum habeant. col. lxi. nu. j.

¶ Baptismus per violentiaz conditionales et sic metu mortis receptus quod sit validus et seruandus: et quod taliter baptizati sacramentum baptismi susceperint: et si dem catholicas seruare cōpellantur: multi doctores theologi et canoniste communiter hoc tenuerūt: quos refero. in. lxxviij. et. lxxix. col.

¶ Indispositio volūtatis in baptizato caracteris impressionē nō impedit. col. lxxix. nu. 2.

¶ Beneficium.

¶ Baptizati violenter et metu mortis cū p ecclesiam sint a morte liberati: et ab ecclesia tantū beneficiū assecuti: non debēt cōtra ecclesiā reclamare. col. xlv. nu. vij.

¶ Habens priuilegium qd fructū beneficiorū dū est in studio percipere possit: debet intelligi cū licentia prelati. col. lxxvj. nu. xix.

¶ Beneficium cessionis bonorum non prodest ei qui in suorum creditorum fraude bona dissipauit. col. lxxj. nu. viij.

¶ Aharit⁹ qui dolose res dotales dissipauit beneficium ne conueniatur vltra quas facere possit amittit. ibi. nu. ix.

¶ Citatio.

¶ Qui malitiose affectauit et procurauit vt ad eum citatio non peruenisset: non ē amplius etiam ad definitiuam sententiam citandus. col. lxxiij. nu. xiiij.

¶ Citatus ab inferiore licet postea a papa citatus fuerit non excusatur si corā inferiore non cōparuerit: quādo malitiose a papa citari procurauerit. col. lxxiij. nu. xxij.

¶ Consuetudo.

¶ Consuetudo seu statutum per quod quis ad delinquendū inuitatur quod non valeat plenissime scripsi: et multa egregia dicta adduxi in sexto fidei fundamento. col. xx. cum pluribus sequen. et. vide. infra. in verbo delictum.

¶ Licet consuetudo rationabilis et iniusta non teneat: potest tamen si scandaluz im-

mineret tollerari. col. xxxvj. nu. j.

¶ Consuetudo contra ius gentium licet non valeat: valebit tamen vbi publica utilitas imineret. col. lxxij. nu. iij.

¶ Confirmatio.

¶ Papa licet actum ex certa scientia confirmet: non videtur actum in preiudicium tertij confirmasse. col. lxxvij. nu. xx.

¶ Contractus.

¶ Non valet contractus per carceratos celebratus: qui a carceribus extrahuntur et statim facto contractu retrodūtur et practica aduocatorum similia facientium dānatur. col. ix. nu. iij.

¶ Princeps ex contractu cum subdito facto obligatur: taliter quod postea de potestatis plenitudine contrauenire non potest. col. xliij. nu. ij.

¶ Deus si contraxisset: ex promissione obligaretur. ibi. nu. iij.

¶ Licet contractus factus per carceratū nō valeat: valebit tamen vbi fauorabilis et utilis erit carcerato. col. lxxvij. nu. ij.

¶ Cor.

¶ Lingue imperator est cor. col. l. nu. xvij.

¶ Lingua est prece cordis. ibi. nu. xvij.

¶ Residentes et astuti indices in conspectu suo de crimine difamatos venire faciunt: vt qua constantia: qua trepidatione: quo vultu loquantur intelligāt: hec enī signa qd in corde latet dēclarant. col. li. nu. xxij.

¶ Homo videt ea que patent: deus autem intuetur cor. ibi. nu. xxij.

¶ Per exteriora dēclarantur cordis et animi secreta interiora. G. J. in vbo exteriora.

¶ Damnatus.

¶ Damnatus ad mortem si dū laqueo suspenderetur effracto laqueo cecidit i terrā: credendū est hoc miraculose fuisse factū: et ideo liberandus erit. col. xix. nu. xij.

¶ Delictum.

¶ Delicta puniuntur etiam si ex delicto bonus sit secutus effectus. col. xvj. i. quarto fundamēto cū duobus. col. sequentibus.

¶ Si capitaneus cui a principe mandatū fuerat vt cū hostibus non preliaretur: spreto principis mādato sit preliat⁹: quāuis res bene successerit puta qz rūpsit hostes: debet

- tamen qz hoc faciendo delinqt sbet penā mortis vel capitis pati. col. xvij. nu. iij.
- C** Si aliquis domū mercatoris animo furandi sit ingressus: z scrineuz sine capsam sit furat: z credens in ea fore pecunias aperuit: in qua litteras pditionis ciuitatis inuenit. hoc p ipsuz furē patefacto penā furti nullaten⁹ euitabit. col. xvj. nu. ij.
- C** Iudei attempta eoruz mala intentione grauius Redemptorem nostrum persequendo delinquerunt. col. xvij. nu. vij.
- C** Quando actus: lex: cōstitutio: seu dispositio materiam prestat delinquēdi: talis dispositio nulli⁹ est valoris nec efficacie. col. xx. nu. j.
- C** Papa quando per suā dispensationē materia delinquēdi z peccandi prestat dispensare nō potest. col. xx. in sexto fidei fundamento. per totū illud fundamentū. et. col. lxx. nu. j. cum sequentibus.
- C** Si aliquis pmitat se non denuntiaturuz maleficiū et iuret: nō valebit tale iuramentū. quia iniquitatis via ad delinquenduz apperiri non debet. col. xxj. nu. iij.
- C** Si constitutio habilitat filios illegitimos ad beneficia: nō itelligit d illegitimis futuruz ne dliquēdi materia detur. col. xxij. nu. v.
- C** Nō valet statutū vel cōsuetudo p qd quis ad delinquēdū induceret. ibi. nu. vi.
- C** Non valet statutū nec consuetudo disponēs qd filijs spurij aliquid puta quarta: quita: vel alia pars hereditatis relinqui possit. ibi. nu. vij. et. nu. viij. quod est notandum pro quadam lege castelle in legibus de tozo. qz delinquendi occasio dat.
- C** Nō valet statutū seu cōsuetudo disponēs qd tēpus et locus contractus in instrumēto non apponatur: ne dliquēdi materia detur: cum per hoc facultas docendi d falsitate tollatur. ibi. nu. ix.
- C** Non valet statutuz seu consuetudo disponens quod liceat patris interfectorem interficere quia delinquendi materiam prestat. col. xxij. nu. x.
- C** Non valet statutū disponēs qd pō pbatū delictū p testes idoneos libere deliquēs si vellet negatūā. s. se nō deliquisse p iuramentū vel leuē famā probare. quia sic delinquēdi materia prestat. ibi. nu. xi.
- C** Facultas venie incentiuum tribuit delinquendi. ibi. nu. xij.
- C** Rescriptum dans remissionem pene ante delictum commissum non valet: quia ad delinquendum inuitat. ibi. nu. xij.
- C** Non valet statutū seu consuetudo disponens quod indistincte pro se et contra se libris mercatorum credatur: quia sic esset dare materiam falsum fabricandi et delinquendi. col. xxij. nu. xij.
- C** Nō valet pactū qd puate vni⁹ scripse stetur ne deliquēdi det occasio. ibi. nu. xv.
- C** Nō valet cōsuetudo disponēs qd contra pbationē testiū alia testiuz probatio fieri non possit: qz per eam via ad veritatē detegendā impeditur. col. xxv. nu. xvj.
- C** Non valet consuetudo disponens nō esse necesse testes esse in conspectu testatoris: ne materia fraudādi detur. ibi. nu. xvij.
- C** Non valet statū disponens qd quis pecunialit p homicidio puniatur: qz propter paruitatem pene esset delinquentibus viam apperire. ibi. nu. xvij.
- C** Non valet statutum pro vitio seu crimine sodomie penam pecuniariam imponens. contra Petrum de ancha. et Philipum decium. col. xxvj. nu. xix.
- C** Grauius delictum est sodomie quaz cum propria matre peccare. ibi. nu. xx.
- C** Si fiat statutū qd qlibet bānitus soluēdo decē extrahatur de bāno: tale statutū nō habebit locū in eo q post statutū cōditum fuerit bānitus: sed in preteritū iā bānitus: quia si ad futura traheretur materia daret delinquendi. ibi. nu. xxj.
- C** Non valet statum permittens consanguineis mortem suorum consanguineorum vindicare. col. xxvij. nu. xxij.
- C** Nullatenus delinquendi licētia prescribi potest: licet preteritoz dlictioz regulariter accusatio prescribatur. ibi. nu. xxij.
- C** Si aliquis alicui promissionem pro delicto committendo fecerit: talis promissio est ipso iure nulla. ibi. nu. xxij.
- C** Si princeps locū in quo furcas ad terrorem maloz erigere possit nō habuerit: pōt habentē locū cōmodū cōpellere vt ipsum ei vendat et ibi erigantur: vt homines a delinquendo se abstineant. ibi. nu. xxv.
- C** Quemadmodū testator in creditoz preiuditiū heredi confectionē inuentarij remittere nō pōt: ita in legatarioz preiuditiū nō valebit talis remissio. ne malignandi materia detur. ibi. nu. xxvj.
- C** Non valet dispositio testatoris disponens

- tis tutores et curatores rationem administrationis reddere non debere: etiam si eis per testatorem sit relictum totum illud in quo illos occasione administrationis condemnari contingerit. ne delinquendi materia prestetur. col. xxvij. nu. xxvij.
- Statutum seu consuetudo duellum fieri permittens tamquam quid iniustum et peccandi occasiones prestans nullius est momenti: imo principes qui talia tollerant peccare videntur. col. xxx. nu. xxvij.
- Non valet statutum disponens homicidium non posse puniri nisi per decem testes probetur tamquam occasionem delinquendi prestans. ibi. nu. xxx.
- Ne ad delinquendum et peccandum homines invitentur: non obstante ludendi consuetudine nihilominus ludens illud quod in ludo lucratus fuerit restituere tenetur. ibi. nu. xxxj.
- Papa non potest cum rege uxorem sterilem habente ut concubinam teneat dispensare: ne peccandi materia detur. ibi. nu. xxxij.
- Et delictis et scandalis obviet a regulis iuris recedimus. Et infra in verbo scandalus.
- Potestates videntes rixam vel quod homo interficitur et vulneratur: si illam non impediunt: debent a principe puniri. col. xl. nu. xvj. et. nu. xvij.
- Qui non impedit delictum seu maleficiam quando ad eum spectat prohibere: videtur ipsum perpetrare. col. xli. nu. xix.
- Si duo inter se guerram et bandositates habuerint: potest iudex ut delictis obvietur sub pena precipere et vetare ne alter ante portam vel domum alterius transeat. ibi. nu. xx. cum sequentibus.
- Presidentes et astuti iudices in conspectu suo de delicto diffamatos venire faciunt: ut qua constantia qua trepidatione: quo vultu loquantur intelligant: hec enim signa quid in corde latet declarant. col. li. nu. xxij.
- Si plures propter aliquod delictum sunt capti vel a iudice seculari inquisiti: quorum vnus tantum est clericus: et ipse ad iudicem ecclesiasticum se remitti petat: omnes laici occasione illius clerici de iurisdictione et foro ecclesie efficiuntur: et ad ecclesiasticum iudicem iunctim cum clerico remitti debent. col. liij. nu. iij.
- Ex suo delicto et dolo maxime affectato et

- procurato nemo commodum reportare debet. col. lxxj. nu. vij. cum pluribus sequentibus.
- Delinquens si procuravit se coram officiali minoris curie ubi minor pena imponitur conueniri: talis preventio sibi non optulatur: et idem si procuravit se accusari ne iudex per inquisitionem procedere posset. col. lxxij. nu. xvij.
- Si contra delinquentem et absentem proceditur et aliquis excusator tempore citationis absentis compareat dicendo citatum esse in talem longinquis partibus taliter quod citationis noticia ad eum peruenire non potest: et requirendo ut contra ipsum non procedatur: processus erit ipso iure nullus vel saltim retractandus. col. lxxvi. nu. xxx.
- Quatenus quis diutius in delicto tolleratur eatenus delictum agrauatur et maior pena inde speratur. col. lxxx. nu. j.
- Debent iudices in delinquentium correctione festinare ne propter delinquentium peccata deo oportet flagella et pestes mittat. col. penult. nu. ij.
- Summum remedium est in peccatoribus accelerata correctio. ibi. nu. iij.
- Non valet statutum disponens quod excessus et delicta non corrigantur. ibi. nu. iij.
- Iudex qui excessus et delicta corrigere dissimularet: mortaliter peccaret. ibi. nu. v.

De demon.

- Demoni nisi per exteriora animos et hominum cogitationes scire non possunt. col. xlix. nu. j.

Deus.

- Nostrum non est immo dei futura prescire. col. xvij. nu. ix. vers. et licet.
- Deus multotiens ad aliquod bonum faciendum populos excitauit: et quia populi mala intentione iudicia dei executioni mandarunt: eos castigauit. col. xix. nu. xij.
- Deus si contraxisset ex promissione oblietur. col. xliij. nu. iij.
- Quod semel deo dedicatum est: amplius ad profanos usus redire non debet. col. xlvij. nu. j.
- Quid in corde latet: deo qui intrinseca non nit relinquendum est. col. xlix. nu. j.
- Omnia nuda et apperta sunt oculis dei. ibi. nu. ij.
- Deus omnia scire dicitur. ibi. nu. iij.
- Quatenus peccator in peccato tolleratur:
 E.

eatenus deus indignatur. col. lxxx. nu. j.
¶ Deus mittit flagella et pestes ex eo quod delicta et peccata non corriguntur. col. penul. nu. ij.

¶ Deus semper in omnibus propicius et fauorabilis fuit imperatori et regi nostro Carolo inuictissimo et christianissimo. ex eo quod semper catholicam fidem defendit: maxime his proximis lapsis diebus quando per eius duces et capitaneos prope papiensem ciuitatem franchorum rex debellatis gallis captus fuit. ibi. nu. vij.

¶ Homo videt ea que patent: deus autem intuetur. col. lj. nu. xxij.

¶ Dispensatio.

¶ Abiuta d hac dictione vide in verbo papa.

¶ Dolus.

¶ Dolus ad hoc ut ad rescindendum actus sit sufficiens: requiritur quod sit talis quod in constantem virum cadere possit. col. iij. nu. xv.

¶ Doctor.

¶ Ubi non agitur de articulis fidei sed de moribus et integritate vite: magis professoribus canonum quam theologis est credendum. col. xxxvij. nu. ij.

¶ Dignior.

¶ Opinioni ab ecclesia Romana approbate standum est: sicut et indubio Romane ecclesie tamquam digniori potius quam alijs ecclesijs parendum esset. col. lj. nu. j.

¶ Illud quod dignius est considerandum est. ibi. nu. ij.

¶ Si contendatur cuius sit iurisdictio au iudicis secularis vel ecclesiastici: semper in cognoscendo iudex ecclesiasticus tanquam dignior iudici seculari erit preferendus. ibi. nu. iij.

¶ Si plures propter aliquod delictum sunt capti vel a iudice seculari inquisiti: quorum vnus tantum est clericus: et ipse ad iudicem ecclesiasticum se remitti petat: omnes laici occasione illius clerici de iurisdictione et foro ecclesie efficiuntur: et ad ecclesiasticum iudicem tamquam ad digniorem iunctum cum clerico remitti debet. col. lj. nu. iij.

¶ Duelum.

¶ Consuetudo seu statutum duelum fieri permitens: tamquam quid iniustum et illicitum occasionem delinquendi et peccandi prestans nullius est momenti. Immo principes qui talia tollerant peccare videntur. col. xxx. nu. xxvij.

¶ Qui duelum acceptauit licite illud recusare potest. ibi. nu. xxix.

¶ Ecclesia.

¶ Ubi ex precepto pape status ecclesie perturbari presumeretur vel forte alia mala fuisset vetura: non erit pape obediendum: imo obediētes peccarent. col. xxxij. nu. xlviij.

¶ Pagani per vim vel tyrannorum metu baptizati contractum cum ecclesia fecisse dicunt: scilicet ut ipsi baptismum susciperent: ecclesia vero a morte violentia seu detrimento eos liberaret: ideo contractum seruare compelluntur. col. xliij. § sic. vndecimo. nu. j.

¶ In dubio opinioni ab ecclesia Romana approbate standum est. col. lj. nu. j.

¶ Papa vbiunq; status ecclesie discolorare tur dispensare non potest. col. lxx. nu. iij.

¶ Dispensatio pape taliter est interpretanda ut ecclesie preiudicium non inferatur. col. lxx. nu. iij.

¶ Executio.

¶ Stante statuto quod instrumenta garentiata habeant executionem paratam vel aliud privilegium: illud est verum et procedit quando actione personali vel hypothecaria contra ipsum principalem debitorem actum fuerit: secus vero si contra tertium possessorem ageretur. col. lxiiij. nu. vij.

¶ Stante dicto statuto: instrumentum in quo filius est obligatus non habebit executionem paratam contra patrem de peculio. col. lxx. nu. vij.

¶ Sicut tale statutum non habet executionem paratam contra tertium: ita non prodest tertio non nominato in instrumento etiam quod sibi intersit. ibi. nu. ix.

¶ Excommunicatio.

¶ Quando prelatus videt excommunicationem non prodesse non posse: eo quia ipsi in quos fertur eam minime timeant: debet a tali remedio cessare et nullatenus eam inferre. col. xl. nu. xvij.

¶ Exteriora.

Per verba exteriora a paganis tempore baptismi violenter recepti prolata: voluntatem suscipiendi baptismum habuisse potius quam aliud attendendum est. col. xliij. nu. vi.

Ex actibus exterioribus animus ad eundem colligitur. ibi. nu. viij.

Animus non redeundi per exteriora cognoscitur. col. l. nu. viij.

An quis tamquam socius alicui rem vendendam dederit: ex actibus exterioribus presumitur. ibi. nu. ix.

An quis latitet per exteriora et coniecturas colligitur. ibi. nu. x.

An quis donandi animum habere videatur per exteriora declaratur an aliqua affectio subsit. ibi. nu. xi.

Accidentia exteriora magnam partem ad eruendam conferunt veritatem. ibi. nu. xij.

Ex actibus et verbis exterioribus que firiosum et demerit reputamus. ibi. nu. xij.

Per verba exteriora loquentis animus comprehenditur. ibi. nu. xij.

Quod prouerbiorum. c. xxvij. dicitur: quomodo in aqua resplendet vultus insipientium: sic corda hominum manifesta sunt prudentibus: intelligitur per aliqua exteriora. col. l. nu. xxi.

Factum.

Licet multa fieri prohibeantur: facta tamen tenent remissive. col. xliij. nu. j.

Facta aliquando fortiora sunt ad declarandum mentem et animum quam verba. col. l. nu. xv.

Furtum.

Si aliquis domum mercatoris animo furandi sit ingressus: et scrineum seu capsam sit furatus: et credens in ea fore pecunias apperuit: in qua litteras proditoris ciuitatis inuenit: hoc per ipsum fuerit paterfacto nullatenus penam furti euitabit. col. xvj. versicu. quarto. nu. ij.

Futura.

Si constitutio habilitat filios illegitimos ad beneficia: non intelligitur de illegitimis futuris. col. xxij. nu. v.

Si fiat statutum quod bannitus soluendo decem extrahatur de banno: tale statutum non habebit locum in eo qui post

statutum conditum fuerit bannitus sed in preteritum iam bannitus. col. xxvj. nu. xxi.

Delinquendi licentia prescribi non potest: licet delictorum preteritorum regulariter accusatio prescribatur. col. xxvij. nu. xxij.

Nostrum non est immo dei futura prescire. col. xvij. nu. ix. versicu. et licet.

Homicidium.

Si potens mihi iudauit ut tunc occidam alias me interficeret: si ego propter eius timorem tunc interfeci: secuto homicidio venio excusandus: quia aliter vitam meam saluare non poteram. col. vi. nu. xxij.

Non valet statutum disponens quod quis peculiariter pro homicidio puniatur. col. xxv. nu. xvij.

Non valet statutum disponens homicidium non posse puniri nisi per decem testes probetur. col. xxx. nu. xxx.

Si aliquis quendam vulnerauit: et affectauit siue procurauit ut postea ab alio exanimaretur: licet ab alio fuerit exanimatus: primus vulnerans de homicidio tenebitur. col. lxxvij. nu. xxxi.

Ignorantia.

Ignorantia affectata vel procurata prodesse non debet: cum pars scientie sit. col. lxxvij. nu. xix.

Statutum seu dispositio actum scienter factum puniens: affectatam seu procuratam ignorantiam includit. ibi. nu. xx.

Imperator.

Imperatori Charolo et regi nostro christianissimo semper deus propitius et fauorabilis fuit: ex eo quod semper Chatholicam fidem defensauit: heresesque repulsi: ut condie per experientiam demonstratur maxime his proximis lapsis diebus quando per eius duces et capitaneos prope papiensem lombardie ciuitatem francorum ille rex debellatis gallis captus fuit. col. penul. nu. vij.

Inuentarium.

Quemadmodum testator in creditorum preiudicium heredi confectionem inuentarij remittere non potest: ita in legatorum preiudicium non valebit talis remissio. col. xxvij. nu. xxvj.

Legatum.

Si pater filie centum si religionem ingrediatur relinquerit: et mille si matrimonium contraheret: semper filia licet religionem ingrediatur mille consequetur. col. ij. nu. iij.

Libertas.

In dubio pro libertate iudicandum est. col. liij. nu. j.

Libertati potius quam rei publice fauendum est. ibi. nu. ij.

Libertatis causa non solum dicitur piaverum plus quam pia. ibi. nu. iij.

Ludus.

Non obstante ludendi consuetudine nihilominus ludens illud quod in ludo lucratus fuerit restituere tenebitur. col. xxx. nu. xxxj.

Malum.

Malum non sunt fienda ut bona succedere possint. col. xvj. in quarto fidei fundamento. nu. j.

Bonus effectus ex malo facto proveniens validus et laudandus est. ibi per totum illud fundamentum.

Quod a malis bene fit: divina providentia factum fuisse credendum est. col. xix. nu. r.

De duobus malis minus est eligendum. col. xxi. nu. iij.

Maleficia.

De hac dictione. vide late supra in verbo delictum.

Mandatum.

Mandans fieri delictum excusatur quando mandataris alias erat facturus. col. xix. nu. j.

Si potens mihi mandavit ut tunc occidam alias me interficeret: si ego propter eum timorem tunc interfeci: secundo homicidio venio excusandus: quia aliter vitam meam saluare non poteram. col. vj. nu. xxij.

Matrimonium.

De matrimonio carnali ad spirituale validum est argumentum. col. ij. nu. j.

Magis matrimonio spirituali quam carnali tamquam digniori est fauendum. ibi. nu. ij.

Si pater filie centum si religionem ingre-

deretur relinqueret: et mille si matrimonium contraheret: semper filia licet matrimonium non contrahat sed religionem ingrediatur mille consequetur. ibi. nu. iij.

Statutum disponens aliquid contra cognoscentem mulierem nuptam habet locum contra cognoscentem nominalem. ibi. nu. iij.

Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum etiam si contrahens causam metui dedisset. col. iij. nu. vij.

Matrimonium spirituale vi vel metu contractum est ipso iure nullum sicut et matrimonium carnale. ibi. nu. vij.

An facile matrimonium spirituale vi vel metu contractum annulletur quam matrimonium carnale. ibi. nu. ix. et. col. lvj. nu. vij.

Metus reuerentialis an et quando tam matrimonium carnale quam spirituale impediatur et annullatur. col. iij. nu. x. et. col. lvj. nu. vij.

Papa potest dispensare ut uxorem patris defuncti possit nepos et sic fratris filius in uxorem accipere. et econtra patris nepotem suam in uxorem ducere. col. xxxj. nu. xxxv. et. xxxvj.

Papa potest cum monacho ut matrimonium contrahat dispensare. col. xxxij. nu. xxxvij.

Papa potest cum Rege uxorem sterilem habente ut aliam uxorem ducat relicta prima sterili dispensare. ibi. nu. xxxvij.

Velius est generationi quam religionis ingressi studere. ibi. nu. xxxix.

Papa in matrimonio contracto per verba de presenti dispensare potest etiam carnali copula consumato. ibi. nu. xxxix. et. nu. xl.

In matrimonio omnimoda requiritur libertas: quia matrimonium est de his que liberum requirunt consensum. col. lvj. nu. j.

Procuratoris constitutio in matrimoniis libus debet esse libera. ibi. nu. ij.

Utrum matrimonium in solo libero consensu consistit. ibi. nu. v.

Metus.

Per violentiam seu iustum metum in matrimonio carnali adhibitum: matrimonium est ipso iure nullum. col. ij. nu. v.

Spiritus sanctus in ore pretoris possunt: quod metu gestus est ratum non habebit. col. iij. nu. vj.

Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum: etiam si contrahens causam metui dedisset. ibi. nu. vij.

Matrimonium spirituale vi vel metu contractum est ipso iure nullum sicut et matrimonium carnale. ibi. nu. viij.

An facilius matrimonium spirituale vi vel metu contractum annulletur quam matrimonium carnale. ibi. nu. ix. et. col. lvi. nu. vij.

Metus reuerentialis an et quando tam matrimonium carnale quam spirituale impediatur et annullatur. col. iij. nu. x. et. col. lvij. nu. viij.

Quilibet metus ad rescindendum actum non est sufficiens: sed requiritur quod sit talis quod in constantem virum cadere possit. col. iij. nu. xv.

Que sunt que faciunt metum esse iustum. col. v. nu. xvi.

Edictum quod metus causa non fuit tam verbum hominis quam verbum dei. ibi. nu. xvij.

Mulier que propter vim et metum tyrannidem cum tyrano habuit: filij inde nati non erunt spurij. col. vi. nu. xx. versicu. alibi dici solet.

Si tyrannus cum magno exercitu ad liberam uincit civitatem: et propter exercitus timorem civitas dictum tyrannum in dominum elegerit: non valebit quod tali tempore actum fuerit. ibi. nu. xix.

Si francorum rex tyrannice facit confiteri aliquam civitatem esse suam et sibi fidelitatem iurare cum sua non sit: talis confessio et iuramentum metu factum non valebit. ibi. nu. xx.

Qui homini potenti et tyrano propter eius metum obtemperat: talis obtemperatio sibi nocere non debet. ibi. nu. xxi.

Si potens mihi mandauerit quod titium occidam alias me interficeret: si ego propter eius timorem titium interfeci: secuto homicidio venio excusandus. ibi. nu. xxij.

In materia metus et violentie: qualitas minantis et minati est consideranda. col. vij. nu. xxij.

Metum in muliere sufficit quam in masculo. ibi. nu. xxij.

Multa que per metum contracta impediuntur vide remissime. ibi. nu. xxv.

Et ipso quod alicui vis: molestia: vel me

tus inferitur: securitas eidem non prestatur. col. ix. nu. ij.

Non valet contractus per carceratos celebratus qui a carceribus extrahuntur: et statim facto contractu retroduntur: et in hoc practica aduocatorum similia facientium damnatur. ibi. nu. iij.

Metus ab initio in matrimonio interueniens: ex superuenienti libero sensu purgatur. col. xlvj. nu. ij.

Ex spontanea solutione post metum in contractu adhibitum facta: metus qui in promittendo seu contrahendo interuenierit tollitur et purgatur. ibi. nu. iij.

Ex interuallo temporis metus purgari presumitur. ibi. nu. iij.

Et ad eam causa metus subsistente et durante: nunquam etiam cum temporis interuallo metus purgari dicitur. ibi. nu. l.

Si maritus uxorem que eiusdem instrumenti consentire nolebat verberauit: licet mulier postea ex interuallo consentiat: nihilominus metu mariti consensisse videtur: quod donec durat matrimonium: metus causa durare dicitur. col. xlvij. nu. vi.

Ille qui alicui libertatem restituere tenetur: non liberatur illum simpliciter in eorum territorio relaxando: quia non dicitur esse in libertate qui de facili potest retineri. ibi. nu. vij.

Si contractus venditionis per metum sit celebratus: si postea durante causa metus traditio rei vendite facta fuerit: semper per metum facta videretur. ibi. nu. viij.

Debitor qui fuit carceratus et coactus prestare cautionem de soluendo communitati illud quod creditori suo prestare debebat: licet postea sit liberatus et ex interuallo solutionem fecerit: tamen propter metum excusatur: quia nisi soluisset: iteque capi a communitate et seuerius tractari potuisset. ibi. nu. ix.

Licet metus a tyrano vel alio superiore incussus eatenus durare videatur quatenus tyrannitas vel superioritas illa durat: tamen si passus metum de manibus tyranni vel superioris aufugere potuisset et noluit: tunc spontanea cohabitatio metum purgat. col. xlvij. nu. x.

Que metu periculi conceduntur: finito et cessante metu periculi extinguuntur. ibi. nu. xi.

- ¶ Promissio dotis per metum facta est ipso iure nulla. col. lviij. nu. iij.
- ¶ Metus reuerentialis et metus tyranni eoque parantur. col. lviij. nu. viij.
- ¶ Contractus per metum factus non est ipso iure nullus nec retractandus quando in fauorem metum passi sit celebratus. ibi. nu. x.
- ¶ Qui mortis timore thura ad idola posuit: idolis dicitur sacrificasse. col. lxxix. nu. iij.

¶ Meretrix.

- ¶ Ecclesia cum meretricibus dissimulat ut maius malum euitetur. col. xxxv. nu. l.
- ¶ Meretrix mulier seu inhonesta si ad habitandum in vicinia venerit: possunt vicine alias honestas inficiat: illam de vicinia expellere. col. lix. nu. iij.
- ¶ Si plures scholares simul in vna domo habitent: non potest vnus ex socijs vnaz meretricem alys socijs inuitis in domo introducere. ibi. nu. iij.

¶ Miraculum.

- ¶ Quod raro contingit miraculum est. col. xix. nu. xi.
- ¶ Damnatus ad mortem si duz laqueo suspenderetur fracto laqueo cecidit in terram: credendum est illud miraculose fuisse factum: et ideo liberandus erit. ibi. nu. xij.

¶ Paganus.

- ¶ Pagani et alij infideles ideo inter fideles tollenterantur: vt propter eorum confortium eos deo lucrari christiani possint. col. lx. nu. vi.
- ¶ Pagani an possint per principem ad fidem compelli. col. lix. cum sequentibus.
- ¶ Paganis et infidelibus de iure naturali et ex charitate in necessitatibus subuenire et elemosinam facere tenemur. col. x. nu. v.
- ¶ Paganis quiete degentibus nulla est finda iniuria. col. xi. nu. vi.
- ¶ Pagani ideo inter christianos tollerantur vt eos christiani deo lucrari possint. col. lx. nu. vi.

¶ Papa.

- ¶ Papa cum Rege vxorem sterilem habente vt concubinam teneat dispensare non potest. col. xxx. nu. xxxij.
- ¶ Papa cum rege vxorem sterilem habente vt aliam vxorem ducat relicta prima sterili dispensare potest. col. xxxj. nu. xxxij. et

col. xxxij. nu. xxxvij.

- ¶ Papa ex causa potest contra inordinum dispensare. col. xxxj. nu. xxxij.
- ¶ Papa in omnibus preterquam in articulis fidei dispensare potest. ibi. nu. xxxv.
- ¶ Papa potest ex causa dispensare quod patruus neptem suam in vxorem ducere possit. col. xxxij. nu. xxxvi.
- ¶ Papa potest cum monacho vt matrimonium contrahat dispensare. ibi. nu. xxxvij.
- ¶ Si filius regis religionem ingrediatur potest papa quod ille professus fauore regni monasterium exeat dispensare: quia melius est generationi quam religionis ingresui studere. ibi. nu. xxxix.
- ¶ Papa in matrimonio per verba de presenti contractio etiam carnali copula consummato ex causa dispensare potest. ibi. nu. xxxix. et col. xxxij. nu. xl.
- ¶ Papa ex causa super vsuris dispensare potest. ibi. nu. xli.
- ¶ Papa super iuramento potest dispensare. ibi. nu. xli.
- ¶ Papa contra irregularitates ex bigamia prouenientes dispensare potest. ibi. nu. xliij.
- ¶ Papa potest cum clerico circa modum dicendi officium dispensare: licet ex toto illud tolli non possit. ibi. col. xliij.
- ¶ Quod a papa fit: a deo factum reputatur: quia ipse non puri hominis sed vicem dei gerit in terris. ibi. nu. xlv.
- ¶ Papa omnia potest que deus clauem non erante. ibi. nu. xlvj.
- ¶ Papa cum paganus istius regni violenter et per metum baptizatus vt in sua mahometica secta tollerentur: tamquam metus sit iusta causa tollerandi dispensare non potest. col. xx. in sexto fidei fundamento per totum illud fundamentum. et col. xxxij. et si. qz predictis. et col. lxxix. nu. ij. et iij.
- ¶ Papa dispensare non potest quando eius dispensatio peccatum induceret. ibi. nu. xlvij. et col. lxxix. nu. ij. et nu. iij.
- ¶ Licet pape sit obediendum etiam si eius preceptum graue et intollerabile videatur: tamen vbi ex eius precepto malum immineret: vel status ecclesie perturbari presumeretur: vel forte alia mala ventura: non esset pape obediendum: imo obediens peccarent. col. xxxij. nu. xlvij.
- ¶ Papa dispensare non potest quando eius dispensatio scandalum induceret. col. xxxvi.

in septimo fidei fundamento per totum.

Papa licet ab aliquo accusari nō possit: quia nullius cogitur stare iudicio: tamen de crimine notorio de quo sit incorregibilis: et inde scandalizetur ecclesia: pōt sine dubio accusari. ibi. nu. ij.

Papa ex contractu seu promissione p̄ euz facta obligatur. col. xlv. nu. iij.

Papa si alicui de beneficio prouideri mā dauerit cum clausula non obstante collatione alteri facta: intelligitur d̄ collatione inualida: ne videatur papa ius tertio que situm tollere. col. lxxvj. nu. xvij.

Papa si cum clausula motu proprio rescripserit: eius intentionis esse non presumitur: vt tertio grauamen et preiudicium inferatur. ibi. nu. xvj.

Patientia seu tollerantia principis vel pape vni dispensationis non habet: vbi scandalum et peccatum ex tali dispensatione insurgere posset. col. lxx. nu. i.

Papa vbicumq; status ecclesie decoloratur dispensare non potest. ibi. nu. iij.

Dispensatio pape taliter est interpretanda vt ecclesie et sic tertio preiudicium non inferatur. col. lxx. nu. iij.

Patientia.

Stante statuto quod banniti possint impune offendi: non poterit offendi bannitus qui per ciuitates a superiore tolleratur: qz talis superiōris patientia seu tollerantia consensuz superioris inducit. col. xij. nu. j.

Si quis pro locumtenente alicuius superioris sciente et patiente ipso superiore se gessit: hoc ex mandato domini fecisse videtur. ibi. nu. ij.

Procurator facit dominum in penam incidere licet speciale mandatum non habuerit: quando dominus scit et patitur: quia patientia et tollerantia loco mandati habetur. ibi. nu. iij.

Patientia seu tollerantia pape seu principis vni dispensationis non habet: vbi peccatum et scandalum ex tali dispensatione insurgere posset. col. lxx. nu. j.

Paupertas.

Paupertas que alicui dolose obuenit: sibi prodesse non debet. col. lxxij. nu. x. et ibi multa similia.

Pax.

Licet pactum inter principes factū de rebus hinc inde d̄predatis: finita guerra nō valeat in subditorum preiudicium: tamē quando pax aliter haberi non potest: tūc tale pactum etiam in foro conscientie valebit. col. xxxix. nu. xij.

Luitas pro habenda pace potest res priuatorum donare. col. xl. nu. xij.

Pax non queritur vt bellum ererceatur: sed belluz geritur vt pax acquiratur. col. fi. nu. vij.

Peccatum.

Pactum: actus: lex: constitutio: seu dispositio materia seu occasio peccandi prestans: nullus est valoris et efficacie. col. xx. nu. j. et col. xxxij. nu. xlvij.

Pape obediendum non est: quando ex eius precepto peccatum seu aliud malum imineret quia immo tunc obediētes peccarent. ibi. nu. xlvij.

Peccatum ab ecclesia non presumitur. col. ij. nu. xxij.

Si clericus amplectitur mulierem: non peccatum presumere debemus: sed quod causa bene dicendi illud fecerit credendū est. ibi. nu. xxv.

Patiētia seu tollerantia principis vni dispensationis non habet: vbi peccatum ex tali dispensatione insurgere posset. col. lxx. nu. j.

In nutrientibus peccatum papa nullam dispensandi facultatem habet. col. xxxij. nu. xlvij. et col. lxx. nu. ij. et iij.

Quatenus quis diutius in peccato tolleratur eatenus deus indignatur: et grauior pena inde speratur. col. lxxx. nu. j.

Debent iudices in peccatum correctione festinare: ne propter delinquentium peccata deus omnipotens flagella et pestes mittat. ibi. nu. ij.

Summum remedium in peccatoribus est accelerata correctio. ibi. nu. iij.

Ubi ex restitutione peccatum imineret: spoliatus non erit restituendus. col. lxxij. nu. v.

Princeps.

Princeps que vult sibi iuste fieri: eadem alijs facere debet. col. x. nu. j.

Princeps sicut se ipsum ita paganos et infideles ex toto corde suo diligere debet in quantum sunt sue nature participes. ibi. nu. iij.

Princeps in dubio non videtur vti plene potestatis nisi quando alias actus nullus rederetur. col. lviij. nu. iij. z. v.

Princeps potest paganos z infideles in suo regno ad fidem compellere. col. lix. cū sequenti. z ibi an possit eos vendere z eisdem bona auferre: z a regno expellere.

Principis tollerantia z patientia viz dispensationis non habet: vbi ex tali dispensatione peccatus insurgere posset. col. lxx. nu. j.

Principis talis presumitur esse voluntas qualis de iure esse debet. col. lxx. nu. v.

Rebelis.

Que per rebelles facta sunt nullius sunt valoris z efficacie. col. vj. nu. xvij. et vide infra in verbo tiranus.

Religio.

Si pater filie centum relinqueret si religionem ingrederetur: et mille si matrimonium contraheret: si filia religionem ingredietur semper mille non obstante patris dispositione consequetur. col. ij. nu. iij.

Sponsa violenter cognita potest religionem inuito sponso ingredi quia virginitatem non perdit. col. vj. nu. xx.

Statutum disponens aliquid contra cognoscendam mulierem nuptam: habet locus contra cognoscendam religiosam. col. ij. nu. iij.

Rescriptum.

Rescripta ita debent interpretari vt tertio preiudicium non inferatur: etiam si ex tali interpretatione superflua rederetur. col. lxxvj. nu. xv.

Rescripta principis quando tertius ledunt: per importunitatem obtenta fuisse presumuntur. col. lxxvj. nu. xxij.

Verba in rescriptis apposita secundum ius commune intelligi debent et equitati conformari: licet hoc verba non patiantur. col. lxx. nu. vj.

Rex.

Regum officium est nemini malum inferre: immo vi oppressis auxilium prebere: et de calumniantium manibus ipsos liberare. col. x. nu. iij.

Rex sicut se ipsum ita paganos et infideles regni sui ex toto corde suo diligere debet: in quantum sunt sue nature partici-

pes. ibi. nu. iij.

Regum officium est: catholicam ecclesiam defendere: hereses repellere. col. penul. nu. vj.

Regi nostro Carolo imperatori inuictissimo semper deus propitius et fauorabilis fuit: eo quod semper fidem catholicam defendauit: hereses repulsi. vt quotidie per experientiam cognoscimus. maxime his proximis lapsis diebus quando per eius duces z capitaneos prope papiensem lombardie ciuitatem. Francoz ille rex debellatis gallis captus fuit. col. penul. nu. vij.

Respublica.

Quando respublica per aliquos inquietari timetur: debent discordantes per iudicem ad faciendam concordiam compelli. col. xl. nu. xv.

Patientes morbum contagiosum puta pestiferum vel simile: licite ab vrbibus propter publicam vtilitatem expelluntur. col. lix. nu. ij.

Ratione publice vtilitatis est introductum: quod si aliqua inhonesta mulier ad habitandum in vicinia venerit: possunt vicini ne alias honestas inficiat: illam de vicinia expellere. ibi. nu. iij.

Lenones et similes inficientes alios propter publicam vtilitatem a ciuitate z suburbijs expelli debent. col. lx. nu. v.

Ab vltima in fauorem publice vtilitatis introducta vide remissive. col. lxx. nu. j.

Si aliquis pro maleficio captus in periculo perdendi personam esset nisi certam pecunie quantitatem solueret: solues pro illo etiam contra illius prohibitionem nihilominus ab eo recuperare poterit: z hoc rei publice fauore que in augendo personarum imperij vertitur. ibi. nu. ij.

Licet consuetudo contra ius gentium non valeat: valeret tamen vbi rei publice vtilitas imminere poterit. col. lxx. nu. iij.

Scandalum.

Plus permittitur scandalum nasci quaz veritas occultetur. col. xiiij. nu. iij.

Licet consuetudo irrationabilis z iniusta non teneat: potest tamen si scandalum immineret tollerari. col. xxxvj. nu. j.

Licet papa non possit ab aliquo accusari: quia nullius cogitur stare iudicio: tamen

de crimine notorio de quo sit incorregibilis et inde scandalizetur ecclesia poterit sine dubio accusari. ibi. nu. ij.

¶ Si inter aliquos est contentio de possessione: potest iudex ne ad rixam partes veniant: vt scandalis obuietur vtriq; ingrossu possessionis prohibere. col. xxxvij. nu. iij.

¶ Si inter duos est de possessione fundi controversia et vterq; vult colligere fructus: potest iudex ex officio vsus possessionis se cretare: et etiam partibus vt scādalis obuietur interdiceret. col. xxxvij. nu. v.

¶ Si plures in aliquo castro iurisdictionem habuerint: et in vsu iurisdictionis discordent: vt scandalis obuietur sunt periudicem compellendi vsum per tempora diuidere. col. xxxij. nu. vij.

¶ Si sint due electiones de diuersis personis per summum pontificem facte: potest consilium vt scandalis obuietur vtramq; cassare. ibi. nu. viij.

¶ Licet pactum inter principes factum de rebus hinc inde depredatis finita guerra in preiudicium subditorum non valeat: tamen quando par aliter haberi nō posset: vt tranquillitati studeatur et scandalis obuietur: etiam in foro conscientie valebit. ibi. nu. ar. consequentibus.

¶ Iudex vt scandalis obuietur: potest de re vnus detrahere et alteri tribuere. col. xl. nu. xiiij.

¶ Quando respublica per aliquos inquietari timetur: debent discordantes vt scandalis obuietur periudicem ad concordiam faciendam compelli. ibi. nu. xv.

¶ Potestates videntes rixam seu scandala et nō impediētes puniri debet. ibi. nu. xvi.

¶ Qui non impedit scandalum seu maleficium quando ad euz expectat prohibere: videtur ipsum perpetrare. col. xli. nu. xix.

¶ Si duo inter se guerram seu bandositates habuerint: potest iudex vt scandalis obuietur sub certa pena precipere et vetare ne alter ante portam vel domum alteri traseat. ibi. nu. xx. et. nu. xxj. et. xxij.

¶ Licet arbiter non possit nisi de his que in compromisso commissa sunt arbitrari: illud est verum nisi scandalum imminere esperetur. ibi. nu. xxij.

¶ Ratione scandali euitandi potest iudex subdito suo sub pena precipere ne de domo discedat. ibi. nu. xxiiij.

¶ Propter scandalum euitandum generaliter a comunibus regulis recessit. col. xli. nu. xxv.

¶ Papa dispensare non potest: quando ex eius dispensatione scandalum insurgere posset. in septimo fidei fundamento p totum et. col. lxx. nu. ij. et. iij.

Securitas.

¶ Ille dicitur securus qui inerpugnabilem habet securitatem: et eo ipso quod molestia vel metus alicui infertur: securitas eisdem non seruatur. col. ix. nu. ij.

¶ De securitate vide remissive. ibi. nu. iij.

Synagoga.

¶ Ceteres synagogas reficere et reparare licitum est. nisi penitus essent destructe vel pro derelictis habite. col. lxxvij. nu. xxv.

Spoliatus.

¶ Si aliquis fuerit bonorum possessione spoliatus cum ipse proprietatem haberet: licite poterit possessionem vacantem propria auctoritate occupare. col. xi. nu. j. in quinto paganorum fundamento.

¶ Ubi ex restitutione scādalum imminere posset: spoliatus non erit ante omnia restituendus. col. lxx. nu. j.

¶ Priuilegium restitutionis solum conceditur spoliato per vim ablatam vel expulsum suam non vero spoliato per vim compulsam. col. lxxij. nu. iij.

¶ Spoliatus non restituitur quando post spoliationem spoliatus tacite spolium approbavit. ibi. nu. iij.

¶ Quando ex restitutione peccatum immineret cessare debet spoliati restitutio. col. lxxij. nu. v.

¶ Spoliatus tunc ante oia restituitur quando aduersus spoliantem petitio dirigetur. secus vero si aduersus tertium vel vbi tertius pro suo interesse compareret. ibi. nu. vi.

Statutum.

¶ Statutum disponens aliquid contra cognoscentem mulierem nuptam: habet locum contra cognoscentem mulierem monialē. col. ij. nu. iij.

¶ Statutum disponens quod instrumenta publica habeant executionem paratam: non habet locum respectu tertij. col. lxxij.

iii. vij. cum pluribus sequentibus vbi nō nulla singularia dicta referuntur.
Statuta taliter debent interpretari. vt tertio preiudicium non inferatur: etiam si ex tali interpretatione superflua rederetur. col. lxxv. nu. xv.

Tertius.

Absurdum est quod princeps per suam renuntiationem auferat ius tertij. col. xxxix. nu. r.

Spoliatus ante omnia non restituitur q̄ndo tertius pro suo interesse compareret. col. lxxij. nu. vj.

Stante statuto quod instrumenta garentigiata habeant executionem paratam vel aliud privilegium: illud intelligendum est quando actione personali vel hypothecaria contra ipsius principalem debitorem actum fuerit: secus vero si contra tertium possessorem ageretur. ibi. nu. vij. et ibi alia similia ponuntur.

Sicut tale statutum non habet executionem paratam contra tertium: ita eodem modo non prodest tertio non nominato in instrumento, etiam si sibi intersit. col. lxxv. nu. ix.

Clausula appellatione remota respectu tertium non vero respectu tertij suum effectum operatur. ibi. nu. r.

Si statutum remouet appellationem in instrumento garentigiato: nō censet remota appellatio quo ad tertium. ibi. nu. rj.

Executio sententie contra tertium possessorem regulariter fieri non potest. ibi. nu. rj.

Titulus nil nouari appellatione pendere non habet locū respectu tertij. ibi. nu. rj.

Statuta taliter debent interpretari vt tertio preiudicium non inferatur: etiam si ex tali interpretatione superflua rederentur. ibi. nu. rj. et idem in rescriptis. col. lxxvj. nu. xv.

Si papa cum clausula motu proprio rescripserit: eius intentionis esse non presumitur: vt tertio grauamen et preiudicium inferatur. ibi. nu. xvj.

Si papa alicui de beneficio prouideri mā dauerit cū clausula non obstante collatione alteri facta: intelligitur s̄ collatione in ualida ne videatur papa ius tertio questum tollere. ibi. nu. xvij.

Si papa mandat episcopo vt alicui pben

dam conferat: intelligitur cum canonicorum consensu vt minus tertio preiudicetur. col. lxxvij. nu. xvij.

Habens privilegium quod fructus beneficiorum dum est in studio percipere possit: debet intelligi: cum licentia prelati vt minus tertio preiudicium inferatur. ibi. nu. rix.

Papa licet actum ex certa scientia confirmet: non videtur actum in preiudicium tertij confirmasse. ibi. nu. xx.

Factum inter principes de rebus hinc inde depredatis factum: finita guerra i subditorum et sic tertij preiudicium non valebit. ibi. nu. xxj.

Rescripta principis quando tertium ledunt: per importunitatem obtenta fuisse presumuntur. ibi. nu. xxij.

In omni casu et dispositione ius illesum tertio reseruatur. quinimo contra mentem principis est ius alterius tollere. ibi. nu. xxij.

Clausula facias secundum voluntatem tuam: non importat voluntatem non regulatā a iure respectu tertij. col. lxxvij. nu. xxij.

Testis.

Iuramentum in supplementis probationis deferri non debet: quando testis super eo quod verissimile non est deponit. col. vij. nu. xxvij.

Testis non verissimilia deponens suspectus de falso esse dicitur. ibi. nu. xxxj.

Testis eo quia inimicus repelli non debet: quando a repellente inimicitia fuerit procurata. col. lxxv. nu. xxvj. et de tali affectata inimicitia presumitur: quando testis fuit factus inimicus postquam in iudicio fuit productus: vel lis fuit mora vel iā preparata. col. lxxvj. nu. xxvij.

Si patronus fraudulenter famulum expulserit vt eum postea in testem producere posset: fraus sua sibi prodesse non debet. ibi. nu. xxvij.

Si testis malitiose dixerit se inimicum illius contraque productus est: nihilominus testimonium eius valebit. ibi. nu. xxx.

Tiranus.

Si tiranus per vim rem cum aliqua muliere habuerit: filij inde nati non erūt spurij. col. vj. nu. xxj.

Que per tiranos facta sunt: nullius sunt valoris nec efficacie. ibi. nu. xvij.

Si tyrannus cum magno exercitu ad liberam iuit civitatem: et propter exercitus timorem dicta civitas dictum tyrannum i dominum elegerit: non valebit quod tali tempore actum fuerit. ibi. col. xix.

Si francorum rex tyrannice faciat cōfiteri aliquam civitatem esse suam z sibi fidelitatem iurare cum sua non sit: talis confessio et iuramentū nihil valebit. ibi. nu. xx.

Qui homini potenti z tyrano propter eius timorem obtemperat: talis obtemperatio sibi nocere non debet. ibi. nu. xxj.

Licet metus a tyrano incussus eatenus durare videatur quatenus tyrannitas durat: tamen si passus metum de manibus tyranni aufugere potuisset et noluit: spontanea cohabitatio tunc metū purgat. col. xlvij. nu. r.

Metus tyranni et metus reuerētialis aquirantur. col. lvij. nu. viij.

Verissimile.

Quod verissimile est attendendum ē. cl. viij. nu. xxvj.

In testibus et probationibus id quod verissimile est consideratur: z ideo probatio non verissimilis non est admitenda. ibi. nu. xxvij.

Juramentum in supplementum probationis deferri non debet quando testis super eo quod verissimile non est deponit. ibi. nu. xxvij.

Ad probandum quod verissimile nō est: clariores probationes requiruntur. ibi. nu. xxix.

Non verissimilibus iudex fidem dare nō debet et allegans non verissimilia nō est audiendus. ibi. nu. xxx.

Testis non verissimilia deponens suspectus de falso esse dicitur. ibi. nu. xxxj.

Quod longe a verissimile est: quedam falsitatis imago est. ibi. nu. xxxij.

Maior verissimilitudo minorē vincit. ibi. nu. xxxij.

Confessio non verissimilis aliquando cōfidenti minime nocet. ibi. nu. xxxij.

Veritas.

Magna est vis veritatis: que omnia ingenia astucias z caliditates superat: que contra ficta simulataq; ficmenta se ipsam defendit: que deniq; post deum collenda est. col. xij. nu. j.

Qui veritatem manifestare tenentur: illam occultando falsum committere dicuntur. col. xij. nu. ij.

Multus permittitur scandalum nasci quam quod veritas occultetur. ibi. nu. ij.

Melius est pro veritate pati supplicium: quā pro adulatione beneficiū. ibi. nu. iij.

Sanctum est prehonozare veritatem. ibi. nu. v.

Vis.

Que sit vis prescissa z que vis conditionalis pulchre declaratur. col. xij. versicu. z pro hac mea opinione. nu. j. et. ij.

De materia violentie vide supra in verbo metus.

Finis Repertorij supra scripti tractat

Laus deo.

